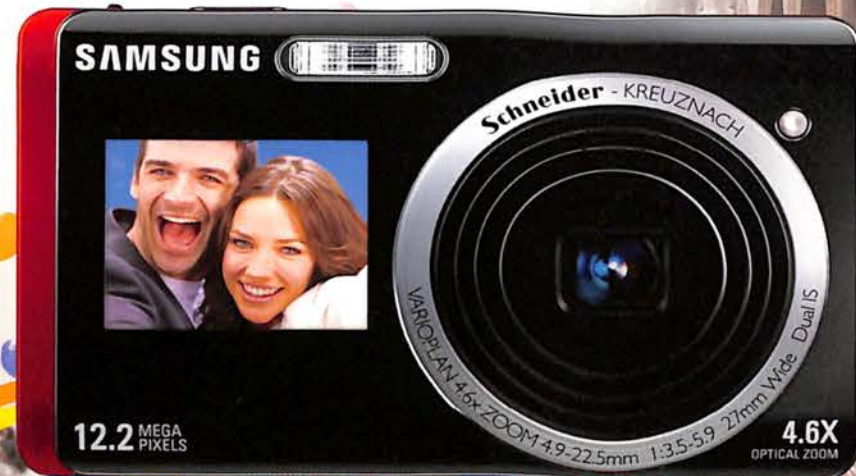

Dvostruko zabavnije.

Sa dva LCD ekrana lakše nego ikada do sad.

Samsung pametne kamere.

Inovacije koje život čine lakšim.

Novi model Samsung ST550 ima LCD ekran na prednjoj i zadnjoj strani. Konačno imate mogućnost da se zabavljate i istovremeno pravite savršeno ukadrirane fotografije.

STAV, Mala pruga b.b., Beograd - Zemun, Srbija, +381 11 371 33 00
STAV, Čemovsko polje b.b., Podgorica, Crna Gora, +382 20 441 957
STAV SHOP, Kralja Milana 64, Beograd, Srbija, +381 11 3628 555

SAMSUNG

POSTANITE REPORTER | SAM SVOJ VEB MAJSTOR | RED BULL KONKURS | FOTO-UDRUŽENJA | KONKURSI ČASOPISA

ReFoto

ČASOPIS ZA KULTURU FOTOGRAFIJE | BROJ 67 | FEBRUAR 2010 | WWW.REFOTO.CO.RS

Snimite belo da bude Belo

DRUGAČIJE
fotografije venčanja

SELEKCIJA U PHOTOSHOPU

Ceo svet u
Kumanovu

Ofanziva na bojnopolju
Samsung WB1000

Superzum
Sigma 18-250 mm

ISSN 1450-6394

DIN 250
K. M. 8
KUNA 30
DEN. 250
EVRA 4

FOTO-MAŠTARIJE
Alyz Tale

TEHNIKA 19. VEKA:
MOKRI KOLODIJUMSKI PROCES

**France Scully Osterman
i Mark Osterman**

At the heart of the image

D5000

Nikonov jedinstveni 2,7-inčni LCD ekran sa promenljivim uglom omogućava fotografisanje iz svih pozicija, 12,3 megapiksela i sistem obrade slika EXPEED obezbeđuju slike visoke rezolucije. Prikaz u realnom vremenu i četiri AF režima. Funkcija za HD film omogućava veću kreativnost pri pravljenju filmskih klipova koji ostavljaju jak utisak. Gledajte na život iz drugačijeg ugla pomoću fotoaparata D5000.

REC

EXPEED HDMI™ www.nikon.rs

www.refot.com

Priključi se

Sa USB portovima kojih ima u sve više uređaja, SanDisk fleš drajvovi vam omogućavaju da jednostavno podelite svoje snimke, fotografije i muziku gde god da idete. Vi se krećete, Vaše stvari takođe. Oslonite se na SanDisk.com/USB

SanDisk®

SanDisk, SanDisk logo i Cruzer su žigovi SanDisk Corporation i registrovani su u SAD i drugim državama. Ostale robne marke pomenute ovde, navedene su samo u svrhe prepoznavanja i mogu biti žigovi svojih vlasnika. ©2009 SanDisk Corporation.

STALNE RUBRIKE

- 6 **U FOKUSU**
Zima iza objektivu
- 10 **AKTUELNOSTI**
Najave, izložbe, konkursi, knjige
- 16 **MOJE ISKUSTVO**
Fotografska nostalgija za analognom fotografijom
- 26 **PRAKSA NA DELU – SNIMITE BELO DA BUDE BELO**
Kako da prilikom fotografisanja prevaziđete sve probleme vezane za tačnu reprodukciju belog
- 56 **TEORIJA**
Fotografi, udružite se!
- 58 **FOTO-KONKURS**
Red Bull – Najveći svetski konkurs sportske fotografije
FotoFiniš – Predstavljamo nove teme virtualnog foto-konkursa
Kumanovo – Odlične fotografije trećeg međunarodnog foto-salona
- 78 **KOLEKCIONARSKI UGAO**
Prvi japanski SLR fotoaparati – Pentax
- 82 **FOTO-KOMENTAR**
- 86 **FOTO-KONKURS**
"Praksa na delu – Perspektiva" i prvi radovi na temu "Igra svetlosti"
- 96 **PISMA ČITALACA**

20
© ALYZ TALE

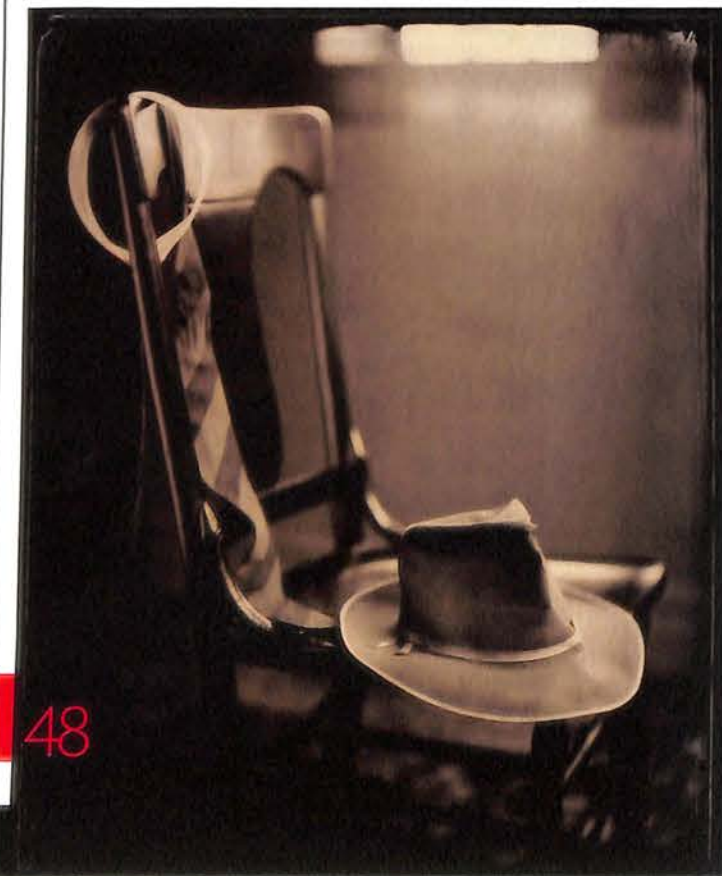

FOTOGRAFI

- 20 **ALYZ TALE**
Svoju znatiželjnu i kreativnu prirodu ispoljava u svemu što radi i zapisuje svojim fotoaparatom
- 48 **MOKRI KOLODIJUMSKI PROCES**
France Scully Osterman i Mark Osterman uvode nas u svet stare fotografske tehnike

26

48

© MARK OSTERMAN

TEHNIKA

FOTOTEHNOLOGIJA, SKENERI, ŠTAMPAČI

- 66 **NOVITETI**
Novosti iz fotografskog sveta
- 70 **SONY Q550**
Top-model među D-SLR fotoaparati firme "Sony"
- 73 **SAMSUNG WB1000**
U malom pakovanju mnogo mogućnosti
- 74 **SIGMA 18-250 mm F/3,5-6,3 DC OS HSM**
Sve u jednom superzumu
- 75 **SANDISK IMAGEMATE ALL-IN-ONE**
Brz, jednostavan i siguran
- 76 **EPSON STYLUS 3880 PRO**
Jedan od trenutno najboljih A2 štampača
- 77 **LOWEPRO CLASSIFIED AW TORBE**
Modernog je dizajna, a s njom ste okretni i oprema vam je brzo dostupna

70

77

73

FOTO-ŠKOLA

TEHNIKE FOTOGRAFISANJA, DIGITALNA OBRADA

- 34 **SELEKCIJE**
Šta ako želimo da ispravimo ili promenimo samo deo fotografije?
- 36 **LIGHTROOM 2**
Pravljenje sopstvene veb-prezentacije
- 38 **FOTOGRAFSKE TEHNIKE**
Aleksandar Jaredić otkriva tajne dobre fotografije venčanja
- 42 **FOTO-REPORTAŽA**
Dva primera, a pregršt informacija
- 46 **PODEŠAVANJE ŠTAMPAČA**
Shvatite da ipak nije komplikovano rukovati jednim štampačem

38

36

42

IZDAVAČ REFOT B, Beograd, Pčinjska 17
OSNOVAČ Slobodan Vukadinović

DIREKTOR Petar Vukadinović
CENA pojedinačnog broja 250 dinara
žiro-račun 255-0009780101000-19

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK mr fot. Ivana Tomanović
IZVRŠNI UREDNIK Milan Živković, milan.zivkovic@refoto.co.rs
UREDNIK TEHNIKE Boris Bjelica, boris.bjelica@refoto.co.rs
REDAKCIJA Svetislav V. Dragović, Miroslav Nikoljačić, Imre Szabó, Goran Malić, Tomislav Peternek

SARADNICI Jelena Matić, Igor Ilić, Marija Milovanović-Maksimović, Radomir Maša Dikosavljević, Zoran Imširagić, Nenad Petrović, Ljubomir Zlatanović, Srdan "Abdee" Abdjević, Darko Stanimirović, Dragan D. Gajić (Makedonija), Sandra Vitaljić (Hrvatska), Damir Tiljak (Hrvatska), Vojin Mitrović (Pariz)

TEHNIČKA REDAKCIJA I DIZAJN Sanja Kovačević
LEKTOR Biljana Gordić

MARKETING mr fot. Dragan Pavlović,
dragan.pavlovic@refoto.co.rs

tel. 011/344-9641; faks. 011/7860-234

ŠTAMPA Štamparija "Politika AD", Beograd

PRE-PRESS REFOT B – Rukopisi i priloge se ne vraćaju.
E-POŠTA: info.refoto@refoto.co.rs

CIP – Katalogizacija u publikaciji Narodna Biblioteka Srbije, Beograd
77

FOTO: časopis za kulturu fotografije/glavni i odgovorni urednik Ivana Brezovac. – 1996, br. 1 – Beograd (Pčinjska 17); Refot B, 1996 – (Beograd: Politika). – 30 cm

Od br. 4/2001 štampa se latinicom, a naslov je Refoto. – Varijanta naslova: Refoto
ISSN 1450-6394 = Foto (Beograd)
COBISS.SR-ID 117858055

© Sva prava zadržana.
Nijedan deo ove publikacije ne sme biti reprodukovana ili objavljen u bilo kojoj formi ili bilo kojim sredstvima, elektronskim ili mehaničkim, uključujući fotokopiranje, snimanje, unošenje u bilo koje baze podataka ili sisteme za pretraživanje, bez prethodne pismene saglasnosti izdavača

NASLOVNA STRANA

© ALYZ TALE

Za vas pišu:

MILAN ŽIVKOVIĆ
IZVRŠNI UREDNIK

"Beli mag" Photoshopa u ovom broju započeo je priču o pravljenu selekcija i preneo je svoje iskustvo u fotografisanju snežnih prizora na kojima dominira bela boja. Predstavio je najnoviji "Epson" štampač ali i objasnio kako ga pravilno koristiti.

BORIS BJELICA
UREDNIK TEHNIKE

Nov D-SLR iz Sony radionice predstavio je do najmanjih detalja, kao i "Sigma" zum objektiv fantastičnog raspona. Tu su i "Lowepro" foto-torbe i "SanDisk" čitač kartica.

SVETISLAV V. DRAGOVIĆ
ČLAN REDAKCIJE

Za sve one koji ne odustaju od analogne fotografije, dao je nekoliko saveta kako plivati među krupnim digitalnim "ribama" (fotoaparatom), a ostati veran staroj ljubavi zvanj film.

MIROSLAV NIKOLJČIĆ
ČLAN REDAKCIJE

Pripremio je prvi nastavak priče o jednom od najpopularnijih fotoaparata kod nas - čuvenom Pentaxu.

IMRE SZABÓ
ČLAN REDAKCIJE

Priču u više nastavaka o novinskoj fotografiji započeo je analizom najteže teme u fotojournalizmu - fotoreportažom.

SRĐAN ABDEE ABDJEVIĆ
FOTOGRAF

Još jedan inovativni model iz fabrike "Samsung" privukao je njegovu pažnju, a noviteta za ovaj broj ima više nego inače jer se fotografsko more uzburkalo pred PMA sajaml!

ZORAN IMŠIRAGIĆ
ADOBE INSTRUKTOR

Moćni program Lightroom omogućava vam da jednostavno i brzo napravite kvalitetnu i lepu veb-prezentaciju. Ovim prilogom završava trilogiju o Lightroomu i sprema vam nove softverske priče.

DARKO STANIMIROVIĆ
FOTOGRAF

Savetuje fotografima da se po uzoru na klasične foto-klubove udruže i naprave zajedničke veb-prezentacije koje će svetu pokazati šta radite i možda napraviti put do potencijalnog klijenta.

PROŠLOST JE TU, PORED NAS

Mi smo prešli na nov povez, novu štampu, imamo riknu, a i format časopisa je malo manji, a vi ništa... nema reakcije. Dobro je, ništa ne valja, može biti bolje, super je... šta god, samo da nešto kažete, al' ništa! Što se tiče slanja fotografija za konkurse i komentare tu ste veoma ažurni ali i dalje stidljivo učestvujete u stvaranju sadržaja i retko reagujete na promene. Ono što primećujem jeste porast broja fotografija i pisama koje stižu iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Makedonije i Crne Gore, dakle od naših suseda koji su nas oberučke prihvatili kao svoje, bez obzira na trenutnu političko-interesnu klimu i naših i njihovih. U stvari, kada je fotografija u pitanju, nema naših i njihovih, a Internet nam je omogućio da te razlike nestanu i na globalnom nivou.

Taj čuveni Internet svakodnevna mi je pomoć u radu pa kao što poništava razlike u jeziku u kulturi među fotografima, tako pomiruje dijametralno suprotne pristupe i tehnike u fotografiji. Tako mi je sav materijal za priču o mokrom kolodijumskom procesu, tehnički stariji više od 150 godina, stigao putem Interneta. Naravno, kada smo otvorili fotografije u Photoshopu da ih pripremimo za štampu, videli smo mnoštvo belih tačkica po njima. To je, naravno, prašina koja se lepi na staklene ploče tokom rada. Pojam prašine postao je sasvim nepoznat u eri digitalne tehnologije jer fotografi danas, čim primete zrnice prašine na senzoru, trče u servis da ga očiste. Sterilna atmosfera vlada svuda, sopstvenu decu držimo pod staklenim zvonom i samim tim postajemo neoporni na prilično težak i surov život oko nas. Frans Skali Osterman i Mark Osterman odbacili su sav komoditet digitalne tehnologije i zavrnuli rukave da bi gurnuli ruke u raznu hemiju, često vrlo iritirajuću, da bi kreirali jedinstvena fotografska dela koja, suprotno današnjem brzom ritmu, nastaju uz puno pripreme, polako i s dužnim poštovanjem prema onom što fotografišemo i prema samoj fotografskoj tehnici. To je nešto što smo svi skoro potpuno zaboravili! Isto tako, nepredvidivost klasične fotografije kojoj je osnova fotografska emulzija, sporost

procesa, zanatska veština i neophodnost pažljive realizacije celog procesa, daju takvim fotografijama izvesnu dozu magije i mnogo intimnijeg odnosa između fotografa i modela (bio to subjekat ili objekat). Još ako zamislite da snimajući velikofORMATNIM fotoaparatom gledate kroz mat staklo pokriveni crnom tkaninom i sve u kadru je prikazano naopačke, a sve što je levo je desno, i obratno. Dakle, potrebno vam je puno mašte da celu scenu zamislite kao na konačnoj fotografiji! Sve liči na neki neobičan obred koji je dijametralno suprotan od besomučnog "škljocanja" digitalnim fotoaparatom koje rezultira s nekoliko stotina fotografija - po jednom snimanju! Na drugu stranu, francuski fotograf Alyz Tale, upustila se u fotografsko istraživanje bez opterećenja tehnikom i procesom. Iako je mlada i po godinama i po iskustvu u fotografiji, oslobođena tereta profesionalizma kreirala je specifičan opus koji je refleksija njenih interesovanja, emocija, senzibiliteta... Za nastanak njenih fotografija taj kreativno-idejni proces je najvažniji, a tehnika dolazi prirodno, poput produžene ruke misli. Alyz se rukovodi premisom da zanat svako može da nauči ali talenat se dobija, od mame i tate ili nekog s malo većim nadležnostima, tu dilemu prepuštam vama. Mi smo pronašli jednu temu koja je apsolutno zajednička i starim fotografskim tehnikama i najnovijoj "digitaliji", a to je kako da reprodukujete belo, a da zaista bude belo. Posle čitanja tog priloga koji je pripremio Milan Živković, sigurna sam da nećete imati nikakvih nedoumica i da ćete nas, po običaju, zatrpiti "belim" fotografijama. Još samo da pobedite stidljivost, lenjost, uljudnost... i napišete neki komentar na ono što radimo jer naša mala redakcija podseća na pozorišnu trupu koja živi od aplauza pošto, onog drugog slabo da ima na ovim prostorima, naročito kada je kultura u pitanju.

IVANA TOMANOVIĆ
ivana.tomanovic@refoto.co.rs

ISPRAVKA

U prošlom broju, Refoto 66, pogrešno je napisano ime autora glavne fotografije u rubrici U fokusu (str.6 i 7). Umesto Miroslav Jeremić treba da stoji Slavoljub Jeremić. Ovim putem izvinjavamo se autoru zbog učinjene greške.

HP DESIGNJET L25500

Progressive Profitable Printing

Upotrebljivost koja nema konkurencije

- Široki izbor materijala za unutrašnju i spoljnu upotrebu
- Visoki kvalitet za unutrašnju upotrebu (1200 dpi)
- Visoki kvalitet za spoljnu upotrebu (do 5 godina sa laminacijom ili do 3 godine bez laminacije testirano prema SAE J2527 standardu)

Sačuvajte vreme i novac uz minimalno održavanje

- Automatsko podešavanje boja i kalibracija medija
- Materijal je odmah nakon štampe spreman za distribuciju
- Nema redovnog dnevnog održavanja

Kvalitet + produktivnost = HP DesignJet Z serija

HP DESIGNJET Z2100
Idealan za grafičke dizajnere, umetnike i fotografe koji imaju potrebu za štampom visokokvalitetnih materijala velikog formata (610mm do 1118mm) sa vernim bojama (8 boja, ugrađen spektrofotometar).

HP DESIGNJET Z3200
Štampač za fotografe, grafičke dizajnere, umetnike i prepress profesionalce koji imaju potrebu za štampom u velikom formatu (610mm do 1118mm) fotografija galerijskog kvaliteta, portreta, ograničenih edicija, albuma i umetničkih reprodukcija sa vernim bojama (12 boja, ugrađen spektrofotometar).

HP DESIGNJET Z6100
Idealan za štampanje marketinških materijala, umetničkih reprodukcija, crteža i mapa velikog formata (1067mm do 1524mm) u velikim količinama (do 105,4 m² po satu) i visokom kvalitetu sa vernim bojama (8 boja, ugrađen spektrofotometar).

2010
Preferred Partner
GOLD

Za više informacija o HP Designjet printerima, originalnom potrošnom materijalu, medijima pozovite 064 825 45 19
SolutionJM • Vojislava Illica 2 • 11000 Beograd • 011 308 9500 • office@sjm.rs • http://printing.sjm.rs

U fokusu

NAJBOLEŠE FOTOGRAFIJE ČITALACA OVOG MESSCA

VLADIMIR ŽIVKOVIĆ, ĐAKOVO, HRVATSKA, "ZIMA"

"Ove dve fotografije, tematski vezane, nastale su u par dana razlike, u neposrednoj blizini Đakova u Hrvatskoj. Bavim se astrofotografijom za koju je rezervirana samo mračna polovica dana i vedro vreme, pa sam počeo fotografirati i po danu. Srećom, moja kuća je na rubu grada, u dugoj slijepoj ulici na koju se nastavlja prava lenija (poljski put), onakva kao iz filma. Na nekih tri stotine metara račva se lijevo i desno – lijevi put vodi u šumu, a desni prema voćnjaku i vikendici. Zašto je to važno? Relativno malo putujem, pa je devedeset posto mojih fotografija prirode nastalo na tih 0,2 kvadratna kilometra.

Ove fotografije odišu smirenošću i tišinom maglovitog zimskog dana, nečim što se u današnjem ubrzanom svijetu ne vidi često. U tom osjećaju uživaju samo zaljubljenici u prirodu. Želim taj osjećaj spokoja prenijeti i onima koji nemaju vremena zastati i na trenutak se prepustiti ljepoti prirode. Zima mi je omiljeno godišnje doba – kad padne snijeg, on sakriva nedostatke i viškove, prividno čisti polja, gradove, ceste, sve postaje idilično i savršeno."

Vladimir Živković je absolvent agroekonomske na poljoprivrednom fakultetu u Osijeku. Iz Đakova je, malog grada koje je okruženo prirodom koja mu je neiscrpan izvor motiva. Fotografije od svoje petnaeste godine, a u fotografiju je ušao kroz astronomiju, tj. preko astrofotografije.

U OVOM BROJU
PRIJATELJ RUBRIKE

lowepro
WWW.REFOT.COM

ALEKSANDAR TERZIĆ
UŽICE, "VUČKO"

"Altay je deset godina star sibirski haski. Ova zima nam je dala samo par snežnih dana koje smo moj ljubimac i ja uspjeli u potpunosti da iskoristimo. Korišćen je Nikon D300, u S modu, ISO 500, blenda 9, ekspozicija 1/500 s, objektiv 70-200 mm."

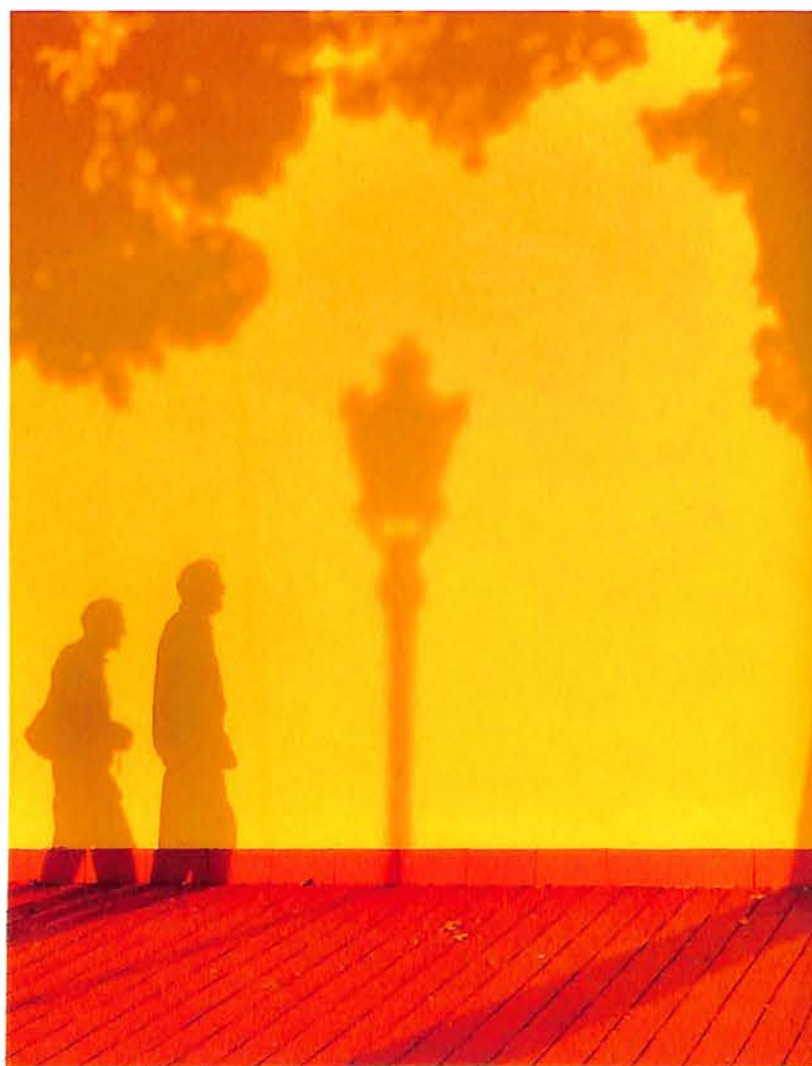
Aleksandar Terzić rođen je 1977. godine u Užicu. Bavi se privatnim preduzetništvom, a fotografija mu je postala više od hobija – način izražavanja.

BRANISLAV MAMIĆ, NOVI SAD
"SENKE U BOJI"

"Lep dan na Petrovaradinskoj tvrđavi. Slučajni prolaznici nekako su sami komponovali ovu fotografiju. Korišćen je

Nikon D90, objektiv 16 mm, ekspozicija 1/125 s, blenda 7,1."

Mamić Branislav po zanimanju je ekonomista, fotografijom se bavi tek godinu dana.

PREDRAG PETKOVIĆ, SMEDEREVO
"VULKANIZERI"

"Ova fotografija nastala je sasvim slučajno, jednog sumornog decembarskog jutra. Vrapčiće sam spazio među gumama vulkanizerske radnje. Interesantan prizor mi je odmah privukao pažnju. Pošto mi je Nikon D90 sa Nikkorom 70-300 mm VR bio pri ruci, ostalo mi je samo da fotografišem te male majstore, koji kao da su čekali svoje verne mušterije. Interesantni detalji nalaze se svuda oko nas, treba ih samo primetiti i naravno, fotografisati."

Predrag Petković rođen je 1979. godine u Smederevu. Dugi niz godina radi kao staklorezac, ali prava ljubav oduvek mu je bila fotografija kojom se ozbiljnije bavi pre nešto manje od godinu dana, nabavkom fotoaparata Nikon D90. Voli da fotografiše prirodu uopšte, a posebno ga privlači svet makro fotografije. Svojim savetima i kritikama mnogo su mu pomogli prijatelji sa "Zonerice" i "Dizajn zone", a od skoro razmenjuje iskustva i sa članovima "Kurjeg oka" i "Foto finiša".

ZLATAN PEĆANAC,
SARAJEVO, BIH, "REFOTO"

"Fotografija "Refoto" nastala je na jednom od mojih probnih snimanja kod kuće, kada sam na inicijativu modela došao do ove fotografije! Zahvaljujući vašem časopisu kojeg redovno kupujem i, naravno, ljubavi prema fotografiji, nastala je ova fotografija. Korišćen je fotoaparat Canon XSi/450D, Tamron objektiv AF 2,8/17-50 mm na 26 mm i dva blica Speedlite 580 EX II i speedlite 380 EX. ISO 100, ekspozicija 1/200 s, f/4."

Zlatan Pećanac rođen je 1976. godine u Sarajevu gde živi i radi. Fotografijom se amaterski bavi oko godinu i po dana kad je dobio svoj prvi D-SLR. Od tada je bezgranično zaljubljen u fotografiju i svaki slobodni trenutak joj posvećuje. Najviše ga privlači koncertna i portretna fotografija.

IVAN ŠEPIĆ, BEOGRAD, "ŠETALIŠTE ENGLEZA"

"Fotografija Nice, Promenade des Anglais (Šetalište Engleza), nastala je dalekog 3. januara 2008. godine. Prohladno mediteransko zimsko popodne (duvao je jak jugo) između dva pljuska i horizont na koji ni ono malo još uvek mamurnih turista ne obraća pažnju. Jedan od onih prizora koji se prosto ukažu, za kojim se ne traga i koje je uzaludno vrebati, iz kojih previre praznina, i koji možete satima da gledate, a da vam ne dosadi. Kad

ga "ovekovečite" zadovoljstvo je potpuno. Fotografija je snimljena fotoaparatom Nikon D200 i objektivom Sigma 12-24 mm."

Ivan Šepić (39), prevodilac iz Beograda, ponekad se lažno predstavlja i kao fotograf, iako fotografija, kojom se intenzivno bavi poslednjih desetak godina, i dalje ostaje iznad svega njegova najveća strast – dakle bez većeg komercijalnog uspeha. Iza sebe ima par nagrada i više objavljenih fotografija u časopisu *ReFoto*, desetak naslovnih strana knjiga i nekoliko objavljenih putopisno-tematskih reportaža.

STEFAN JOVANOVIĆ, BAČKA PALANKA, "OLDTIMER"

"Fotografija je snimljena u jednoj šetnji Novim Sadom dok sam vežbao tehniku "paninga". Tehnika sama po sebi jeste zanimljiva, ali ne u onoj meri u koliko bi bila da su njom dočarani neki egzotični automobili, što je prilično retko na ulicama Srbije. I tako posle par snimaka u kadar mi je "uletela" ova stara "Buba". Mislim da prilično odskače od okoline kako svojim izgledom tako i ovom upadljivom bojom."

Stefan Jovanović iz Bačke Palanke rođen je 1990. u Valjevu. Studira farmaciju i bavi se fotografijom nekih pola godine. Od opreme koristi Canon 450D i objektiv Canon 50 mm f/1.8, a neke od fotografija snimljene su i Canonovim objektivom 18-55 mm IS i Sigminim 70-300 APO DG Macro. Fotografija je počela ozbiljnije da ga zanima 2008. godine, a više vremena uspeo je da joj posveti tek na leto 2009. Njegove omiljene oblasti fotografije su: makro i pejzažna fotografija.

DODELA NAGRADA ZA KONKURS "AKT"

REFOTO KONKURS, 16. 1. REDAKCIJA ČASOPISA, BEOGRAD

ANA POZDERAC, KATARINA DELBANIN I IVANA TOMANOVIĆ

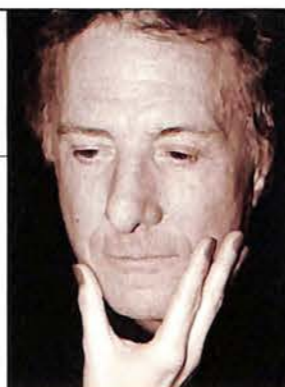
Prošla godina bila je bogata konkursima ali i nagradama. Konkurs na temu "Akt" sponzorirala je firma "RefotB" koja je ekskluzivni uvoznik i distributer "Nikon" foto-opreme. Prva nagrada pripala je Martini Škrobot iz Zagreba koja će krajem meseca preuzeti svoju nagradu, a redakciju su posetile drugo i treće nagradne učesnice konkursa: Ana Pozderac iz Beograda i Katarina Delbanin iz Smedereva. Obema je uručena nagrada u vidu kompaktnog digitalnog fotoaparata Nikon Coolpix L20.

PORTRETI

KEVIN ABOSCH, 15. 1 – 1. 2. MUZEJ SAVREMENE UMETNOSTI VOJVODINE, NOVI SAD

Vizuelni umetnik Kevin Aboš živi i radi na relaciji Pariz – Dublin. Abošovi razoružavajući iskreni fotografski portreti mnogih svetski poznatih ličnosti učinili su ga jednim od najtraženijih savremenih umetnika našeg vremena. Njegovi radovi objašnjavaju se kroz objektivaciju, dekonstrukciju i veličanje svojih modela – društvenih arhetipova, ikona iz kulture i običnih građana (Džoni Dep, Dastin Hofman, Šinejd Okonor, Barak Obama). On primenjuje isti senzibilitet i na pokretne i na statične slike i s lakoćom dezintegriše hijerarhijske razlike.

Trenutno je u završnoj fazi svog prvog igranog filma – "Panda". Radi, takođe, i na projektu velikih razmera pod nazivom "1.000 lica Pariza". Jedna od umetnikovih ideja jeste da započne seriju fotografija "1.000 lica Novog Sada", što je, po njegovim rečima "konceptualni umetnički projekat gde su građani sami po sebi manifestovani kao umetnost".

RASKRSNICE

GRUPA AUTORA, 18 – 23. 1. GALERIJA "OZON", BEOGRAD

Na izložbi je predstavljeno petnaest fotografija inspirisanih Beogradom. Autori fotografija, pripadnici mlađe generacije fotografa: Sanja Knežević, Mirjana Ristić-Damjanović i Marko Risović, o svom zajedničkom radu između ostalog izjavili su: "...Primiteli smo da svi kroz svoje lično traganje i ostvarivanje, kroz fotografiju, nosimo upisano savremeno gradsko iskustvo. Postavilo se pitanje: 'Šta je to izazovno, ozareno i zavodljivo što se dešava u fenomenu Beograda, u rasponu od prenaseljenih ekstatičnosti, do energija nevidljivih dramatizacija? Šta je to u atmosferi i duhu grada, a tiče se njegovih tema, situacija, života i noćnog života, strukture i infrastrukture, što utiče na naš lični izraz? Kakva je hemija koja se provlači kroz ličnu poetiku i sadržaj svakog od nas?' Odgovor je glasio: 'U slojevima dokumentarnosti leže svi slojevi realnog i imaginarnog, simboličkog i stvarnog, kolektivnog i ličnog.'"

SANJA KNEŽEVIĆ

HOTEL ŠRI NIVAS

IGOR VASILJEV, 15 – 28. 1. GALERIJA ARTGET, KCB

Fotografije predstavljene na izložbi nastale su na putovanju kroz Indiju i Nepal, u zimu 2008/09. U susretu s preobiljem atraktivnih motiva natopljenih piktoralnim, etnografskim, kulturno-istorijskim nabojem, izabirani su prizori koji (u većoj ili manjoj meri) izmiču uobičajenom pogledu turista, putopisca ili autora turističkih vodiča. Pogled je uslovljen autorovim dugogodišnjim bavljenjem pozorišnom scenografijom i iskustvom fotografije kao medija kojim se beleži neki specifičan prostor, s namerom da se kasnije (u celosti ili u kombinaciji sa drugim slikama prostora) preradi ili reciklira u model scenskog prostora, tj. scenografije za pozorišnu predstavu. Ovde se umesto pozorišnog čina po-

javljaju prizori iz svakodnevice, koji u odabranim prostorno-vremenskim trenucima poprimaju karakter performansa, a odeća i okruženje postaju kostim i scenografija, koji često deluju kao zajednički rad talentovanog kostimografa i scenografa.

IZLOŽBA "PRAKSA NA DELU"

REFOTO KONKURS, 15 – 23. 1. GALERIJA PROGRES, BEOGRAD

Završio se drugi po redu konkurs na temu "Praksa na delu" koji Refoto organizuje u saradnji s firmama "Bs Procesor" i "Epson Italija". Izuzetno velik broj kvalitetnih fotografija pristigao je na konkurs pa je i finalni odabir najboljih od najboljih bio prilično velik. To je rezultiralo, do sada, najvećom izložbom u organizaciji našeg časopisa na kojoj je predstavljeno 50 fotografija od 50 autora. Ogroman prostor galerije "Progres" u srcu Beograda, u Knez Mihailovoj ulici, bio je popunjen. U prizemlju, u foajeu galerije, oko 80 fotografija projektovano je na ogromno video platno (oko 5 x 3 m), a pobjedničke fotografije bile su izložene u izlogu galerije u vidu svetlećih boksova. Gigantski plakat na ulazu u galeriju privukao je brojne posetioce.

U suterenu galerije, gde je i glavni galerijski prostor, izloženo je 50 fotografija među kojima su i jedanaest nagradjenih. Na otvaranju izložbe predstavnik firme "Bs Procesor" – Željko Gordić uručio je nagrade, a pre samog otvaranja, u 18 h, Milan Živković održao je kratku prezentaciju printa na različitim materijalima pomoću Epson ink džet štampača.

WHAT IT FEELS LIKE FOR A GIRL

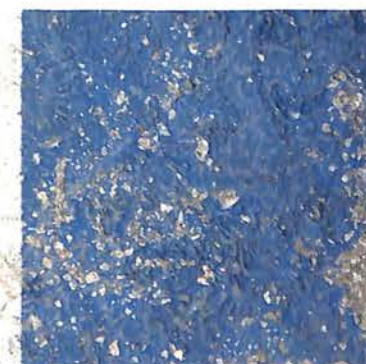
JELENA JUREŠA, 13 – 29. 1. LIKOVNA GALERIJA, KCB

Po izboru Milanke Todić, predstavljen je projekat novosadske umetnice Jelene Jureše. Reč je o istraživačkom foto-narativnom projektu, nastalom od 2005. do 2009. godine, koji se bavi stereotipom ženske subjektivnosti koja je pasivna i spurtana raznim društvenim ograničenjima. Projekat čine fotografski portreti koje prati pripovedno predstavljanje portretisanih žena. Fotografija je ovde upotrebljena kao vizuelni medij istraživanja. Jelena Jureša se, inače, u svom radu fokusira na portret koji joj služi da ispituje odnos posmatrača i posmatranog kroz ponudenu mogućnost razumevanja portretisanog.

GRUPNA IZLOŽBA

5 – 17. 1. DOM OMLADINE, BEOGRAD

Na izložbi su predstavljeni ciklusi fotografija različite tematike i pristupa autora Snežane Mirotić "Poruke na putu", Marka Stamatovića "Reforma", Zorana Pantelića "Zvuci odlaska" i Petra Delijevića. Serija fotografija Snežane Mirotić rađena tokom poslednje dve godine, beleži fragmente

SNEŽANA MIROTIĆ

ili uzorke realnosti dobijene zumiranjem mikro plana različitih površina i materijala. Na fotografijama Petra Delijevića fotografisani su stari radijatori koje je autor postupkom kadriranja transformisao u forme ženskog tela. Marko Stamatović postavku je osmislio tako da ne dozvoli gledaocu razumevanje poruke "na prvu loptu", nego zahteva od njega neku dozu radoznalosti i istraživanja. Zoran Pantelić vodi nas kroz okamenjeni svet zaustavljenog pokreta u pokušaju da dešifrujemo zagonetku paralelne stvarnosti, onog što ne vidimo i samo naslućujemo.

najave

GODINE NEOREALIZMA

3 – 28. 2. DO KRAJA FEBRUARA GALERIJA "ARTGET" I LIKOVNA GALERIJA, KCB
Nakon gostovanja u Muzeju savremene umetnosti Vojvodine, veliku izložbu "Godine Neorealizma – smernice italijanske fotografije" imaće priliku da vidi i beogradska publika. Podsećanja radi, izložba obuhvata fotografije tridesetak autora, među kojima su: Toni Del Tin, Sergio Del Pero, Mario Giacomelli, Enrico Bacci, Cesare Colombo, Franco Pinna itd.

MINO MARQUESE

ŽIVO DRVO

IVAN TASIĆ, 22. 1 – 12. 2. GALERIJA BEOGRADSKA TVRĐAVE

Sama ideja o vizuelnoj predstavi čovekovog pomirenja s prirodom, njihovoj mitološkoj vezi, spajanju, odnosno sjedinjavanju, kao i samom postupku ukrštanja – kalemljenja jedne vrste na drugu, nesumnjivo i prirodno navode na formu kolaža. Kao tehnika, upravo kolaž u najvećoj meri pruža mogućnost združivanja različitih i međusobno potpuno nezavisnih elemenata, čijom sintezom dobijamo sasvim novu, nestvarnu i grotesknu, ali veoma živu stvarnost. Ivan Tasić rođen je 1981. godine u Kruševcu, a diplomirao je na odseku Grafički dizajn, 2005. godine, u Nišu. Fotografijom se bavi od 1999. godine. Izlagao je na dvadeset grupnih i jednoj samostalnoj izložbi. Učestvovao je na međunarodnim filmskim festivalima i foto-konkursima. Dobitnik je desetak

nagrada iz oblasti grafičkog dizajna, fotografije i filma. Autor je i predavač Radionice kratkometražnog filma u Kulturnom centru "Kruševac" i foto-radionice u Centru mladih u Kruševcu.

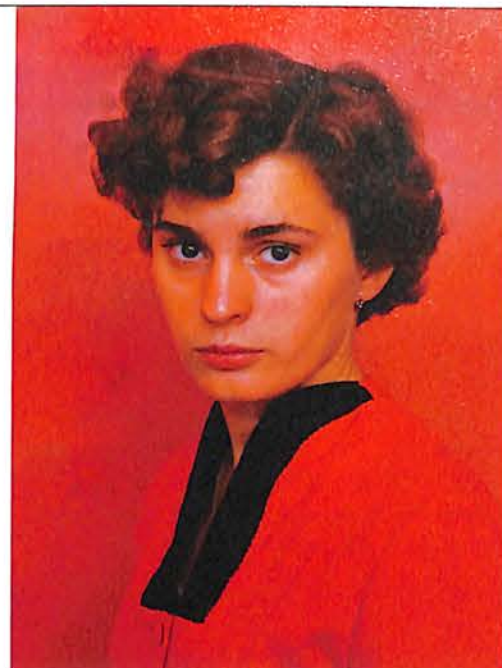

FOTO-SIROČIĆI U DIGITALNOM SVETU

Ne valja biti manjina. Davno sam konstatovao da nije dobro biti jedini trezan među pijanima, ali ne valja ni obratno. Naši "analogni" fotografi osećaju se verovatno tako, jer ako otvore časopise, sve je u digitalnim fotografijama, materijalu za digitalnu fotografiju, štampačima i softveru. Ni govora o analognoj fotografiji, koja je, koliko juče, bila zabava ili hleb mnogih fotografa. Kako preživeti ovu digitalnu poplavu – možda se pitaju naši nedigitizovani čitaoci

Kada god dođem u komercijalnu fotolaboratoriju i vidim kako laborant pakuje filmove koji su razvijeni, uvek pitam da li se filmovi još razvijaju i malo se začudim kad čujem da ih "još ima". To mu dođe kao kad neko izlazi iz restorana posle dobrog ručka, pa se čudi da je još neko gladan, kada je on sit. Brzo se navikavamo na novotarije, pa kada se, na primer, osnuje neki nov foto-časopis – piše se isključivo o digitalnoj fotografiji, ako se uzmu katalogi fotoaparata – tu su samo digitalci, povećavajućih aparata nema, ali ima velik izbor štampača. Naše pisane mašine nestale su i ustupile mesta štampačima, zaboravili smo da pišemo olovkom, a još ranije penkalom. Najviše što napišemo jeste – potpis. To je neka nova stvarnost. Sreo sam, nedavno, jednu našu poznatu kolegicu, inače veoma dobrog fotografa. Upitao sam je da li se digitalizovala? S čuđenjem sam saznao da još nije. Takvih fotografa ima i interesantno je da među njima ima

Moj prvi kolor-film bio je Kodachrome od ISO 10, 1955 godine. Snimio sam ovaj portret mojim Rolleiflexom s Rolleikin adapterom, film sam poslao u Ameriku na razvijanje i oko mesec dana kasnije dobio kutiju s dijapozitivima. Ne treba da vam pričam kakvo je to bilo uzbuđenje. Interesantno je da danas ponovo morate da šaljete Kodachrome film u Ameriku na razvijanje, jer su sve ostale laboratorije zatvorene. Ovaj dijapozitiv skeniran je kao i sve ostale fotografije u članku, izuzev one koja prikazuje moje fotoaparate.

više onih koji su stekli zavidnu reputaciju u fotografskom svetu. Srećem i ljude koji su "alergični" na računar i nemaju elektronsku poštu, pa me ovakva odbojnost i ne čudi.

DA LI JE DIGITALNA FOTOGRAFIJA JEDINA FOTOGRAFSKA ALTERNATIVA?

Ne bih bio dosledan sam sebi ako bih pričao da je "ono ranije" bilo dobro, u stilu "pusto tursko". Pristalica sam digitalne fotografije i digitalizovao sam se još pre deset godina – ne odjednom, već postepeno. U početku, kada su digitalni fotoaparati bili mali, bez izmenjivih objektivna, i kada je digitalna slika već na ISO 200 pokazivala zrno, koje mi sada zovemo "šum", iako se u drugim jezicima koristi grublja oznaka, tj. reč "buka", koristio sam za specijalna snimanja fotoaparata za film, pogotovu ako mi je bila potrebna viša osetljivost. To se događalo do pre četiri-pet godina kada sam u jednoj važnoj prilici konstatovao da sve fotografije koje sam snimio na filmu mogu da bacim i da koristim samo one koje sam (srećom) istovremeno pravio digitalnim SLR fotoaparatom.

O prednostima digitalne fotografije ne vredi da pričam. Ima, ipak, jedna velika prednost koju bih rado predočio svojim "analognim" prijateljima, a to je – cena. Kada se stisnu zubi i potroše pare za digitalni fotoaparata, računar (koji obično novopečeni digitalni fotografi imaju), kartice i slično, onda digitalna fotografija postaje jeftina, tj. ne košta ništa sve dok se fotografija ne stavi na papir. To su već iskustile brojne laboratorije koje beleže manji obrt. Nekada je film morao da se razvije i obično

da se napravi svaka fotografija s filma da bi se videlo da li ima dobrih. Danas se fotografije "skinu" s kartice, pregledaju se, one koje ne valjaju obrišu se, dobre se obrade u računaru i pare se troše samo na njih. Škarta praktično – nema.

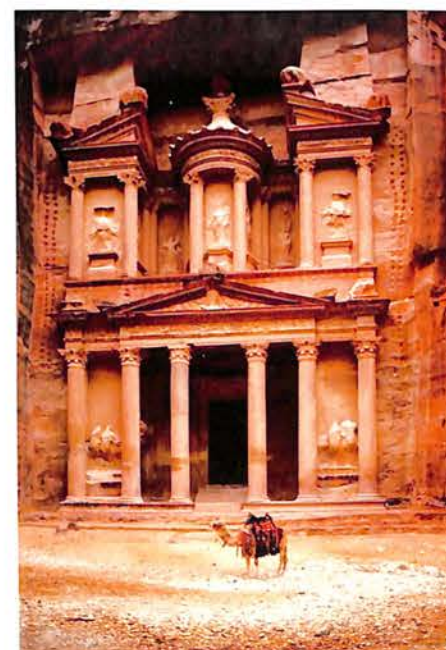
U digitalnoj fotografiji na monitoru vidimo sve što je pred nama, pa snimak može da se ponovi ako mu išta fali. Kod analogne fotografije za tu svrhu su oni kojima je bilo neophodno da unapred vide fotografiju koristili polaroid koji je, nažalost, takođe pao kao žrtva na digitalnom oltaru.

Naš časopis nije izuzetak. Počeli smo, malo stidljivo, ponovo da objavujemo poneki članak za prijatelje filma, ali, u principu, sve što objavujemo jeste za digitalnu fotografiju. Čak i radovi koje objavujemo, osim ako je u pitanju neki

neko misli da fotografski preživi u ovom promenjenom svetu, treba da se lagano prilagođava novim medijima. Izuzetak mogu da naprave samo neki koji su rešili da dignu ruke od fotografije uopšte, bilo zbog starosti, bilo iz drugih razloga. Preduslov da se neko potpuno digitalizuje nije samo poznavanje računara već i njegovo posedovanje. Dok toga nema, nema ni digitalne fotografije.

Ako spadate u one koji su alergični na računare, mogu da vam dam nekoliko predloga:

- negativ ili dijapozitiv filmove razvijajte samo u onoj laboratoriji u koju imate poverenja. Razgovarajte s vlasnikom laboratorije i upitajte ga koliko često obnavlja hemikalije, jer ako se film upropasti u razvijanju, spasa mu nema. Ove brige ste lišeni ako sami razvijate filmove,

Dve fotografije iz Petre u Jordanu, obe nastale na Kodachrome filmu, snimljene mojim tadašnjim fotoaparatom Canon T70.

poznat fotograf iz prošlosti, svi ili skoro svi nastali su na memorijskoj kartici, a ne na filmu. U svojoj veoma dugoj fotografskoj karijeri razvio sam možda na hiljade filmova, ali nisam siguran da li bih bio u stanju da ih ponovo razvijam – uvek bih nešto zaboravio da uradim. U komercijalnim laboratorijama u svetu razvijanje kolor-filma postaje prohibitivno skupo, razvijanje crno-belog filma je još za života analogne fotografije bilo preskupo – sada se o nekoj razumnoj ceni ne može govoriti.

Šta u toj situaciji može da radi analogni fotograf?

Pre svega, treba se uklopiti u sredinu. Ipak je fotografska slika, bilo na papiru, bilo projektovana, u suštini ista kao i u prošlosti, jer razlika je samo u postupku, ali ne i u gotovom proizvodu. Mislim da je preobraćanje neminovno, i ako

ali nabavka hemikalija može već da bude problem;

- zaboravite da na putu ili godišnjem odmoru skoknete do lokalne fotolaboratorije i napravite fotografije sa svoga filma, pošto iz pomenutih razloga film lako može da bude upropašćen;
- budući da film mora dugo da se čuva, sve dok ne dođete u mesto boravka gde vam je i ta laboratorija od poverenja, osigurajte neki priručni frižider. Ako putujete u toplije krajeve, toplota lako može da uništi film;
- prilikom putovanja avionom, raspitajte se kako stoji stvar s rendgenskom kontrolom. Ranije se više pažnje posvećivalo tome da film ne bude osvetljen rendgenskim zracima, sada je to manje važno jer su digitani fotoaparati i memorijske kartice neosetljiviji na njih;
- kada date film na razvijanje, naručite u laboratoriji istovremeno da vam film

Izbor fotoaparata na film kojima sam u raznim fazama svoje karijere snimao. Sada leže i čekaju neka bolja vremena, koja verovatno nikada neće doći. Odozgo, sleva nadesno u smeru kazaljke na satu: Leica R5, Nikon FM2, Rolleiflex 6006, Rolleiflex 3.5F, Nikon F3 HP, Rolleiflex SL66 – sve divni fotoaparati, a nisu ni jedini koji su mi ostali.

SIGMA
MADE IN JAPAN
AKCIJA

AF 18-200mm 3.5-6.3 DC HSM OS Canon

AF 70-300/4-5.6 APO DG Macro

AF 17-70mm f 2.8-4.5 DC HSM Canon

AF 10-20mm f 4.0-5.6 DC HSM

FOTOPREMA

FOTO OPREMA d.o.o
011/7 129-136
Surčinski put 1/o
Novi Beograd
www.foto-oprema.com

AXELFOTO.COM

AXELFOTO d.o.o
011/361-75-62
Sarajevska 86
Beograd
www.axelfoto.com

BMFocus

BMFOCUS
011/311-99-88
Jurija Gagarina 149 lok. 40
TC TOP SHOP Novi Beograd
www.bmfoto.rs

BMFOCUS
021/522-778
Dunavska 12 (pasaž)
Novi Sad
www.bmfoto.rs

skenera u najboljoj mogućoj rezoluciji. To je važno da se učini odmah, jer film počinje da se prlja od trenutka kada izađe iz kasete u kojoj je isporučen. Skeniranje odmah posle razvijanja obezbeđuje da skenirane fotografije budu bez (mnogo) prašine. Moderni skeneri već su naučeni da eliminišu prašinu. Diskove na kojima su skenirane fotografije čuvajte dok se ne nakupi dovoljna količina, pa ih prebacite na DVD ili, još bolje, eksterni hard-disk, pa tako čuvate i originale i njihov "back-up". Sve ove usluge nude dobre foto-laboratorije;

- nemojte se mnogo braniti od digitalne fotografije jer ćete se kad-tad digitalizovati, pa je dobro da svoje snimke sačuvate posle skeniranja, iako vam možda u ovom momentu ne izgleda izvesno da ćete progutati digitalnu udicu – hoćete, to je sigurno;

Ovaj mladi par uvek me je pozdravljao iz svog stana u prizemlju kada sam posećivao čerku koja je studirala u Parizu. Sliku njih dvoje sam vizuelizovao, kao što piše u knjigama Anselma Adamsa, brižljivo odredio ekspoziciju i snimio na Ilford FP3 filmu Nikon FM2 fotoaparatom i odličnim objektivom Nikkor 2,5/105 mm. Na papirnoj slici koju sam propisno povećao vidi se i njihov enterijer, koji se prilikom skeniranja i reprodukcije u časopisu samo nazire. Sada se takav snimak pravi digitalno kao od šale, korišćenjem HDR postupka, o čemu smo već pisali, a možda ćemo pisati ponovo.

- ako imate filmove od ranije ili čak lepa povećanja, a želeli biste da ih sačuvate, dajte ih na skeniranje u istu laboratoriju u kojoj razvijate film;
- kada odlučite da zaplovite u digitalne vode, moj savet jeste da to počnete nekim manjim, jeftinijim digitalcem dok se ne naviknete na nov medijum, pa tek onda da planirate neku moćniju opremu. Ako koristite moćan D-SLR bez potrebnog iskustva, ta škola može da bude veoma

skupa, jer kada protekne vreme potrebno da se naviknete na nov medijum, taj moćni i skupi D-SLR biće već zastareo. Nikako nemojte praviti nagli skok s analogne na digitalnu fotografiju – ume da boli.

FOTOGRAFSKA NOSTALGIJA

Mogu da vam otkrijem malu tajnu. Iako sam sto posto digitalizovan, i dalje osećam neku nostalgiju za analognom fotografijom. Pare na stranu, radoznalost da odmah vidim fotografiju – takođe na stranu, ali stalno mislim na onaj slatki trenutak kada se fotografija pojavljuje u razvijaju ili kada je po procesiranju vadim iz bubnja. Pa kada određujem ekspoziciju merenjem i probanjem, a na povećavajućem aparatu okrećem dugmiće koji daju vrednosti kolor-filtera – u doba kada sam radio kolor kod kuće. Te divne igračke, fantastične fotoaparate, povećavajući aparat sa superobjektivima za povećavanje, maske u koje sam stavljao papir, kolor-procesor s "liftom" – uređajem za vraćanje hemikalija iz doboša u flaše – ceo "toranj" za kontrolu ekspozicije, boje i kontrasta – i dalje čuvam. Nemam snage da ih se otarasim, te sprave mi još predstavljaju vrednost od koje ne mogu da se odvojim iako njima nisam radio već čitavu deceniju. Verovatno će moji naslednici morati te stvari da pobacaju ili da ih budzašto prodaju ili daju nekom starinaru da ih drži izložene na buvljaku dok se neko ne smiluje da ih preuzme. Jednostavno, ne mogu da shvatim da će neko te divne objektivne za povećavanje ili kontrolni toranj moći tek tako da baci u kontejner. Ja ne mogu.

Za one foto-nostalgicare, kao što sam pomalo i ja, mogu da kažem da velike američke firme za prodaju foto-opreme (mail-order) i dalje imaju u ponudi filmove, fotopapir, kao i pribor za razvijanje i povećavanje fotografija. Oni izgleda još veruju u analognu fotografiju

i imaju poslovnih razloga da trguju takvom robom. Od fotoaparata, onovremenskih bliceva i sitnijeg pribora odvojiću se jednog dana, dok objektivni žive nov život na digitalnim kućistima. Ja se isto tako srećem s mladim ljudima kojima te vrednosti ne znače ništa, koji gledaju unapred. Neka ih, ima vremena da dođu u moje godine i moje iskustvo o kome sada pričam. Fotografiska oprema nije večita – srećom, mi je nadživljavamo, ne bi valjalo da je drugačije.

PORUKA ANALOGNIM FOTOGRAFIMA

Izneta razmišljanja rezultat su mog posmatranja razvoja fotografije u toku poslednje decenije. Prošao sam kroz razne faze: hteo sam da nastavim snimanje na filmu, pa da posle te snimke skenerom digitalizujem. Čak sam kupio lep skener, koji, iskreno da kažem, nije sebe isplatio. Ima razlike između digitalno stvorene i naknadno digitalizovane fotografije – da ne ulazimo sada u detalje. O komforu pri snimanju da i ne govorimo. Pre više godina uporedio sam digitalnu fotografiju s instant supom i zaključio da će verovatno biti onih koji kuvaju brzu supu, ali isto tako onih koji prave supu ispočetka. Ne znam da li bih sada pravio istu analogiju. Sigurno je da će u budućnosti biti fotografa koji će snimati na filmu. Ima ih koji i dalje prave dagerotipije ili neke druge tipije (baš u ovom broju možete pročitati članak o mokrom kolodijumskom procesu iz 19. veka) od pre sto pedeset godina, pa zašto ne bi bilo puno korisnika filma. Čak predviđam da će se na filmu više snimati na velikom formatu koji će se skenirati u vrlo velikoj rezoluciji koja omogućava fantastičan kvalitet. Koji savet mogu da dam brojnim fotografima koji se još nisu digitalizovali, kako da prežive ovu digitalnu poplavu? U poplavi – najbolje je da naučite da plivate!

SVETISLAV V. DRAGOVIĆ

Snimak nastao u Keniji, osamdesetih godina prošlog veka, na Kodachrome dijapozitiv filmu. Digitalizovan je skeniranjem.

Rešenje za važne poslovne odluke

AB Soft poslovni informacioni sistemi

- Savremeni ERP informacioni sistemi
- Web aplikacije

- Mobilni uređaji
- Upravljanje ljudskim resursima
- Proverena platforma – MS SQL Server

Microsoft
GOLD CERTIFIED
Partner

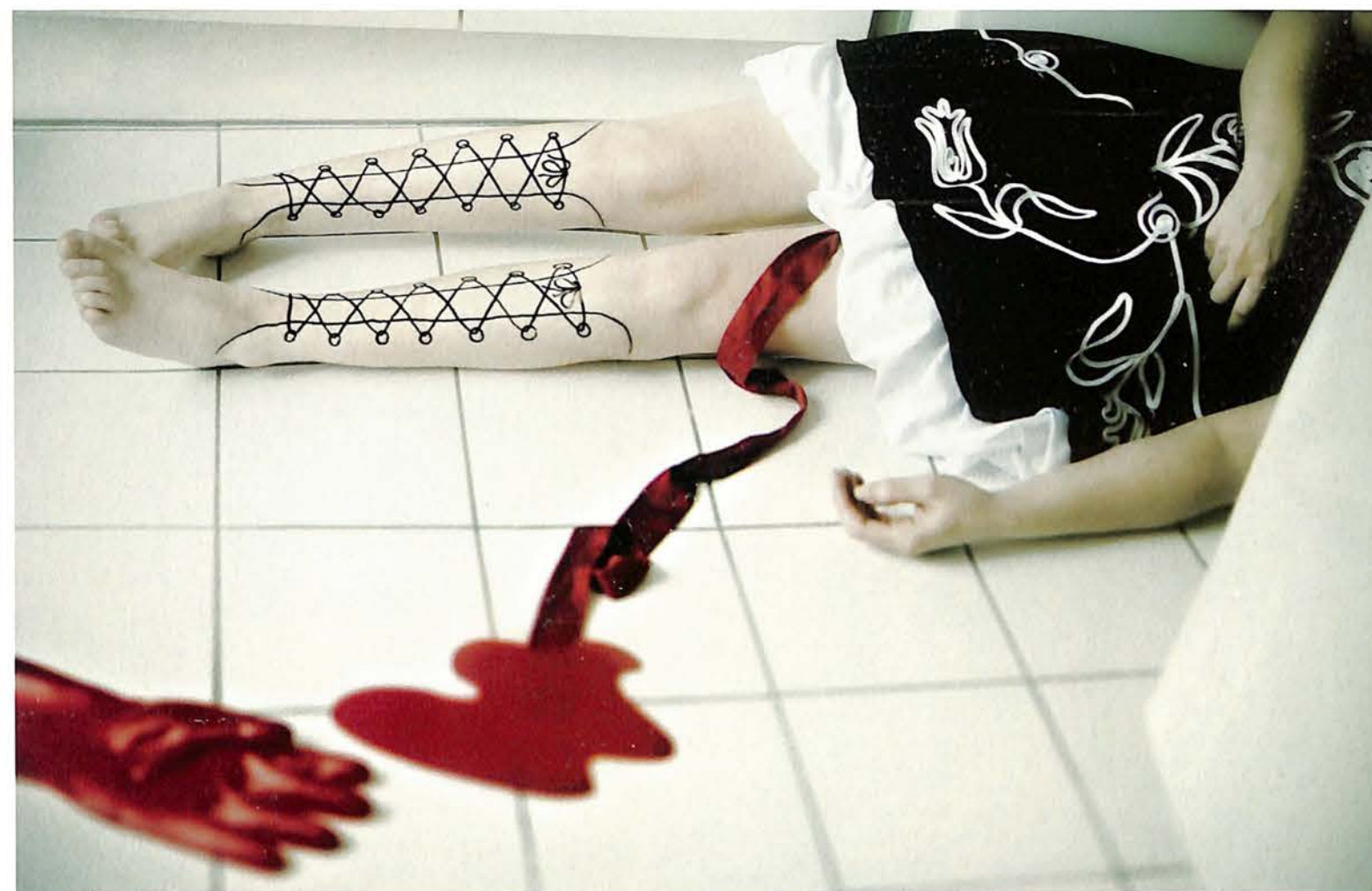
ABSoft

Gospodara Vučića 21 • Beograd • tel: +381 (11) 38.11.500 • www.absoft.rs • office@absoft.rs

Kroz maštu i igru

ALYZ TALE

Ove maštovite fotografije delo su francuskog fotografa Alyz Tale, koja je iz sveta manekenstva i novinarstva veoma uspešno uplovila u svet fotografije. Nalik bajkovitim pričama o princezama i vilama, njene fotografije podsećaju na scenografije pozorišnih komada u kojima se motivi fantastike mešaju s realnim pričama i akterima

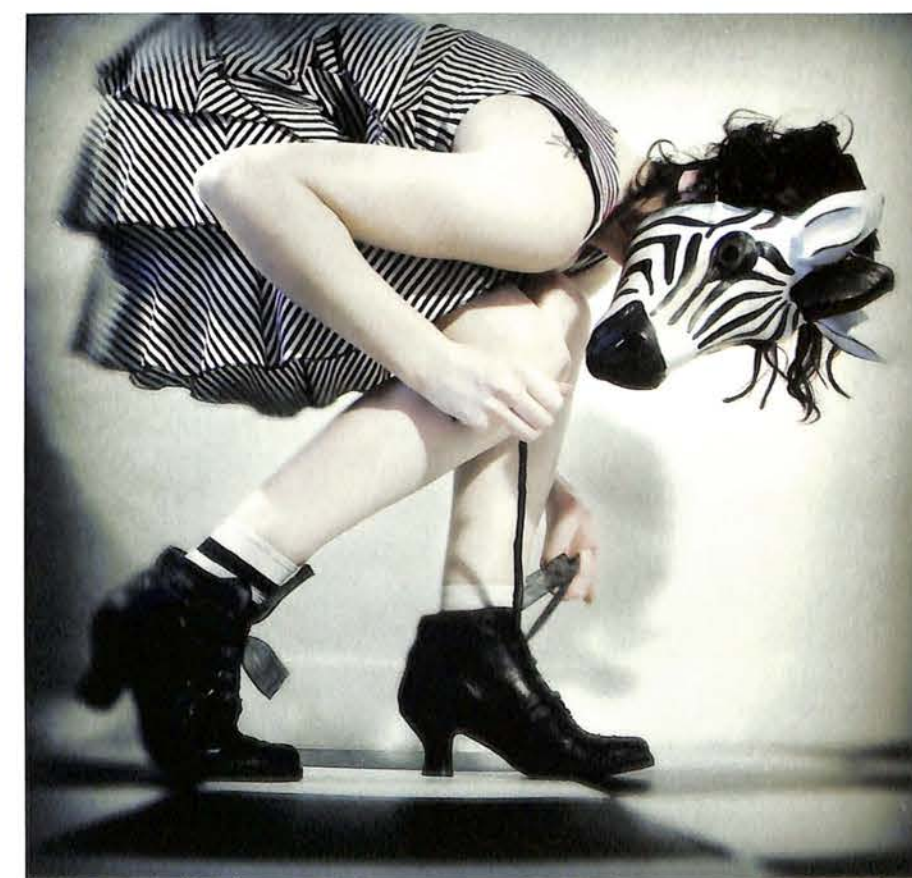

© ALYZ TALE, "TO THE SEA", BODY PAINTING BY NOVIS, 2009

Alyz Tale svoju znatiželjnu i kreativnu prirodu ispoljava u svemu što radi, a bavi se mnogim delatnostima koje, iako su u vezi s kulturom i umetnošću, nemaju mnogo dodira jedna sa drugom. Studirala je međunarodnu trgovinu, a trenutno je zaposlena kao novinar i prati muziku i kulturu. Radi, takođe, i u jednoj reklamnoj agenciji (odeljenje za muziku), a svaki slobodan trenutak koristi za fotografiju. Sva njena interesovanja i angažovanja, a ima ih mnogo, nadopunjuju se, nadovezuju i jedna drugu inspirišu.

Fotografsku avanturu Alyz je započela davno, ali sa druge strane fotoaparata, tj. kao model. Posle nekoliko godina dosadilo joj je da bude "samo" model, iako je u svom poslu uživala. Inspirisana saradnjom s brojnim fotografima, stilistima, šminkerima, frizerima koji su, svako na svoj način, pokušavali da ožive svoje zamišljene svetove, Alyz je poželela da i sama stvara svoje. Krajem 2006. godine kupila je "ozbiljan" fotoaparat i tako je sve krenulo.

Iako nema nikakvo formalno obrazovanje iz fotografije, godine manekenstva bile su joj od velike koristi jer je posmatrajući druge kako fotografišu nju, naučila mnogo o svetlu i tehničkim aspektima fotografije. Pored toga, mnogi od tih fotografa postali su njeni prijatelji, koji joj i danas rado pomažu. S obzirom na to da je samouki fotograf, mnogo vremena

© ALYZ TALE, "ZEBRA LALA", 2008

provodi eksperimentišući svetlom i foto-opremom, što smatra najboljim načinom za učenje i napredovanje.

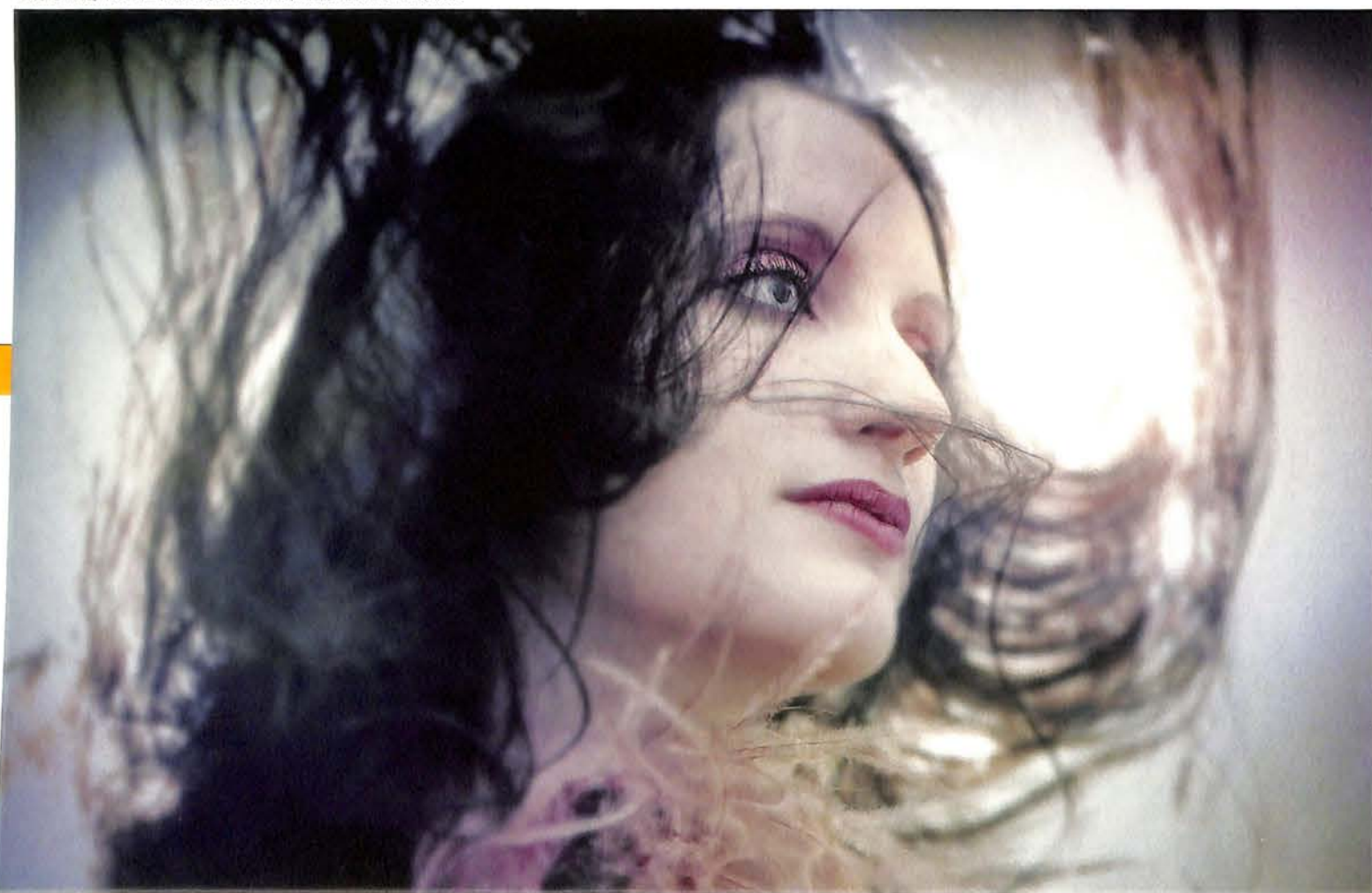
Svoje foto-priče stvara, uglavnom, sama, a pomoć profesionalnih šminkera, frizera i stilista traži samo kada je sigurna da će njihov kreativni pečat biti ključan za konačan izgled fotografija. S obzirom na to da puno isprobava i menja tokom svakog fotografisanja i rezultat je često neizvestan, ne želi da uključuje veliki tim ljudi. Ipak, često saraduje s modnim dizajnerima čije su kreacije izuzetno bitan deo cele priče. Na osnovu nekih komada odeće često nastane čitav serijal fotografija. Pored mode, inspiraciju za svoje fotografije traži u muzici (Dead Can Dance, Sigur Ros), literaturi (Lewis Carroll, Edgar Poe), slikarstvu (Joe Sorren, Mark Ryden, Benjamin Lacombe), filmu (Tim Burton) i radovima drugih fotografa (Desiree Dolron, Erwin Olaf, Eugenio Recuenco...), a pre svega u fotografijama poznatog francuskog fotografa Sare Mun (Sarah Moon).

Svako fotografisanje Alyz zasniva na osnovnoj ideji koju dobije čitajući knjigu, gledajući slike, slušajući muziku, šetajući po ulici, od slučajnog pogleda prolaznika u metrou, posle nekog filma, sna... nema pravila – svaki trenutak u životu može biti inspiracija za neko novo delo. Osnovna ideja razvija se pre ili tokom fotografisanja, a odabir pravog modela i svih pratećih elemenata: od šminke, frizure, odeće,

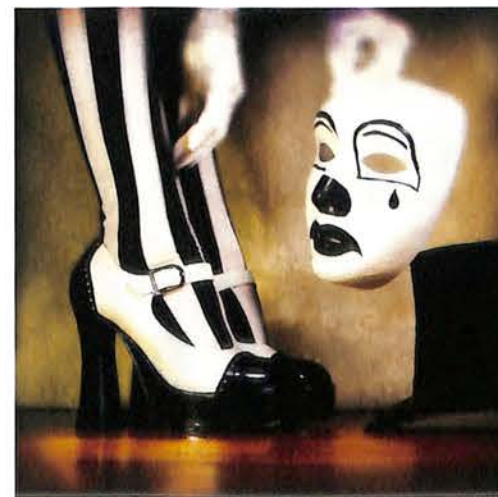

© ALYZ TALE, "CAN'T TAKE MY EYE OF YOU", 2008

© ALYZ TALE, "NO MATTER WHERE YOU ARE", MODEL: LORELYNNE, 2009

© ALYZ TALE, "LUNES", IZ SERIJE: SUPER HEROINE, 2009

© ALYZ TALE, "CARNIVAL IS OVER", IZ SERIJE: CIPELE, 2007

© ALYZ TALE, "MADEMOISELLE", IZ SERIJE: CIPELE, 2006

© ALYZ TALE, "WINTER GARDEN", IZ SERIJE: CIPELE, 2006

© ALYZ TALE, "PRINCESSES ARE SO LAZY...", 2008

enterijera i slično, maksimalno utiče na dobru realizaciju fotografija. Kada ni to nije dovoljno, Alyz crta po svojim fotografijama, a ponekad joj u tome pomaže njen momak, grafičar po struci. Na taj način njene fotografije balansiraju na granici između fotografije i crteža, realnog i nadrealnog. Izgledaju kao vizuelizacija zamišljene ili odsanjane priče jedne "velike" devojčice, koja i pored svojih trideset godina nije i ne želi da zaboravi devojčicu kakva je nekad bila. Moglo bi se reći da sve njene fotografije izgledaju kao foto-ilustracije jedne ogromne knjige o romantičnim

pričama za te velike devojčice. Alyz Tale već ima izdatu knjigu fotografija koja je rasprodata i čeka drugo izdanje, sve više prodaje svoje fotografije i dobija puno ponuda za komercijalne poslove, ali ne smatra sebe profesionalnim fotografom jer sve fotografije snima radi sopstvenog zadovoljstva i želi da joj fotografija što duže ostane zabava. Ne želi da ograničenja i obaveze koje joj nameće svakodnevni posao prenese i u fotografiju, koja je trenutno njena životna strast.

IVANA TOMANOVIĆ

© ALYZ TALE, "SOUVENIRS DE VACANCES", 2008

© ALYZ TALE, "MEOW", MASKA: ADOLIE DAY, 2008

© ALYZ TALE, "THE BUTTERFLY THEORY", 2007

Fotografija: Nemanja Živković

Snimate da bude BELO

Tema prakse na delu ovoga puta samo je naizgled veoma jednostavna. Ima li išta jednostavnije nego priča o belom odnosno beloj boji, koju možemo pronaći svuda oko nas. Ako se već prilikom čitanja ovih redova samo malo zamislite, videćete da je, barem u fotografskom smislu, ovo jedna od najkomplikovanijih tema i da smo se s njom susretali u mnogim člancima objavljenim u daljoj ili bližoj prošlosti, a ovaj tekst na svojevrsan način predstavlja rekapitulaciju napisanog

Kada počnemo da razmišljamo o tome šta sve može predstavljati reč belo, a ima veze s fotografijom, shvatimo da pojmova ima puno.

Posmatrano sa stanovišta simbolike, belo je boja nevinosti, čistoće i istinske, dugotrajne ljubavi. Ako se prebacimo na fizički aspekt, belo je kompletna energija svetlosti i, generalno, ne predstavlja boju, već skup svih postojećih boja spektra. Ovo je, u stvari, jedna od onih nerešivih rasprava tipa: "šta je starije - kokoška ili jaje?", a odgovor zavisi od

toga koga pitate. Naučnici odgovaraju da crno nije boja, ali da belo jeste, jer je crno odsustvo svetlosti (hipotetičko "crno telo" apsorbuje u potpunosti sve fotone i za ljudsko oko bilo bi nevidljivo), a belo je prisustvo svih boja. Ako isto pitate dete koje u ruci drži komplet s bojicama, odgovor će biti da u tom kompletu nema belu boju, ali crnu ima. Slikari će opet reći da postoje i crna i bela boja, jer ih oni koriste. U fotografskoj praksi crna i bela reflektuju određenu količinu svetlosti koju obično podešavamo tako da i najtamnije i naj-

svetlije partije zadrže određenu količinu detalja, odnosno da naša reprodukcije realne scene bude takva da na najbolji način predstavi našu viziju. U fotografskoj terminologiji postoje dva izraza za fotografije na kojima dominiraju tamni ili svetli tonovi. "Low Key" fotografije obično predstavljaju nešto mistično, prikriveno i uzbudljivo, reprodukovano korišćenjem prvenstveno tamnih, skoro crnih tonova. Ipak, na ovakvim fotografijama pažnju, obično, privlače beline, makar one bile samo akcenti. Ovo je apsolutno logično

jer mi instinktivno težimo svetlu, pa ako se nađemo u mračnoj prostoriji, pogled nam refleksno ide prema mestu gde svetlo prodire unutra, a bez vidljive svetlosti čovek je skoro potpuno dezorijentisan. Ovo, ne važi za fotografe iz doba analogne fotografije koji se u mraku svoje laboratorije savršeno snalaze dok ubacuju film u doznu ili razvijaju kolorpovećanja. Nakon priče o tami, da se ipak vratimo svetlosti.

DOMINANTNA BELINA

Belo je naš doživljaj svetlosti, tako je vidimo, a tako je i reprodukujemo. Na čemu god posmatrali fotografiju: papiru ili ekranu, tamni delovi slike predstavljaju ili tamne objekte i senke objekata, dok su svetli delovi oni s kojih se reflektuje najviše svetla. To, takođe, mogu biti delovi fotografije koji emituju najviše svetla - ako fotografiju posmatramo na monitoru.

Promene tehnologija dovele su, uslovno, i do promene u načinu fotografisanja. Korišćenje filma, odnosno fotografisanje na materijalu koji smo mogli sami da obradimo (prvenstveno mislim na crno-belu fotografiju), ima nepisano pravilo po kojem se ekspozicija

BELO KAO OSNOVA

Belo može da bude osnova fotografije, a može biti samo detalj ili akcenat. Fotografija na kojoj je pčelarska prikolica puna košnica koja stoji nasred ledine prekrivene snegom, svedoči o iznenađnim padavinama koje su verovatno iznenadile pčelara. Boje košnica stvaraju snažan kontrast s prevladavajućom belinom.

određuje prema tamnim delovima, a razvijanje se prilagođava belinama (odnosno najtamnijim površinama negativa koje ne smeju biti previše guste). Ovaj način rada prvenstveno je definisala činjenica da film ima mogućnost da zadrži detalje čak i u preekspoziranim delovima, ali ih, suprotno tome, brzo gubi u tamnim ili crnim delovima.

Potpuno drugačiji odnos prema svetlosti ima digitalni medijum, tj. senzor koji je sposoban da sačuva neverovatnu količinu detalja u senkama, ali je teško sačuvati detalje na veoma svetlim površinama. Prema tome, novo pravilo fotografisanja glasilo bi: ekspoziraj prema belinama, a fotografiju u računaru "otvaraj" prema tamnim delovima. Naravno da je neophodno pomenuti i HDR, termin koji u analognoj fotografiji nije postojao, a označava mogućnost proširivanja dinamičkog opsega. Ova novotarija zasniva se na principu snimanja nekoliko fotografija iste scene s razlikama u ekspoziciji, koje se potom postavljaju u slojeve i komandom "Merge to HDR" program izabira i spaja idealno ekspozirane delove pojedinačnih snimaka. Da ubacimo mrvu nostalgije: proširenje tonske skale može se na crno-belom materijalu postići korišćenjem dve vrste razvijачa (mekog i kontrastnog) ili upotrebom posebnih "Multigrade" papira.

DIGITALNO BELO

Čista bela boja skoro da ne postoji jer već prolaskom sunčeve svetlosti kroz atmosferu dolazi do obojenja. Stepentog obojenja zavisi i od geografske širine i od količine vodene pare u vazduhu. Isti fenomen ponavlja se svuda gde postoje izvori svetla jer su i oni različiti, ali sve te ogromne razlike mi jednostavno zane-marujemo. Naša percepcija je takva da auto-matski koriguje obojenja, pa je nama list čiste hartije podjednako beo gde god se nalazili: pored stone lampe, napolju ili pod fluorescenc-nim osvetljenjem. Ali, fotoaparati, tj. medi-jum nema sposobnosti ljudskog oka (barem ne u tolikoj meri), pa ako snimimo beli objekat uz svetlost standardne sijalice, on će na snimku biti narandžasto-crven, i obrnuto, pod standardnim neonskim svetlom imaće izrazit zeleni ton. Dobijanje ispravnih tonova moguće je samo uz pravilno korišćenje svih raspoloživih alata za kontrolu balansa bele boje, a među njima su i danas zaboravljeni CC (colour correction) filteri.

Skoro svaki digitalni fotoaparati ima mogućnost podešavanja balansa belog. Ove mogućnosti daju barem osnovnu korekciju pogrešnog obojenja, dok je ostatak kontrole prepušten naknadnoj obradi. Moram odmah da napomenem da je korišćenje bilo kakvog balansa belog, makar on bio i približan, a ne apsolutno tačan, bolje od dugotrajne i često nedovoljno dobre naknadne korekcije.

MAGLA I BELO

Magla je prirodna pojava koja nastaje kada se vodena para kondenzuje u mikroskopske kapi vode koje su dovoljno lagane da ne padaju nego lebde između molekula vazduha. Svaka od tih kapljica, međutim, dovoljna je da rasprši svetlo u svim pravcima tako da u gustoj magli senki skoro i nema. Magla ujedno stvara i transparentni mekocrtajući filter i čini da svi objekti budu neverovatno meko prikazani. Jedan od načina da ovaj efekat simulirate jeste da svoj dah usmerite prema filteru, a kad ga prekrije kondenzovana vodena para, podignete fotoaparati i da, posmatrajuci scenu kroz tražilo, sačekate da se zamagljenje smanji na meru koja vam odgovara. Magla stvara zanimljive efekte povećavajući samo vizuelno udaljenost između objekata, jer se oni dalje čine još daljim zbog beline koju stvara sloj magle.

AKCENAT BELE

Belo može biti samo detalj ili akcenat. Grana nadnesena nisko nad vodu i delimično prekrivena snegom, kao da svetli svojim sjajem u odnosu na ostali tamni ton koji dominira fotografijom.

DOK PADAJU PAHULJE

Kako odrediti ekspoziciju, a da se na snimku zadrži atmosfera snega koji pada? Jedino mesto gde se ovo može videti jeste prema belini neba, jer se bele pahulje u kontrastu pojavljuju kao sive tačke. To znači da merenje svetla treba uraditi prema nebu koje će zbog toga ostati nežno sivkasto (efekat merenja prema 18 procenata sive), a ujedno će i pahulje postati vidljive. Sneg koji je tek počeo da pokriva tlo ostavio je dovoljno detalja, bez kojih bi najveća površina fotografije bila monotona. Nažalost, mada ne žalim previše, moj fotoaparati nema ugrađen blic koji je idealan za postizanje zanimljivog efekta – belih pahulja u prvom planu. Ako imate priliku i volje da malo eksperimentišete, aktivirajte blic i podesite ga na "Fill", što znači da će samo dodati malo svetla postojećem. Morate paziti da ne osvetlite predeo ispred sebe, a taj problem lako je rešiti i šakom koju postavimo ispod blica tako da blokiramo deo bljeska koji bi pao ispred nas, a ostavimo onaj koji rasvetljava gornji deo. Jačina svetla nije dovoljna da utiče na kompletnu scenu, ali će se pojaviti lepe i bleštave pahuljice.

INFRACRVENO BELO

Zanimljiv način dobijanja belih nijansi tamo gde im to uobičajeno nije mesto, jeste fotografisanje u infracrvenom delu spektra. Nikon D40x konvertovan u infracrveni fotoaparati i objektiv 14-24 mm dali su zanimljivu perspektivu i čudnu predstavu trave koja je skoro potpuno bela, jer hlorofil u listovima snažno reflektuje deo spektra koji golim okom ne vidimo.

CRNO-BELI GRAFIZAM

Predeli potpuno prekriveni snegom daju fotografije nežnih tonova, bez velikih kontrasta pogotovu ako su snimljene po idealnom vremenu, a to je oblačno i istovremeno svetlo nebo. Zbog velikih, čistih površina ovakvi snimci najviše podećaju na slike nastale tehnikom akvarela. Potpuno drugačije izgledaju fotografije snimljene kada je palo samo malo snega, ili ga je vetar oduvao sa svih istaknutih površina. Tada se pojavljuju prizori isprepletenih belih i crnih površina koje stvaraju prelepu igru svetlosti i senki koja neodoljivo podseća na grafike. I dalje je neophodno paziti da beline ne ostanu bez detalja.

BELO NA BELOM

Veoma zanimljivi rezultati dobijaju se kada fotografišete bele objekte na beloj površini. Zadržati teksturu dlake belog krzna mačke nije nimalo jednostavno. Pored veoma pažljivog postavljanja rasvete važno je i precizno određivanje ekspozicije. Dovoljno je samo malo preeksponirati snimak pa da se detalji nepovratno izgube. Sličan slučaj je i kada fotografišemo sneg, a svakako najbolje rezultate dobićemo ako u trenutku snimanja nema direktnog sunca čija svetlost stvara velike razlike u kontrastu koje je teško ispraviti.

BALANS BELE

Jedna od najvećih prednosti rada digitalnim fotoaparatom, pored mogućnosti da po potrebi povećamo ili smanjimo osetljivost, svakako je korigovanje opšteg kolornog tona fotografije ili korekcija balansa belog, koji po pravilu dolazi kao posledica obojenosti izvora svetla. Jednostavniji fotoaparati imaju nekoliko podešavanja koja odgovaraju određenim, da ih tako nazovemo "tipskim" uslovima svetla. Ova podešavanja obično su obeležena simbolima sunca, oblaka, sijalice, neonske cevi i blica i u osnovi odgovaraju pojedinim, pomenutim filterima za kolornu korekciju. Kompaktni fotoaparati, neki modeli iz "Prosumer" kategorije i neki jednostavniji D-SLR fotoaparati, imaju dodatnu mogućnost rada s takozvanim scenama. Unutar menija, ili na posebnoj kontrolnoj točki, nalazi se nekoliko simbola koji imaju podešavanja različitih tipova scena s kojima se najčešće susrećemo. Iako to nisu uvek savršena podešavanja, ovakva kontrola daje dobru osnovu za naknadne korekcije bele boje.

MERENJE OPCIJOM PRESET

Ozbiljniji fotoaparati obavezno imaju nekoliko načina merenja obojenosti svetla i

Podešavanja balansa belog kod malog Nikon Coolpix L3. U meniju fotoaparata postoji stavka White Balans Preset a u okviru nje i opcija Custom White Balans.

Kada je aktiviramo dobijamo komandu Measure kojom fotoaparat snimajući neutralnu površinu dobija informacije o količini pojedinih boja i automatski ih koriguje.

Jednostavniji ali manje precizan način jeste korišćenje takozvanih scena u kojima biramo onu koja je najbliža onome što želimo da snimimo.

korigovanja balansa belog. Ovaj postupak veoma je jednostavan i zahteva neku belu površinu (najčešće nam je pri ruci neki deo belo okrečenog zida ili plafona koji je ravnomerno osvetljen postojećim izvorom svetla), prema kojoj okrenemo fotoaparat. Aktiviranje merenja različito je i zavisi od modela i proizvođača. Najčešće se uz pritisnuto dugme za izbor balansa belog dođe do oznake Pre (Preset), dugme se otpusti, ponovo pritisne i zadrži. Nakon nekoliko sekundi displej počinje da blinkuje, što je znak da je sistem za merenje temperature svetla uključen. S uključenim merenjem napravimo "lažni"

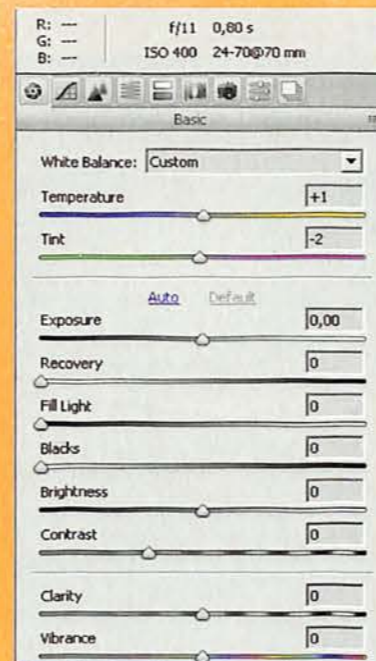
snimak (neće biti sačuvan na karticu), neke bele ili neutralno sive površine i kao odgovor dobijemo poruku da li je merenje bilo uspešno ili ne. Nakon toga nastavimo fotografisanje i dokle god ne promenimo podešavanja, na snimke će biti primenjena izmerena korekcija. Važno je napomenuti da svaka promena lokacije zahteva novo merenje i ovo napominjem stoga jer sam imao priliku da s jednim fotografom, koji prvenstveno snima svadbe, raspravljam o ovim podešavanjima. Dotični gospodin mi se požalio kako njegov fotoaparat, s vremena na vreme, daje plave fotografije. Proverio sam

BOJE KOJE NE PRIMEĆUJEMO

Sneg doživljavamo kao belo iako se unutar te beline mogu naći boje. One zavise od doba dana, podloge, od toga da li sunce sija ili se nalazi iza magle i oblaka. Nasukani šlep na obali Dunava bio je nezanimljiv sve do trenutka kada je sunce koje je počelo da izlazi našlo put kroz maglu i dalo život detaljima koji su do tog trenutka bili bezlično sivi. Čamac okovan ledom koji je počeo da se topi nalazi se na zelenkastoj vodi. Boja nastaje zbog prisustva zelenih algi. Jednom prilikom mi je prijateljica koja se takođe ozbiljno bavi fotografijom rekla kako je sve do trenutka kada je i ona došla na obalu Dunava i videla zelenkastu boju ispod leda bila ubeđena da je to delo Photoshopa a ne prirode. Blagi kolorni kontrast između belineinja (koje je žučkasto zbog izlazećeg sunca) i plavog neba i isto takvih senki doprinosi razlici u planovima.

Minoltin Colormetar III

Prozor za korekciju boja u Camera Raw

KOREKCIJE POSLE POGREŠNIH VREDNOSTI

Kako se ponašaju određene boje prilikom korišćenja pogrešnih vrednosti balansa bele najjednostavnije je videti na ovim primerima. Velika fotografija prikazuje apsolutno tačno izmerenu vrednost, odnosno temperatura boje svetla unesena je ručno nakon par proba i provera snimaka unutar programa Camera Raw. Vrednost od 2.500 Kelvina pokazala se kao skoro apsolutno tačna jer je pipeta na belom pokazivala odstupanje od +1 i obojenost bele prema zelenoj od -2 što je skoro neprimetno. Prilikom snimanja ove fotografije aktivirana je ručna korekcija ekspozicije od + 1/3 koja je delimično sprečila pojavu sivih tonova na belini podloge, a koji su naknadno korigovani povećanjem kontrasta u svetlim delovima.

Ali da krenemo redom. Parovi fotografija prikazuju snimak napravljen uz određeni balans belog i naknadnu korekciju izvedenu prilikom otvaranja u Camera Raw programu. Nisu prikazane sve opcije jer pojedine u ovom slučaju daju veoma slične rezultate. Pipetu za kontrolu balansa bele svaki put sam postavljao na isto mesto, pokraj zelene jabuke.

AUTOMATSKI BALANS BELE

Za prvi snimak iskorišćen je automatski balans bele koji je ostavio jedan mali deo žutog spektra koji je naknadnom korekcijom popravljen. Ipak vidimo da je zelena boja malo "ugušena" i da bi je trebalo dodatno korigovati recimo alatom Selective Colors.

BALANS BELE ZA VEŠTAČKO SVETLO

Nakon toga postavio sam balans bele na simbol sijalice što je rezultiralo nešto boljom fotografijom mada je nakon popravke zelena i dalje neubedljiva i deluje isprano.

BALANS BELE ZA FLUOROSCENTNO SVETLO

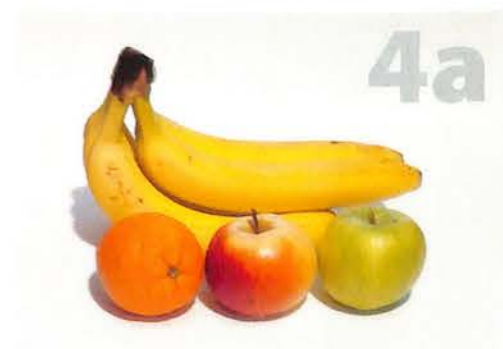
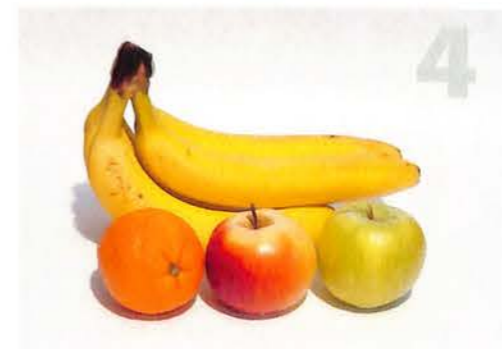
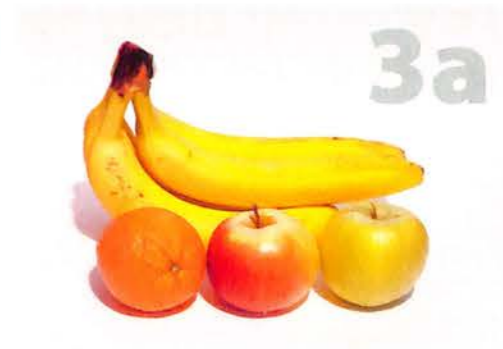
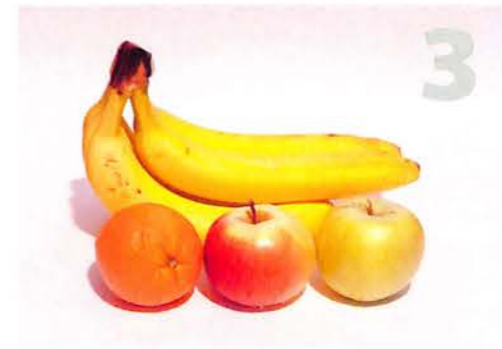
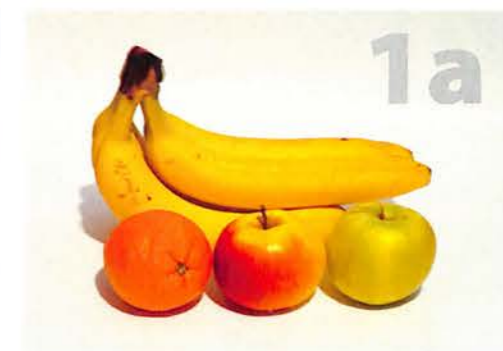
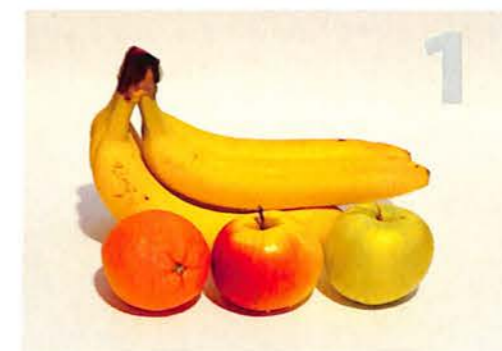
Podešavanja namenjena snimanju pod fluorescentnim svetlom daju rozikasti ton koji je potpuno uništio zelenu boju koju nakon korekcije skoro i ne vidimo.

MERENJE PREMA SIVOJ KARTI

I na kraju merenje vrednosti sa sive karte daju perfektan rezultat gde je razlika veoma mala i najlakša za korekciju.

REFLEKSI BOJA

Skreću pažnju na jednu pojavu koja ponekad može itekako uticati na merenje balansa bele boje, a to je reflektovanje boja na belu površinu objekata koji su blizu. Ukoliko ste uradili sve kako treba i definisali belinu, a potom prineli neku crvenu površinu čak i da se ona ne vidi na snimku videće se njen refleks. Ovaj problem čest je prilikom fotografisanja belih ili srebrnih predmeta na nekoj obojenoj površini jer je obično ceo donji deo tog predmeta toniran u boju podloge. Isecanje predmeta (čuveni "frajštend") sa podloge daje neprihvatljive rezultate, a korigovanje će biti veoma teško. Jedino što može pomoći jeste delimična desaturacija toniranih površina i naknadno ujednačavanje opšteg tona.

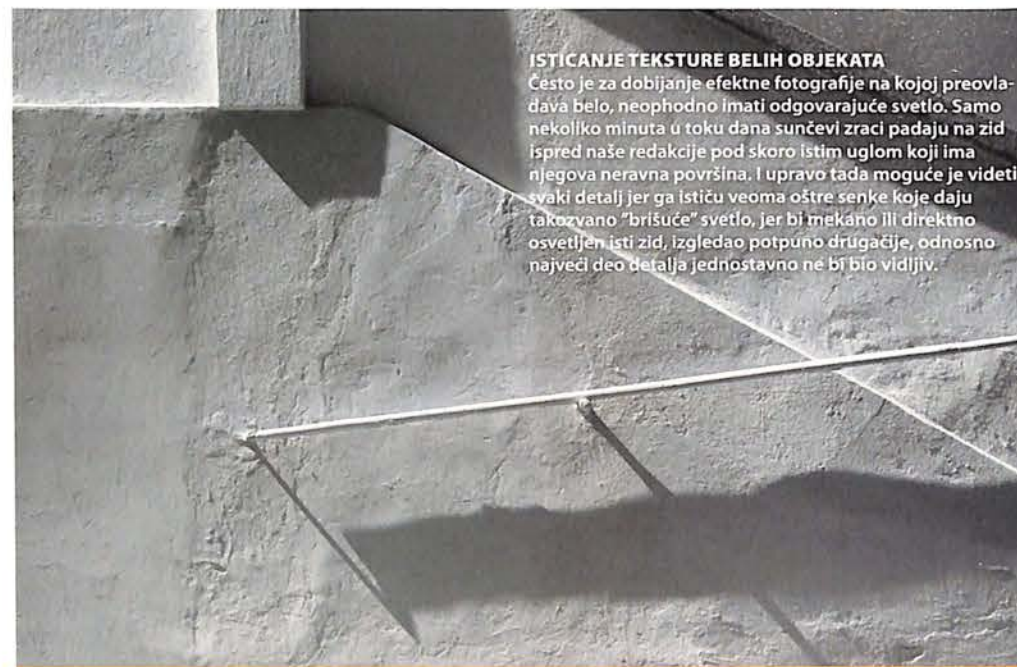
podešavanja i našao sačuvani Custom White Balans i kada sam hteo da ga isključim on mi to nije dozvolio jer, kako kaže, to je njegovo podešavanje namenjeno snimanju svadbi. Nikako nisam uspeo da ga ubedim da je balans bele nemoguće postaviti jednom za uvek jer je veoma promenljiva kategorija, a plave fotografije je naravno dobijao kada bez blica fotografishe u senkama.

MERENJE KOLORMETROM

Što se mene tiče, ako nije u pitanju ozbiljan posao, obično uradim brzo i relativno grubo merenje prema bilo kojoj beloj površini (zidu, stolnjaku, parčetu papira...), a kako snimam u Raw formatu neophodno naknadne korekcije veoma su lake i brze. S druge strane, za ozbiljan rad neophodna su i ozbiljna merenja. Jedno od najozbiljnijih i svakako najpreciznijih jeste merenje pomoću uređaja koji služi samo za to, a i ime mu je u skladu s tim – kolormetar. Uređaj može veoma precizno da odredi obojenost svetla i da dobijene vrednosti prikaže na displeju. Vrednosti temperature, odnosno, razlike između zaista bele svetlosti i one koju trenutno koristimo predstavljane su u kelvinima. Ovaj naučnik (lord Kelvin), kao osnovnu vrednost za dnevnu svetlost uzeo je 5.600 K. Filmovi su uobičajeno senzibilisani za ovu vrednost pa sve iznad nje rezultira pomeranjem ka plavom delu spektra i obrnuto, niže vrednosti daju pomeranja ka žutom odnosno crvenom delu spektra.

HIGH-KEY AKT

Jedan od načina da se prikaže nežnost ženskog tela jeste i snimanje u "visokom registru", odnosno podešavanje rasvete i ekspozicije tako da se na snimku dobiju nežni svetlo sivi tonovi. Dobro je imati neki tamniji detalj koji privlači pažnju. Pored postavke rasvete koju čine tri studijska blica s velikim softboksovima, mekoća je dodatno potencirana transparentnom folijom koja je bliže delove tela ostavila ostrim, ali je zato sve ostalo sukcesivno zamućeno.

ISTICANJE TEKSTURE BELIH OBJEKATA

Često je za dobijanje efektne fotografije na kojoj preovladava belo, neophodno imati odgovarajuće svetlo. Samo nekoliko minuta u toku dana sunčevi zraci padaju na zid ispred naše redakcije pod skoro istim uglom koji ima njegova neravna površina. I upravo tada moguće je videti svaki detalj jer ga ističu veoma oštre senke koje daju takozvano "brisuće" svetlo, jer bi mekano ili direktno osvetljen isti zid, izgledao potpuno drugačije, odnosno najveći deo detalja jednostavno ne bi bio vidljiv.

SIVA I KOLOR KARTA

Jedan od najboljih načina za dobijanje ispravno reprodukovanih boja i tačne ekspozicije svakako je merenje na površini specijalne sive karte ili malih sivih sklopivih površina, sličnih "zilbericama". Merenje je precizno zahvaljujući tome što je površina specijalno pravljena za ovu vrstu posla i ima apsolutnih 18 procenata neutralno sive. Dodatnu kontrolu možemo postići i kolor karticama od kojih su danas češće u upotrebi takozvani Color Checkeri, table s obojenim poljima kojima je moguća i kalibracija svih uređaja.

Da ne zaboravim da napomenem da se najpreciznije podešavanje balansa bele postiže unošenjem numeričkih vrednosti (već pomenutih kelvina) i da to možete uraditi i bez kelvinometra naravno ako imate malo vremena. Napravite probni snimak i videćete koja se dominanta pojavljuje, i u zavisnosti od toga obavite korigovanje: ako fotografija ima plavičasti ton vrednosti treba smanjivati, a ako ima narandžasti vrednosti treba povećavati.

AUTOMATSKA PODEŠAVANJA

Što se digitalne fotografije tiče moderni fotoaparati imaju kao osnovnu opciju automatsko podešavanje balansa bele i zahvaljujući posebnom elektronskom sklopu i mernom sistemu koriguju razlike prilično dobro. Problemi

su vidljivo jedino kod ekstremnih vrednosti, odnosno kada je obojenost svetla takva da automatika ne može da odradi posao. Kada, na primer, fotografisemo pod svetlom klasičnih sijalica rezultat je jak narandžasti ton na fotografiji. Njega je teško ispraviti čak i ako koristite Raw fajlove i ponoviću da je bolje odmah uraditi merenje i korigovati male razlike, nego se mučiti s ozbiljnom obradom koja nije u stanju da ispravi grešku. Korigovanje bele boje daće relativno dobre rezultate, ali zato ostale boje ne mogu dobiti ponovo svoje prave vrednosti, i to se najbolje vidi na komplementarnim parovima. Plava i zelena snimljene pod narandžastocrvenim svetlom bez korekcije gube najveći deo svoje boje, i obrnuto, pod neonskim svetlom čija dominantna je obično zeleno-plava nestaju narandžasta i crvena boja.

EKSPOZICIJA DEFINIŠE BELINU

Pored osjetljivosti i blende, ekspozicija predstavlja treći važan element fotografije koji ujedno ima i dvojak značenje. Prvo se odnosi na vreme tokom kojeg svetlost pada na medijum. Drugo značenje vezano je za ukupnu količinu svetla koju određuju sva tri parametra. U ovom slučaju mi ćemo se pozabaviti ovim drugim značenjem jer od količine svetla zavisi i ton fotografije, odnosno manje svetla i fotografija dobija "Low-Key" izgled, dok u suprotnom, dobijamo "High-Key" fotografiju. Ispravno merenje svetla predstavlja priču za sebe, a vezano je za standard od 18 procenata sive. Svi instrumenti za merenje svetla, bilo da su samostalni uređaji koji se tada nazivaju svetlomerima, ili oni ugrađeni u fotoaparate, svetlo mere prema površini od 18 procenata sive koliko je najširi mogući prosek uobičajenih scena. Ukoliko ne računamo moderne sisteme koji prepoznaju određene scene i prema njima koriguju ekspoziciju, direktna primena izmerenih vrednosti daće rezultate koji su dovoljno dobri ako ispred

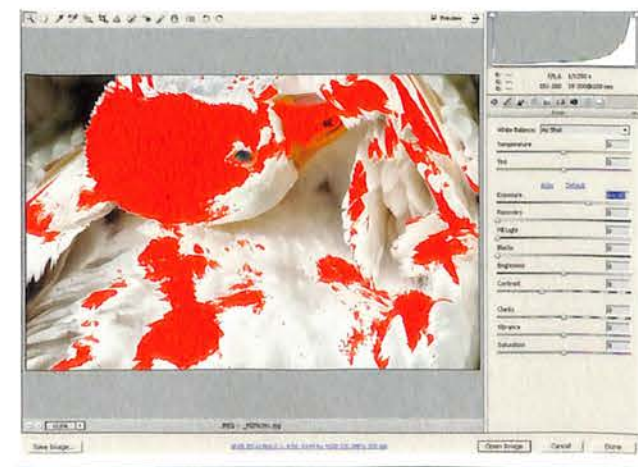
fotoaparata nemamo ekstremne situacije, a to su tamni ili svetli objekti. Reprodukovanje belih ili crnih predmeta zahteva korekciju ekspozicije i to tako što dodajemo ekspoziciju kako bi dobili ispravno reprodukovanu belu, i obrnuto. Pogadate već da je ovde u pitanju posledica merenja prema 18 procenata sive, koje ima tendenciju da i belu i crnu predstavi kao sivu, pa je dodavanje i oduzimanje ekspozicije neophodno. Na fotoaparatom, obično pored skale osjetljivosti, postoji i plus/minus skala kojom je moguće korigovati ekspoziciju u koracima od 1/3, a kod digitalnih fotoaparata i s drugim vrednostima.

U praksi ovo znači da ako fotografišete belu i želite tačnu reprodukciju, morate povećati količinu svetla (produžiti ekspoziciju, otvoriti blendu ili povećati osjetljivost), naravno, ako koristite ručni režim rada. Siva će biti siva i u najvećem broju slučajeva dobro reprodukovano dok je za fotografisanje crnih predmeta neophodno skratiti ekspoziciju, smanjiti blendu ili sniziti ISO.

NEŽNA BELINA

Iako često o tome ne vodimo računa beline je veoma lako upropastiti jer su osjetljive na sve: osvetljenje, balans boja, a posebno na podešavanja kontrasta. Kao primer uzeo sam fotografiju guske koja bišti perje i na kojoj beline imaju dovoljnu količinu detalja. Namerno sam iskoristio mogućnost otvaranja u "Camera Raw" programu kako bih prikazao količinu "clippinga" odnosno gubitka detalja pri podizanju ekspozicije za samo jednu vrednost. Dodatna podešavanja kontrasta učinila bi celu stvar još gorom. U takvim slučajevima neophodno je iskoristiti mogućnosti digitalne obrade i stvar rešiti putem dva sloja, odnosno podizanje kontrasta obaviti u duplikatu sloja, a potom gumicom (podešenom na snagu delovanja od 30 procenata) mekih ivica, pažljivo brisati čiste beline dok se ne pojavi dovoljno detalja koje ima osnovni (Background) sloj.

BRACKETING EKSPOZICIJE

Magla je idealna za eksperimente ekspozicijom. Originalna fotografija, bez ikakvih korekcija, jeste ona u sredini. Levo je isti snimak s podignutom ekspozicijom za 1,5, a desno sa smanjenom ekspozicijom za istu vrednost. Kao što se vidi samo jedna intervencija bila je dovoljna da se potpuno promeni izgled, odnosno atmosfera snimka i da od bleštavog maglovitog jutra dobijemo efekat večeri koja se spušta nad reku.

TEKST I FOTOGRAFIJE: MILAN ŽIVKOVIĆ

KONKURS Belo

Nadamo se da će vas odlična izložba "Praksa na delu" u centru Beograda, podstaći da se još više odazovete ovom, trećem po redu konkursu pod sponzorstvom firme Bs Procesor i Epson Italija. Tema je Belo u fotografiji (ne moraju biti samo zimski motivi već svi motivi na kojima preovladava bela boja), a rok za prijem fotografija je do 15. 2. 2010. Fotografije možete poslati i preko naše veb-prezentacije: www.refoto.co.rs – link Konkursi-upload.

Promenite samo deo

Misli globalno, a deluj lokalno – slogan je koji najčešće koriste ekolozi. U procesu obrade digitalne fotografije sve do sada bavili smo se podešavanjima koja su delovala na celu površinu fotografije, ali šta da radimo ako želimo da ispravimo ili promenimo samo deo fotografije?

Kako god da započnemo priču o obradi digitalnih fotografija, u prvi plan nameću se dve stvari: slojevi i alfa kanali. Slojevi su dobili mogućnosti koje su doskora bile nezamislive, a iza imena koje zvuči tako ozbiljno kao što je alfa kanal, kriju se najobičnije, ali sačuvane selekcije. Ako se zapitamo šta će nam selekcije uopšte, odgovor je jednostavan: selekcije označavaju mesta na kojima će se nešto dogoditi, a ostatak će biti zaštićen. Princip rada poznat je iz vremena analogne fotografije, tj. pripreme za štampu putem danas skoro zaboravljenih grafičkih filmova, kada se za blokiranje pojedinih mesta koje nije trebalo osvetliti koristila specijalna crvena "rubi" folija. Ona, kao i crveni zaštitni filter u mraku klasične fotolaboratorije, ne dozvoljava ekspoziciju materijala. Pored folije koju je trebalo seći, postoji i metoda nanošenja posebne "deck" boje, koja

je pružala finiju kontrolu. Ovo je lepo znati jer u okviru Photoshopa postoji, iako doduše virtuelni, identičan način izrade maski i po "difoltu" je i obojen u crveno – baš kao skoro zaboravljena "rubi" folija.

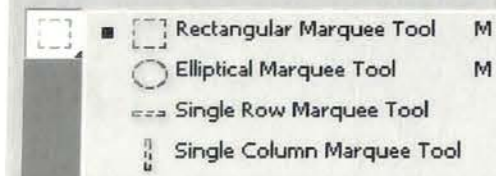
METODE SELEKTOVANJA

Kada je neophodno primeniti neko od mogućih podešavanja, delovati filterom ili obrisati nepotreban deo fotografije, moramo na neki način obeležiti područje delovanja i zaštititi one delove koje želimo da ostanu nepromenjeni. Isto tako, neophodno je definisati i mekoću granice između područja dejstva i onog zaštićenog, jer na taj način područje delovanja možemo učiniti manje ili skoro neprimetnim. Digitalna fotografija sastoji se od piksela, ali pored toga u Photoshoku imamo i vektorske metode selekovanja, jer program ima mogu-

ćnost rada i vektorskim objektima kakvi su, na primer, oblici (Shapes) ili tekst. Rad ovakvim objektima moguć je samo dok su oni u sloju, jer nakon komande Flatten Image svi slojevi postaju deo osnovnog sloja (Background). U "kutiji s alatom" nalazi se nekoliko kompleta različitih alatki kojima je moguće na određen način odrediti i ograničiti željeno područje.

OBRADA SELEKCIJE

Do sada smo upoznali osnovne alate za selekovanje, ali treba da se upoznamo i s mogućnostima naknadne intervencije ili, da tako kažem, "obrade" same selekcije. Klik na dugme Select u komandnoj liniji programa otvara padajući meni u kojem se nalaze skoro sve alatke za obradu selekcije. Pravilna upotreba ovih alata možda je važnija i od samog osnovnog selekovanja jer nam daje mogućnost da selekciju prilagodimo tačno

Marquee Tool predstavlja prvi alat za izradu selekcija, a unutar padajućeg menija nalaze se četiri opcije: Rectangular, Elliptical i Single Row i Single Column. Pritisnut i zadržan taster miša uz povlačenje daje selekciju kojoj je moguće promeniti veličinu sve dok ne otpustimo taster. Kraći put do ovog alata jeste taster M, a kroz padajući meni, kojim se

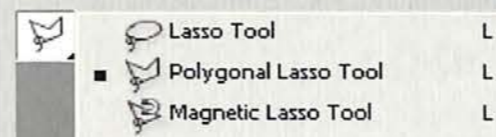

dolazi do određenog alata, krećemo se uz pritisnut taster Shift. Pomoću tastera Shift stičemo još dve opcije: prva je da uz pritisnut taster dobijamo pravilan kvadrat, odnosno krug, a može da posluži i za dodavanje nove selekcije. Nakon toga selekciju možemo pomerati jednostavnim postavljanjem kursora na nju, a već čuveni taster Shift omogućava kretanje kao uz lenjir, ravno: gore-dole ili levo-desno. Takođe, bilo koju selekciju možemo fino pomerati (Nudge) strelicama s tastature, a Shift nam daje takozvanu Super Nudge opciju, kojom pomeramo selekciju za više piksela. Korak pomeranja zavisi i od uvećanja slike. Od dodatnih podešavanja možemo odmah definisati i stepen omešavanja (Feather) i dimenzije, tj. odnos stranica kod kvadratne selekcije ili visinu i širinu, odnosno dva prečnika buduće elipse ukoliko koristimo kružnu alatku.

Dodavanje, oduzimanje i presek generalno predstavljaju operacije skupovima

koje je definisao naučnik George Boole i zato danas nose njegovo ime. Ukoliko radimo bilo kojom alatkom za selekovanje, pritisak na taster Alt daje mogućnost da od već napravljene selekcije oduzmemo deo koji nam ne treba i suprotno tome – taster Shift daje mogućnost dodavanja selekciji. Ako obratite pažnju, videćete da se pored simbola alata ili krstića (ako koristite precizni način, što toplo preporučujem, a podešava se u Preferences) nakon pritiska ovih tastera pojavljuju simboli + i -. U praktičnom radu to znači da ako smo magičnom alatkom selektovali deo fotografije, možemo promeniti toleranciju i dodati ili oduzeti neželjeni deo. Isto tako, možemo menjati alate za selekovanje i od selekcije napravljene pomoću kvadratne alatke oduzeti ili dodati deo pomoću nekog drugog alata za selekovanje.

Lasso Tool radi posao slično makazama, tj. izgled selekcije direktno zavisi od toga da li je u pitanju potez slobodnom rukom ili poligonlno laso kojim se ide od tačke do tačke u pravim linijama. Ovo je često korišćena alatka i njena prečica je taster L. Ako pogledamo unutar padajućeg

menija, vidimo da postoje tri varijante ovog alata: Freehand, Linear i Magnetic. Selektovanje slobodnom rukom veoma je brzo, ali istovremeno i vrlo neprecizno i možemo ga koristiti u situacijama kada je selekcija ili toliko omešana da njen položaj ne utiče na preciznost rada, ili kada položaj nije važan. Drugi način definisanja selekcije jeste pomoću lasa koje daje prave linije, a treći, veoma zanimljiv način korišćenja ove alatke jeste takozvano magnetno laso koje se prosto "lepi" uz ivice objekata i kreira selekciju. Uz korišćenje miša kao komandnog uređaja dobre rezultate imaćemo samo ako su razlike u boji ili kontrastu jake i jasne. U suprotnom, laso se lako "zbumi" i počinje da selektuje

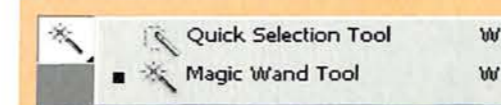

i ono što ne želimo. Ipak upotreba ove alatke može biti nezamenljiva ako umesto miša koristimo tablet za crtanje, odnosno selekciju radimo olovkom koja je uz to i osetljiva na pritisak (Pressure Sensitive). U praksi to znači da vodimo laso s određenom veličinom kruga i brzo prelazimo preko "dobrih" delova, a kada nađemo na područja manje razlike, jednostavno pritisnemo olovku, smanjimo krug i pružimo liniju. Kako su ovi "geđžeti" sada veoma jeftini (a imate mnogo posla ovakve prirode), razmislite o nabavi jedne ovakve spravice. Da ne zaboravimo taster Shift – uz ovu alatku daje mogućnost kreiranja ravnih linija, odnosno vertikala, horizontala i linija pod uglom od 45 stepeni.

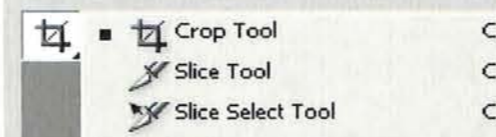
onom što želimo da uradimo. Prva u nizu opcija padajućeg menija Select jeste Select All, odnosno ovom komandom selektujemo celu vidljivu površinu fotografije. Namerno napominjem vidljivu jer se prilikom rada u slojevima, o čemu ćemo pričati nekom drugom prilikom, deo sloja može nalaziti i van granica vidljivog dela fotografije, a i mogućnost nedeaktivnog izreza, odnosno Cropa daje sličan efekat. Prečica za ovaj alat jeste Ctrl+A. Opcija Deselect ukida aktivnu selekciju, a kraći put do nje je Ctrl+D. Sledeća opcija, Reselect vraća, odnosno ponovo aktivira poslednju korišćenu selekciju. Ukoliko nam je potrebno da selekciju preokrenemo, na raspolaganju je opcija Ctrl+I. U praksi ovo znači da nakon eventualne obrade određenog dela fotografije selekciju okrenemo, odnosno dobijemo mogućnost da obrađujemo onaj deo koji smo pre toga selekcijom štitili. U sledećem broju nastavljamo priču o selekovanju, transformacijama, čuvanju selekcija u alfa kanalima i nekim malim trikovima koji digitalni život čine lakšim.

MILAN ŽIVKOVIĆ

Magic Wand Tool odavno je jedna od često korišćenih alatki koja selektuje sve oko tačke na koju smo kliknuli, a što odgovara parametrima koje smo postavili, tj. podešenoj toleranciji. Radi veoma brzo i često vrlo neprecizno, ali je veoma korisna uz opcije o kojima će kasnije biti reči, kao što je, na primer, "selektuj slično" (Select Similar). Iako u kutiji s alatom zauzima sada drugo

mesto, "magična alatka" je u upotrebi odavno, a pridodatu joj je još jedna nova. Quick Selection Tool jeste alatka novijeg datuma i siguran sam da je koristi mali broj ljudi jer smo svi nekako navikli na druge metode izrade selekcija. Kada je, međutim, jednom isprobate, videćete da je veoma korisna jer je, za razliku od uobičajenog načina, dovoljno pritisnuti taster i povlačiti krug alatke preko mesta koja želimo da selektujemo. Na ovaj način veoma brzo možemo dobiti željenu selekciju i to mnogo preciznije nego standardnim magičnim štapićem. Da ne zaboravim da je prečica do ove dve alatke taster W.

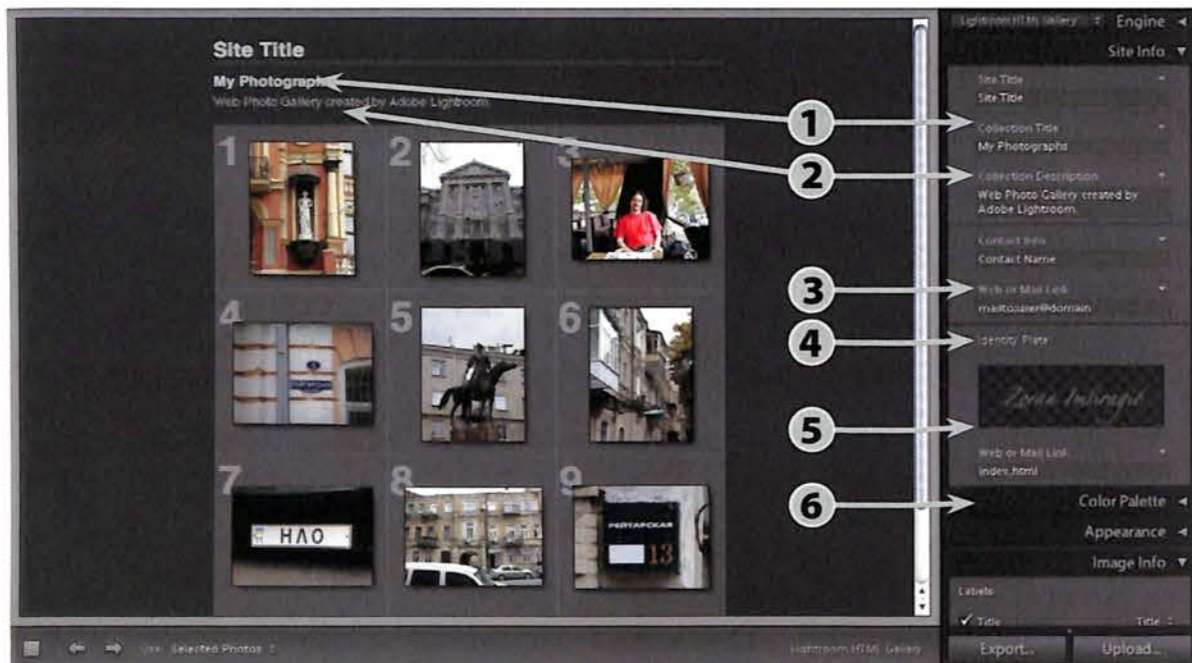
Crop Tool i jeste i nije alatka za izradu selekcija jer nakon obeležavanja mesta odseca sve što se nalazi van područja selekcije. Nakon selekovanja željenog područja selekciju možemo skalirati, rotirati i pomerati na određeno mesto. Među opcijama nalazi se čak i mogućnost podešavanja određene veličine, koju će program nakon klika mišem i odraditi, naravno, nakon što u prazna polja upišemo širinu, visinu i rezoluciju buduće fotografije. Veoma je dobra i opcija Front Image, gde klikom automatski ubacujemo mere i rezoluciju fotografije, tako da nakon isecanja nova fotografija ima apsolutno iste dimenzije kao original. Moram napomenuti da je opcija Crop moguća sa svakom selekcijom i da će program pronaći krajnje ivice i po njima odseći višak. Dovoljno je da u padajućem meniju Image kliknemo na opciju Crop.

LIGHTROOM 2

Pokažite se!

Ako želite da svi saznaju koliko ste sjajan fotograf, neophodno je da svima pokažete vaše fotografije, a najlakši i najjeftiniji način jeste pravljenje sopstvene veb-prezentacije. Bez mnogo znanja i samo uz pomoć moćnog programa Lightroom, o kojem pišemo već treći put, napravite lepu i efikasnu prezentaciju kojoj se neće diviti samo vaši rođaci već možda i potencijalni klijenti

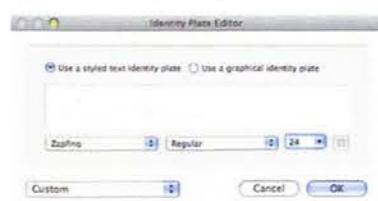

UPOZNAVANJE

Svaka veb-stranica treba da ima naslov i druge podatke koji daju informaciju o temi i sadržaju. Lightroom ima panel posvećen toj nameni (Site Info), pa je na korisniku samo da popuni određena polja čiji sadržaj će se naći na prezentaciji. Za početak, tu je stavka "Site Title" (na slici gore pod brojem 1), kojom definišemo naslov veb-prezentacije, dok "Collection Title" (na slici gore pod brojem 2) služi da definišemo naslov fotografija predstavljenih na ovoj stranici. Na prvi pogled ovo izgleda čudno, ali kada na veb-prezentaciji imamo više kolekcija fotografija, svaka od njih imaće svoj naslov, dok će naslov same prezentacije (veb-sajt) biti isti za sve. Ako želimo da damo i neki opis onoga šta je predstavljeno na stranici, polje "Collection Description" je pravo mesto za to. Naravno, ako neko od ovih polja ne želimo da imamo, samo je potrebno da obrišemo sav tekst iz njih u panelu "Site Info" i Lightroom će automatski ukinuti njihov prostor na stranici. "Contact Info" (na slici gore pod brojem 3) polje služi da se na stranici nađe link preko kojeg posetioци mogu da kontaktiraju autora ili pošalju neki svoj komentar. U to polje možemo upisati nešto poput "Kontaktirajte autora", ako želimo da nam posetioци pišu na određenu e-mejl adresu, koju ćemo uneti u polje "Web or Mail Link" (na slici gore pod brojem 4). Tu može, naravno, da stoji i sama e-mejl adresa, ako nam se tako više dopada. Kada želimo da ljudi pročitaju nešto više o nama, onda je bolje u to polje ubaciti link na internet-stranicu na kojoj se nalaze takve informacije.

Identity Plate" (na slici gore pod brojem

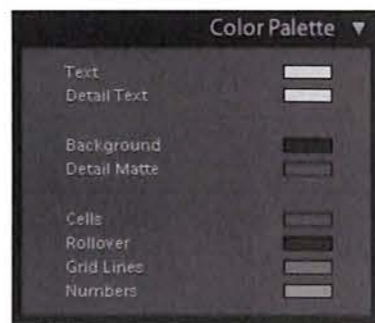
5) služi da stavimo neki lični pečat samoj prezentaciji – u vidu teksta napisanog u bilo kojem fontu koji je instaliran na našem računaru ili neki logo (foto-kluba, projekta...). I na ovu informaciju moguće je "zaključiti" link na neku veb-stranicu ili adresu elektronske pošte (na slici gore pod brojem 6). Predivan je način na koji se kreiranjem prezentacije iz Lightrooma sve potrebne informacije izuzetno lako i precizno postavljaju na veb-stranicu, bez ikakve potrebe za korišćenjem nekih specijalizovanih programa i znanja o pravljenju veb-prezentacija.

Dijaloški prozor za ubacivanje tekstualne identifikacione pločice

Dijaloški prozor za ubacivanje grafičke identifikacione pločice

IZABERITE BOJU

Iako Lightroom pravi veb-stranice prema određenim šablonima, mi imamo mogućnosti da utičemo na boje kojima će određeni elementi biti predstavljeni. Boja teksta može se kontrolisati na dva različita nivoa – "Text", koji obuhvata sav tekst koji definiše korisnik, i "Detailed Text", što je zapravo generisani tekst za rukovođenje stranicom (komande Previous, Next, Index...). Moguće je kontrolisati boju pozadine, boju ćelije u kojoj se nalazi slika, kao i boju kada se kursorom miša prelazi preko nje (Rollover), zatim boju mreže na kojoj su postavljene ćelije sa slikama i boju brojeva kojima su fotografije obeležene. Klikom na polje s bojom dobija se paleta za izbor željene boje. Izbor može biti vizuelan: pomoću pipete, ili numerički – na tri različita sistema: HSL, RGB ili HEX (heksadecimalni sistem kodiranja boja svojstven HTML jeziku). Koji god način da izaberemo, moramo biti svesni da boje neće biti isto prikazane na različitim monitorima.

PO ŠABLONU

Lightroom poseduje gotove šablone za pravljenje veb-stranice. Korisnik treba samo da se odluči za jedan, modifikuje ga prema potrebama, izabere fotografije i posao je gotov! Nudi se pet osnovnih vrsta šablona: tri je napravila kompanija "Airtight", i oni su vrlo atraktivni, ali su im mogućnosti modifikacije prilično ograničene, pa autor može da zaboravi na originalnost svoje prezentacije.

Druga dva su Lightroomovi šabloni: jedan zasnovan na Flash, a drugi na HTML tehnologiji. Oni se mogu modifikovati u mnogo većoj meri, što ostavlja više mesta za kreativnost i eksperimentisanje. Staviše, kroz "Template Browser" moguće je izabrati već unapred pripremljene modifikacije koje korisnik može da upotrebli takve kakve jesu ili ih iskoristi kao osnovu za sopstvenu kreativnu viziju veb-stranice. Kada korisnik odabere odgovarajuće vizuelno rešenje svoje prezentacije, kroz pomenuti "Template Browser" može sve da sačuva pod stavkom "User Templates" i, naravno, koristi više puta. Koji god šablon da je upotrebljen, Lightroom automatski prikazuje kako će prezentacija raditi u realnom vremenu i prikazu, što će reći da je sva potrebna tehnologija ugrađena u sam program i da nije neophodna nikakva dodatna obrada. Ovo je izuzetno korisno jer nam nije potrebno ni znanje ni posedovanje posebnih alata za pravljenje veb-prezentacija da bismo dobili atraktivan album fotografija na Internetu. Ako baš imamo želju da vidimo kako će prezentacija izgledati u nekom od čitača veb-stranice (veb-brauzera), komandom "Preview in Browser" prezentacija će biti prikazana i u tom okruženju.

Za one koji žele veću slobodu izraza postoji mogućnost da se prezentacija izveze na disk, pa da se naknadno obrađuje u Adobe Dreamweaveru ili Flashu, zavisno od tehnologija čiji je šablon upotrebljen. Naravno, ova opcija ima smisla samo ako korisnik vlada većim znanjem u radu navedenim programima.

Raspored slika na stranici (gore) i stranica s izdvojenom slikom (dole)

SMANJITE SLIKU

Kao što je ranije pomenuto, fotografije u Lightroomovom katalogu prikazi su originalnih snimaka iz fotoaparata. Slike na vebu uvek su u rezoluciji 72 dpi i poželjno je da budu što manje zbog brzog učitavanja u veb-brauzer posetilaca, pa ih Lightroom uvek generiše u JPEG formatu. Panel "Output Settings" služi da prilagodimo karakteristike fotografije prikazu na

vebu. Stavka "Quality" kontrolise stepen JPEG kompresije koji će biti primenjen. Što je kvalitet viši, manja je kompresija i time će fajlovi biti veći, a obrnuto, smanjenjem kvaliteta povećava se kompresija i smanjuje veličina fajlova.

S obzirom na to da se slike s veba mogu prilično lako "skinuti", moguće je u njih ubaciti određene metadata podatke. To mogu biti samo informacija o autorskim pravima (Copyright) ili svi podaci koji se odnose na tu fotografiju, a koje smo upisali u katalog. Moguće je i dodati poseban vodeni žig autorskih prava, kojim će slika

vidljivo biti obeležena. Većina fotografija snimljena je u rezoluciji od deset i više miliona piksela, dok slika na vebu ima samo nekoliko stotina hiljada svetlosnih tačaka, pa se pri generisanju prezentacije gubi ogromna količina detalja i slika često biva blago zamućena. Da bi se to popravilo, Lightroom nudi mogućnost izoštravanja (Sharpening) u tri režima – slabo (low), normalno (standard) i jako (high).

Smanjena slika bez izoštravanja

Smanjena slika s jakim izoštravanjem

ORGANIZUJTE SE

Kroz meni "Appearance" možemo da podesimo prikaz fotografija na prezentaciji. Za početak, izabraćemo da fotografije budu izdvojene od pozadine projektovanom senkom (Drop Shadow), koja se može samo uključiti ili isključiti. "Section Borders" jesu linije kojima je deo s fotografijama odvojen od dela s tekстом. Odeljkom "Grid Pages" vrlo lako možemo da određujemo koliko ćelija raspoređenih u odgovarajući broj redova i kolona želimo da imamo po stranici. Minimalan raspored je 3x3. Ako se izabere veći broj redova nego što može da stane na ekran, budući posetilac prezentacije na Internetu moraće da "skroluje" ekran kako bi video sve fotografije, što često ume da bude zamorno. Veći broj kolona od onog koji stane na standardnu širinu ekrana (1.024 piksela) može imati za posledicu horizontalno "skrolovanje" monitora, što je još neudobnija varijanta. Kontrola nad prikazivanjem rednog broja ćelije s fotografijom obavlja se obeležavanjem polja "Show Cell Numbers", a prikazivanje okvira fotografije poljem "Photo Borders", koje nudi i mogućnosti kontrole boje okvira. Kako će pojedinačna fotografija biti prikazana kada posetilac bude izabrao neku iz opšteg prikaza, podesava se iz odeljka "Image Pages". Tu postoje dve kontrole: "Size",

kojom se određuje širina fotografije u pikselima, i "Photo Borders", koja određuje da li će fotografija imati ram, njegovu boju i širinu.

Naslovi i potpisi

Panel "Image Info" služi da kontrolisemo dodeljivanje naslova i potpisa fotografijama u okviru prezentacije. Stavke "Title" i "Caption" određuju da li će se i koji podaci naći iznad i ispod fotografije.

SPREMNI ZA "MREŽU"

Ako ne želimo da se petljamo sa serverima, FTP-om i slično, klikom na "Export" u delu Web se čitava HTML prezentacija snima na željeno mesto na disku. Potom, čitav folder prosledimo osobi koja će nam to postaviti na Internet. Opcija "Upload" omogućava da direktno iz Lightrooma prezentaciju zakačimo na "mrežu". U panelu "Uploading Settings" se kroz "Custom Settings" podese parametri hosting servera, a klikom na dugme "Upload" prezentacija se prebacila na Internet.

ZORAN IMŠIRAGIĆ, PHOTOSHOP ACI

Najvažniji dan u životu

Fotografisanje vjenčanja jedna je od najzahtjevnijih i najtežih disciplina u fotografiji. Ovo može nekome zvučati pretenciozno, ali u isto vrijeme morate biti i reporter, i portretista, pejzažista, modni fotograf, fotograf hrane i detalja... Tek tada sve dobija mnogo ozbiljniji ton

Morate da budete u dobroj kondiciji jer svadbe znaju da traju i po 12 sati, da budete psiholog i komunikolog da biste se snašli u nezgodnim situacijama koje nisu rijetke, da budete savjetnik i koordinator, jer stvari često ne idu onim tokom kojim bi trebalo, a vama je stalo da sve prođe kako treba. I sve to da biste na kraju imali zadovoljne klijente jer je njihova preporuka jedina prava i efektivna reklama. Mislite li i dalje da je lako biti "svadbar"?

PRIPREME

Kad su jednog poznatog fotografa pitali koji je dio opreme najbitniji za njegov posao, odgovorio je "mobilni telefon!" "Ako ne završim posao preko telefona, sve ostalo mi je džabe." Dakle, kad vas pozovu za posao, morate biti ubjedljivi, samouvjereni i izbjegavajte odgovor na pitanje: "A, koliko to zadovoljstvo košta?" Insistirajte da se vidite s potencijalnim klijentima, ponosite fotografije (štampane ili u elektronskoj formi), detaljno se raspitajte o njihovim planovima za taj dan, šta se sve dešava, koje su lokacije, u koliko sati treba da budete na zadatku i šta se tačno očekuje od vas. Tek kada čujete sve

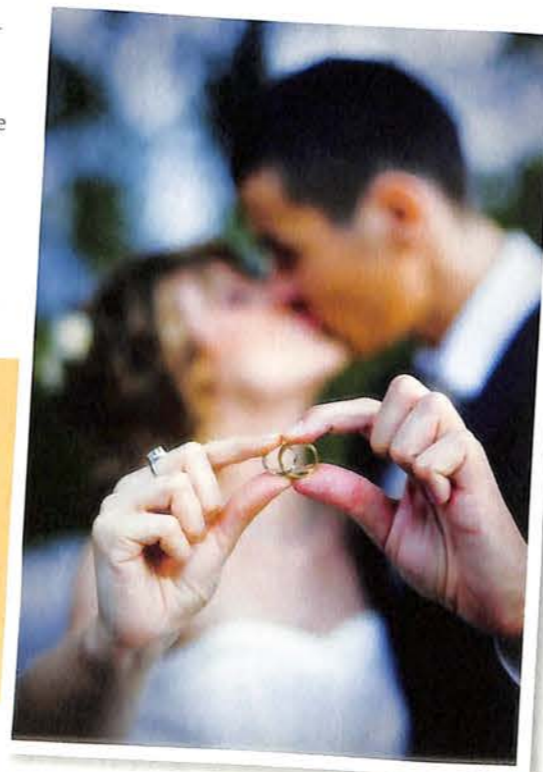
Izlazak iz crkve

Fotografisao sam tako što sam podigao fotoaparat sa širokougaonim objektivom visoko iznad glave kako bih dobio neobičnu perspektivu. Nikon D300, objektiv Sigma 10-20 mm, blenda f/4,5, ISO 400, prioritet blende.

Prstenje

Koristeći plitko polje dubinske oštine snimio sam ovaj neizbježan motiv na svakom vjenčanju. Objektiv je Nikon 85/1,8 širok otvoren, fotoaparat Nikon D700, ISO 400, prioritet blende.

to, možete da formirate cijenu i da je saopštite mladencima, ili još bolje – recite im da ćete im poslati na i-mejl. Zvučaće profesionalnije, a i imaćete pisani trag o vašem dogovoru u slučaju nekog nesporazuma.

Vjenčanica

Stavljajući vjenčanicu na vrata stare kamene kuće htio sam da napravim kontrast između grube teksture kamena i nježnosti vjenčanice, a i da je stavim u kontekst tradicije, pošto je bilo tradicionalno vjenčanje. Korišćen je Nikon D700 sa Sigma 15-30 objektivom, prioritet blende, ISO 250, svjetlo blica prosvetljeno je kroz kišobran. Blic Canon 580EX II na fotoaparatu bio je okidač za blic na stativu. Kišobran je postavljen ispred haljine, ekspozicija 1/30 s, ISO 800 i blenda 2,8.

Poljubac

Iskoristio sam toplo kasnopopodnevno sunce kako bih osvijetlio par. Kadar je nakošen kako bi se istakla geometrija, a objektiv Nikon 85/1,8 skoro širom otvoren (F2,0) da bi se dobilo zamućenje pozadine. Fotoaparat je Nikon D700, ISO 200, prioritet blende.

Portret mlade

Iskoristio sam svjetlo zidne lampe i postavljajući mladu ispred zida dobio relativno čistu pozadinu koju sam kasnije u postprodukciji potpuno očistio i dodao teksture. Fotoaparat je Nikon D700, objektiv Nikon 24-70/2,8 širom otvoren (F2,8), prioritet blende i ISO 500.

PONUĐA

Trudite se da napravite svaku ponudu po mjeri klijenta. Još jedan koristan trik: ponudu šaljite u pisanoj formi i obavezno napravite tri paketa sa tri različite cijene. Prvi paket napravite samo s osnovnim stvarima i taj neka bude najjeftiniji. Srednji paket je ono što vi u stvari želite da dobijete i njega formirajte prema sebi, a treći, najskuplji, "napucajte", jer će taj vjerovatno otpasti. Čak iako ste početnik, nemojte stavljati neku jako nisku cijenu jer ćete kasnije, kad budete imali više iskustva i posla, teže postići onu cijenu koja će vam biti odgovarajuća.

OPREMA

Ako fotografirate sami, obavezno imajte drugi (rezervni) fotoaparat, jer nikad ne znate šta može da se desi, a odgovornost je velika. Osim toga, ako imate dva fotoaparata, možete lakše da radite (na jedan stavite širokougaoni, a na drugi teleobjektiv) i spremni ste za sve. Upoznajte dobro svoju opremu i izvježbajte promjenu najčešće mijenjanih parametara napamet, bez gledanja, jer je brzina reagovanja kritična stvar. Rezervne (i pune) baterije se podrazumijevaju. Ako ste u prilici, obidite lokaciju na kojoj se održava slavlje dan prije da vidite kakvi su svjetlosni i ostali uslovi i gdje možete da ih odvedete na tzv. "session".

TEHNIKA

Sastavite listu fotografija koje morate da napravite unaprijed i trudite se da je ispunite i uvijek u svakoj fazi uradite prvo te sigurne fotografije, pa se poslije poigrajte sa svjetlom, neobičnim uglovima, dubinskom oštrinom i ostalim trikovima koje ste naučili. Trudite se da uvijek skupljate te trikove iz knjiga, s Interneta ili iz stručnih časopisa, jer će vam sigurno zatrebati. Gledajte kako drugi rade i pokušajte da shvatite kako je neka fotografija snimljena. Uvijek ostavite makar pet minuta za igru i

Skok

Kada imate opuštene mladence, onda možete da napravite i ovakve snimke. Mlada na ovoj slici, u stvari, kija, jer sam ih odveo na poljanu, a ona je alergična na polen! Nikon D700, objektiv 85/1,8 pun otvor blende, ISO 400 da bi zamrzao pokret.

Bioskop

Taj dan je bio kišovit i hladan, pa fotografisanje na otvorenom nije dolazilo u obzir. Prvo što mi je palo na pamet jeste da odvedem mladence u tržni centar, pa smo se tamo šetali i fotografisali. Naidosmo pored bioskopa i zahvaljujući ljubaznosti osoblja otvorili su nam jednu od sala i tu je nastala ova fotografija. Nikon D700, objektiv Nikon 24-70/2,8 i iskorišten je "Nikonov" CLS sistem (blic je sa strane držao asistent u ruci). ISO 800, f/3,2, 1/100, manualni režim. Blic je bio podešen na iTTL.

ekperimentisanje jer će vas činiti srećnim, a nerijetko baš iz tih eksperimenata izađu fotografije koje su "heroji dana" i po kojima ćete biti prepoznatljivi kao drugačiji i neobični.

DAN NA VJENČANJU

Obično se prvo fotografiju pripreme kod mlade. Trudite se da iskoristite dostupno svjetlo ako ga ima, snimite sve detalje (cipele, haljinu na vješalici, cvijeće, dekoracije, vjerenički prsten...) i hvatajte momente kada mladi pomažu da se spremi, kada su oko nje kuma i drugarice, dok se šale i zabavljaju, kada njeni roditelji uđu da je vide... Čim se

Romansa

Kad god možete, pokušajte da dočarate romantičnu atmosferu. Na ovoj fotografiji posebnu draž imaju ptice u pozadini i zamućen prvi plan koji otkriva glavni objekat snimanja. Nikon D700 sa 24-70/2,8 objektivom, f/3,2, ISO 400, prioritet blende.

Portret mladoženje

Za ovaj portret iskoristio sam prozorsko svjetlo koje je jedno od najljepših mogućih i koristim ga kad god mogu. Svjetlo je vraćeno zilbericom s desne strane modela kako bi se razbile sjenke i smanjio kontrast. Fotoaparat je Nikon D90, objektiv Nikon 35/1,8 na 1,8, prioritet blende, ISO 1.000 (bio je oblačan dan, pa ni direktno svjetlo prozora nije bilo prejako).

Spremanje mlade – pogled

Na ovoj fotografiji iskorištena je mala dubinska oština kako bi se dao akcenat na zadivljeni pogled mladine sestre. Nikon D700, objektiv Nikon 50/1,8 na f/1,8. ISO 800, prioritet blende.

mlada spremi, snimite formalne portrete, krupne i totale, iskoristite prozor kao izvor svjetla ako je moguće. Blic koristite u krajnjoj nuždi, a i kada ga koristite, gledajte da ne bude na fotoaparatu, nego negdje sa strane i aktivirajte ga daljinski. Pravilno balansiranje ambijentalnog i vještačkog svjetla u tom slučaju od ključnog je značaja.

Kada ste završili sa snimanjem mlade, pratite dalje tok dešavanja i trudite se da fotografijama ispričate priču o događaju onako kako ga vi vidite. Zamislite da ste novinar i da imate zadatak da napravite reportažu o tome i u tom smislu birajte kadrove i momente. Insistirajte da mladenci u toku dana odvoje pola sata-sat da biste zajedno otišli negdje i snimili njihove portrete (zajedničke i odvojeno). Idealno je da se to uradi dan-dva unaprijed, što se u praksi teško može organizovati,

Portret mladenca na lokaciji

Dolazeći na ovo vjenčanje pored puta vidio sam luna-park koji su tek postavljali i odmah pomislio kako bi bio odlično mesto za mladenačku sesiju. Izbor lokacije igra veoma veliku ulogu i uvijek se trudim da nađem neobična i inspirativna mjesta na kojima mogu da se poigram s raznim elementima, a i da se mladenci osjećaju opuštenije i zadovoljnije. Fotoaparat je Nikon D700, objektiv Nikon 85/1,8 na 2,2, prioritet blende, ISO 250.

Sampanjac

Za ovu fotografiju iskoristio sam reflektore kao pozadinsko svjetlo i video-svjetlo s kamere kao glavno. Često se može "ogrebat" za svjetlo od kolege kamermana, jer uglavnom pratimo ista dešavanja. Ponekad koristim video-svjetlo na monopodu uz pomoć asistenta i mogu se dobiti veoma lijepi rezultati. Lako ga je kontrolisati i usmjeriti. Fotografija je snimljena Nikonom D700, objektiv Nikon 24-70/2,8 na 3,2, ISO 1.600, prioritet blende i spot metering, izmjereno na licu mlade.

a i mladenci često nisu raspoloženi da se spremaju dan prije svadbe. Kada ih izvedete na lokaciju, prvo ih opustite neobaveznim razgovorom i ponekom šalom i recite im da, u stvari, nema puno poziranja, da se ponašaju kao da vi niste tu i da rade ono što bi radili da su sami u šetnji na nekom lijepom mjestu. Tako će biti opušteniji i fotografije će biti prirodnije. To su glavne fotografije tog dana i posvetite im punu pažnju. Ostatak dana je manje-više reportaža i tu obično kulminiraju zabava i akcija. Trudite se da uhvatite atmosferu, igrajte se s dužim ekspozicijama u kombinaciji s blicem, hvatajte komične i romantične momente.

Kad se primakne dogovoreno vrijeme odlaska, pridite mladencima i najavite im odlazak za slučaj da imaju još neku posebnu želju. Ne treba da ostajete preko dogovorenog vremena ili ako baš morate, recite im da se to dodatno naplaćuje. Kad se sve završi, prebacite fotografije na računar i odmah napravite rezervnu kopiju. Vjerujte da predostrožnosti nikad nije previše. Znam ljude koji prave tri kopije svega i čuvaju na različitim medijima. Sređen materijal obavezno "upakujte" na oštampane diskove, s oštampanim omotom, jer će djelovati profesionalno (ako dajete digitalne kopije). Ako pravite digitalni album, ne "kitite" ga previše, ali gledajte da ispičate priču, a ne samo da postavite fotografije koje se vama sviđaju. Ponekad neka fotografija tehnički ili po nekom drugom kriterijumu ne zaslužuje da se nađe u albumu, ali ako je bitna za priču – stavite je. Dizajn albuma zahtijeva malo više prostora, pa ćemo tu priču ostaviti za neki drugi put. Za sada vam samo ostaje da uživajte u osmjesima i radosti mladenaca kada budu gledali vaše fotografije. Dobro svjetlo vam želim!

TEKST I FOTOGRAFIJE: ALEKSANDAR JAREDIĆ

Canon

PROFESIONALNI
CANON DSLR APARATI
OD SADA SA
GARANCIJOM OD 3 GODINE*

3 GODINE
GARANCIJA

Axel Foto d.o.o
Sarajevska 86
11000 Beograd
011/3617-562

BM Foto d.o.o
Jurija Gagarina 149 lok. 40
TC TOP SHOP, Novi Beograd
011/311-9988

Foto Oprema d.o.o
Surčinski put 1/o
11070 N. Beograd
011/7129-136

Color Foto
9 Jugovića 30
32000 Čačak
032/310-319

* Važi samo za sledeće modele:
EOS 40D, 50D, 5D Mk II, 1D Mk III
* Garancija za EOS450D je 2 godine

Jedan od navijača grupe "Firma 1989" na stadionu "Karadorđe" iza kojeg se vijore mnogobrojne zastave koje su izneli taj dan za navijačke koreografije

Povorka navijačke grupe "Firme 1989", koja šeta od Petrovaradinske tvrđave do stadiona "Karadorđe", pali baklje i vijori zastave ispred zgrade Izvršnog veća u Novom Sadu

FOTOREPORTAŽA IRME PUŠKAREVIĆ "THE FOOTBALL FACTORY" O NAVIJAČIMA IZ NOVOG SADA (OSVOJILA NAGRAĐU NA KONKURSU "SVET U FOKUSU" U KATEGORIJI "REPORTAŽA")

Navijači kluba "Vojvodina" odmotavaju zastavu s likom "gradonačelnika" na utakmici koja je obeležila 20 godina postojanja navijačke grupe "Firma 1989"

Jedan od navijača grupe "Firma 1989" na stadionu "Karadorđe" dok se izvodi retro koreografija

Kako snimiti foto-priče

U novinskoj fotografiji jedan od najvažnijih vidova izražavanja svakako je fotoreportaža (ili foto-priča, od engleskog "photo story"). Etimološki gledano, ova reč ukazuje na izveštavanje o nečemu serijom fotografija. Magazin "Life", četrdesetih godina prošlog veka postavio je standarde u foto-novinarstvu koji važe i dan-danas, a fotografi Agencije "Magnum" uzor su većini fotografa koji se bave ovim žanrom

Posle odluke da započnem rad sa svojom radionicom za novinsku fotografiju, kao tema nametnula se i serija tekstova u našem časopisu o tom žanru fotografije. Prvi tekst se bavi onim najtežim i najcelovitijim vidom izražavanja – reportažom. Iniciran je fotografijama pristiglim na temu "Reportaža" našeg konkursa "Svet u fokusu", a koje jasno ukazuju na nepoznavanje i suštinsko nerazumevanje ove oblasti u dokumentarnoj fotografiji. Svoj profesionalni rad započeo sam reportažom za ondašnju *Ilustrovanu politiku* i ceo svoj dosadašnji radni vek, dobrim delom, bavio sam se upravo tim vidom izražavanja. U današnje vreme mnogo je lakše imati uvid u to što drugi rade zahvaljujući internetu i zbog toga će sva imena u ovom tekstu biti navede-

na u originalu, pa preporučujem čitaocima da primere koji će se pominjati potraže preko nekog internet-pretraživača.

UVEDITE GLEDAOCA U PRIČU

Fotoreportaža je priča sastavljena od niza fotografija o nekom događaju, mestu, predelu, o nekom liku, nečijem životu, pojavi, grupi... i morala bi da da odgovor na pet pitanja koja su osnovni postulati svake dokumentarne fotografije: Ko, gde, kada, kako i zašto? Ti isti podaci moraju jasno da prate fotografije bilo s tekstom napisanim na poleđini fotografije ili u savremenoj digitalnoj eri u "File Info" fotografije koje će poslužiti za legende ili tekst koji će pratiti priču. Pre svega, mora se reći da je u reportaži važno jednom fotografijom prikazati neko opšte mesto koje ukazuje na rad-

nju u priči i to je najčešće jedan široki pogled na scenu, mesto ili događaj. Sve je, naravno, u ovom slučaju uslovno i ne znači da se taj "široki" pogled mora napraviti i širokougaonim objektivom. Sve zavisi od toga šta se prikazuje u priči. Ukoliko je to neki masovni skup, onda se ta fotografija najčešće snimi širokougaonim objektivom i to najbolje iz gornjeg raskursa, pa je preporučljivo po dolasku na mesto događaja pronaći položaj odakle takvu fotografiju možete snimiti. Potpisnika ovih redova često možete da zateknete na nekom krovu, prozoru, na banderi... Ponekad, pak, ta fotografija će biti sasvim krupno snimljen portret. Ali, to je samo jedna fotografija u nizu i za nju se ne sme potrošiti previše vremena, jer se ostale fotografije moraju snimati najčešće iz mnogo veće blizine i njima

treba ispričati onaj najvažniji deo priče. Pri tom, mora se voditi računa i o likovnosti svake fotografije, o kadru, o svetlosti, o što je moguće boljoj kompoziciji fotografije, a da se pri tome da neki lični pečat.

OD PAR SATI DO PAR GODINA

Važno je napomenuti da se neke reportaže rade za pola sata ili čak kraće, možda samo nekoliko minuta, a neke se pak rade mesecima i godinama, a poneke i decenijama! Za *Nacionalnu geografiju* se može reći da postavlja standarde za dobru fotoreportažu. Skoro sve se rade veoma dugo, uz detaljne pripreme, proučavanja teme s kompletno razrađenim projektom snimanja uz primenu najbolje foto-opreme, sa savetnicima iz pojedinih stručnih oblasti, ali i s pomoćnicima, nosačima i vodičima. Za duži rad na priči dobar je primer i reportaža o ekonomskoj krizi u Americi, iz koje je izvučena fotografija koja je prošle godine osvojila "World Press Photo" nagradu (objavili smo je u broju 58 na 18. strani, a čitava se reportaža može videti na http://www.worldpressphoto.org/index.php?option=com_photogallery&task=view&id=1449&Itemid=223&bandwidth=low). Zbog te reportaže

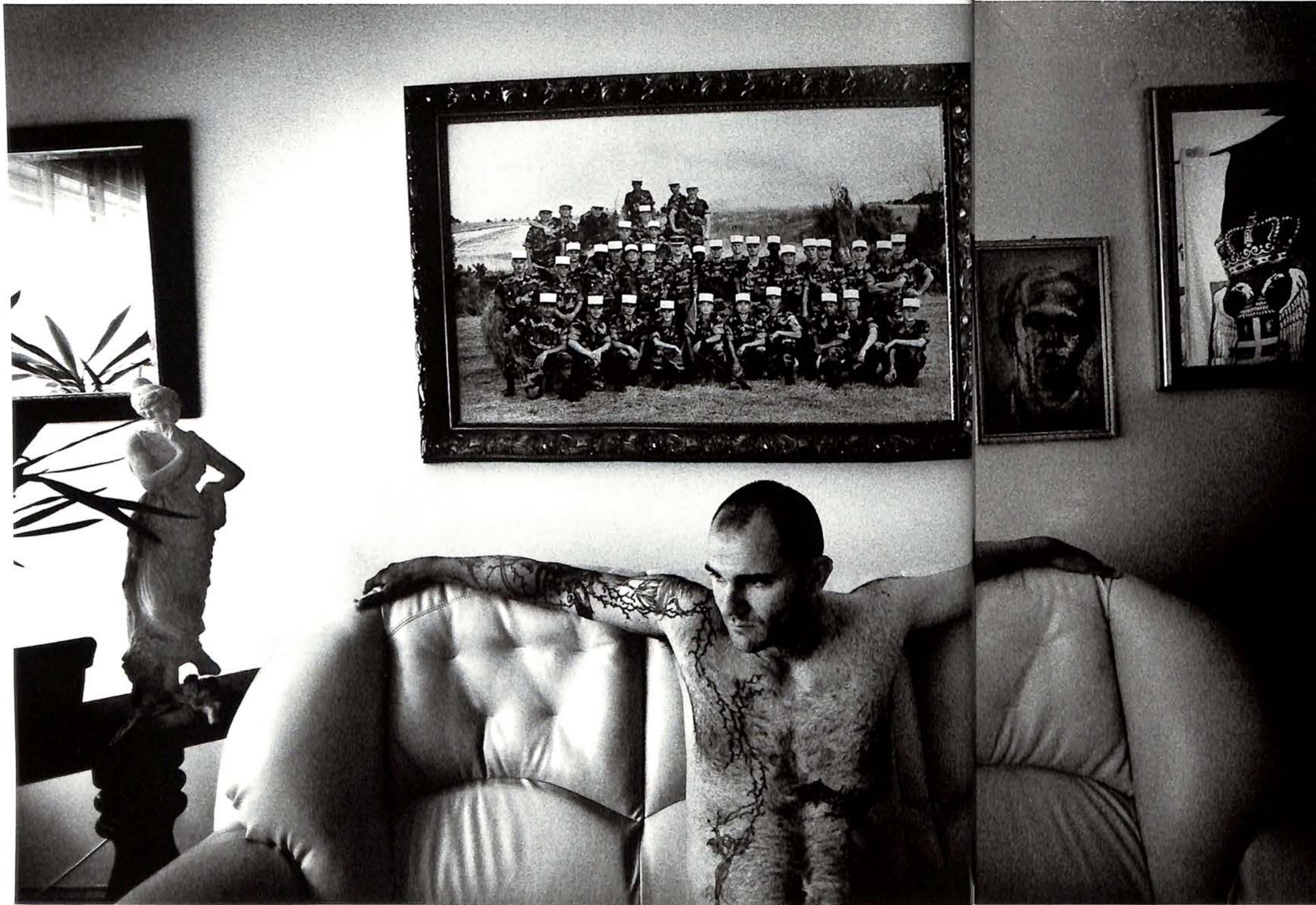
je Anthony Suau radeći za *Time* magazin bio kritikovan što ju je jako dugo pravio i čak mu je odbijena za objavljivanje u štampanom izdanju, ali, uveren sam da je njegov položaj kod uredništva tog magazina danas, posle ove prestižne nagrade dosta izmenjen.

DOBRA PRIPREMA JEDNAKO DOBRA REPORTAŽA

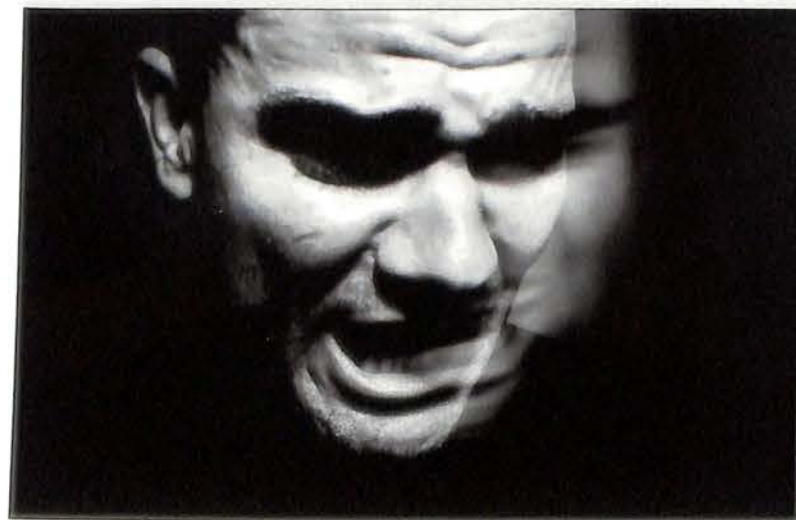
Da bi se reportaža kvalitetno snimila, fotograf mora dobro da se pripremi. U osnovi, ideja, pristup snimanju i dobra priprema su u novinskoj fotografiji uvek najvažniji, a teme se mogu pronaći svuda. Čitajući novine, šetajući ulicom, gledajući filmove na TV ili u bioskopu, na putovanjima itd. Bez obzira na to kakva reportaža je u pitanju, treba voditi računa da se sve prikaže tako da, bez puno dodatnog opisivanja, bude jasno o čemu je reč, zbog čega se fotografisalo i šta se time htelo reći. Ako treba da pokažete reportažu urednicima u nekom časopisu, koji zbog prirode svog posla nemaju baš previše vremena (a ni strpljenja) za duga objašnjenja, "proći će samo ona reportaža koja je sasvim jasna i čitljiva. Početnici često greše tako što previše pažnje posvećuju tehničkoj strani fotografija i pri tome pomalo zaborave suštinu zadatka

pokazujući veliki broj nedovoljno dobro probраних fotografija. Za reportažu se mora skoro uvek fotografisati mnogo, ali se onda opet mora napraviti jako strog izbor najvažnijih fotografija. Dok sam radio u *Ilustrovanj Politici* često su fotografi radili zajedno i na prelomu stranica s našim fotografijama sugerišući urednicima i tehničkoj redakciji koja bi fotografija trebalo da se štampa veća, koja može da bude manja. Koja mora da ide, a koja može i da izostane... U toku snimanja, mi sami imali smo u glavi skicu budućeg izgleda stranica. Osim pravila da morate imati jedan širi plan koji objašnjava i više srednjih i krupnih planova kojima ulazite dublje u priču, sve ostalo je individualno i zavisi od same teme.

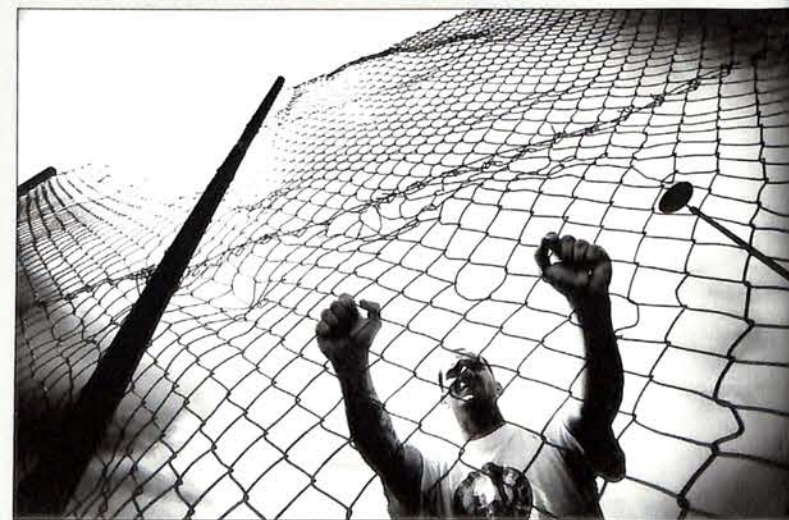
Uvek se setim rečenice fotografa, čije ime nisam zapamtio, koji je na pitanje političara kod koga je došao da bi napravio reportažu o njemu "Šta treba da radim?", odgovorio: "Ništa osim onoga što biste inače radili da ja nisam tu!" Za reportažu se teško mogu "namestiti" fotografije, a da se to posle ne primeti. O kasnijim intervencijama u računaru da i ne govorim. One u novinskoj fotografiji nisu dozvoljene, osim onih koje služe za osnovnu obradu fotografija.

Dušan sedi u svojoj sobi, koju je opremio po povratku iz Legije stranaca. Fotografija na zidu stoji kao uspomena na dane provedene u Legiji.

Dušan ima veoma česte promene raspoloženja i lako plane u momentu.

Kroz žicu sportskog kompleksa, Dušan gleda ka neizvesnoj budućnosti. Teškoće sa kojima se suočava po povratku kući u velikoj meri su izazvane negativnim efektima tranzicije na društvo, i svim posledicama koje ti efekti imaju na mlade ljude.

Pripremu za izlazak prate preteće oči krokodila koje vrebaju iz tame

PRIČA O LEGIONARU

Kao primer za dobro urađenu priču navešću reportažu Marka Risovića, radenu za radionicu u okviru izložbe "World Press Photo" u Beogradu, o kojoj smo već pisali. Marko je na temu "Obnova" (Renewal) snimio reportažu o jednom bivšem pripadniku "Legije stranaca", inače njegovom poznaniku iz školskih dana koji je prestao da bude legionar i sada pokušava da se ponovo socijalizuje u svom okruženju. Marko je imao svega petnaestak dana za fotografisanje i to pored redovnih zadataka na svom poslu fotoreportera. Posmatrajući ove fotografije možemo da vidimo i osetimo psihička stanja i lomove kroz koje prolazi "legionar", pri čemu se vidi nenametljivost fotografa. On je tu samo onaj koji beleži. Sa strane i bez upliva u ono što se oko njega događa. Naravno, tehnički je u potpunosti "potkovan", pa mu

ostaje samo da svaku fotografiju savršeno likovno uobliči. Da bi još bolje prikazao psihička stanja, Marko se odlučio za crno-belu fotografiju i koristio je samo postojeće svetlo. Vrhunac obostranog poverenja između glavnog aktera i fotografa jeste fotografija na kojoj je legionar s devojkom na krevetu posle ljubavnog čina (objavljena u broju 61, str. 70). Na fotografijama prikazanim ovde mogu se jasno videti ti lomovi glavnog lika, ali i sumnja u mogući uspeh potpune socijalizacije gde Marko jako dobro koristi simbolične elemente kao što su borilački psi, živi krokodil u stanu ili ogromna žičana ograda...

Mnoge se reportaže danas mogu videti na internetu, a veliki broj agencija kao što su: "Magnum", "VII", "Noor", "Vu", "Zeitenspiegel", "Bilderberg" i mnoge druge, bave se skoro isključivo foto-pričama. Veb-sajt na adresi www.reportage.org bavi se samo reportažama. Internet može, takođe, biti i mesto gde ćete prikazati vaše reportaže, ponuditi ih redakcijama, jer su internet-izdanja većine magazina mnogo liberalnija prema "fotografijama sa strane" u odnosu na štampana izdanja.

PRIČA O NAVIJAČIMA

Vratimo se na početak teksta i fotografijama čitalaca za konkurs, tj. nagrađenim fotografijama Irme Puškarević iz kategorije "Reportaža" o navijačima na novosadskim ulicama i stadionu. Ova reportaža osvojila je prvu nagradu sasvim opravdano, ali bih Irmi preporučio da se u budućnosti, pored odličnih fotografija atmosfere, više pozabavi detaljima. U ovom slučaju to su mogle da budu krupne fotografije likova pod maskom uz barjak s maskiranim likom, samo ruke s bakljama, oči, usta, prsti savijeni u označavanje neke poruke itd. Ali, lako je biti general posle bitke! Neka Irma samo nastavi u ovom pravcu, a oni koji su mislili da reportažu čine tri ili četiri fotografije poredane jedna do druge (standard za reportažu je do 12 fotografija), savetujem da se malo ozbiljnije pozabave ovim tekstom, kao i mnogim drugim koji se bave fotoreportažom.

IMRE SZABÓ

IMRE SZABÓ RADIONICA ZA NOVINSKU FOTOGRAFIJU

Prva "generacija" polaznika Radionice za novinsku fotografiju koju vodi Imre Szabó završila je s radom i nadamo se ćemo njihova imena uskoro susretati na stranicama naših listova. Svi oni koji su zainteresovani za ovu radionicu na kojoj se, između ostalog, i ova tema obrađuje mnogo šire, i koja traje dva i po meseca, mogu se javiti elektronskim putem na: sabophoto@yahoo.com ili telefonom na 063/284 833. Sledeća radionica počće s radom 15. februara.

FOTOREPORTAŽA MARKA RISOVIĆA POD NAZIVOM "LEGIONNAIRE" O BIVŠEM PRIPADNIKU LEGIJE STRANACA - DUŠANU

Popodnevna šetnja pretvorila se u pravu bitku mužjaka i ženke staforda. Jedna od Dušanovih najvećih pasija je ljubav prema opasnim i retkim životinjama.

Imam štampač, i šta sada?

Svaki profesionalno orijentisan uređaj ima brojne opcije i razne mogućnosti podešavanja koje su često nerazumljive, prvenstveno zbog toga što najveći broj korisnika ima ideju da su štampači uređaji kojima je dovoljno kazati "stampaj" – i oni to rade. Iako nije tako jednostavno, ipak nije ni mnogo komplikovano, pa ako nemate preku potrebu da eksperimentišete materijalima, lako ćete se snaći i nećete imati nikakvih problema niti primedbi

Tokom proteklih godina koristio sam više od dvadeset različitih modela inkdžet štampača, skoro svih vodećih proizvođača: "Epson", "Canon", "Lexmark" i "HP", i imao sam prilike da vidim šta sve mogu da urade, a ujedno sam se naslušao i brojnih primedbi onih koji su takođe koristili ove uređaje.

KUPIO SAM ŠTAMPAČ – ŠTA SADA?

Prvo što morate uraditi jeste da instalirate uređaj. Neverovatno je da, pretpostavljam u želji da isprobaju uređaj što pre, mnogi korisnici prikače štampač i pokrenu instalaciju bez čitanja uputstva. Postoji veliki broj uređaja za koje treba prvo instalirati kontrolne programe (drajvere), pa ih tek onda uključiti – inače

neće raditi. Iako skoro niko ne obraća pažnju na to, svaki štampač umotan je u razna "Quick Start-up" uputstva, koja svakako treba pogledati jer će vam uštedeti dosta vremena prilikom deblokade uređaja i ubacivanja tankova s mastilom. Imao sam prilike da vidim skoro uništene štampače jer nov vlasnik nije uklonio lepljivu traku koja drži neki deo uređaja na sigurnom tokom transporta. Nakon instalacije uređaja i pratećih programa, štampač je spreman za rad. Pre instaliranja proverite šta vam zaista treba od programa i instalirajte samo neophodne. Na pratećem disku obično se nalazi gomila "korisnih" programa, a realno koristan jedino je Photoshop Printer Plug-In (ako postoji za taj model), koji može imati različito ime kod različitih proizvođača.

MOJ ŠTAMPAČ TROŠI MASTILO

Meni je to uvek bilo pomalo neverovatno, ali ima i onih koji kupe štampač profesionalne kategorije i nakon toga prigovaraju kako ima previše tankova koji nisu baš jeftini. Napomenuću da postoje uređaji koji koriste i veći broj mastila od osam, kao i to da je kod nekih modela prelazak s mat papira na sjajni skopčan s određenim utroškom mastila. Ipak, tendencija je da se ovakav sistem polako napušta i pada u zaborav. Napomenuću da pojedini štampači mogu kompletno iskoristiti mastilo, zaustaviti štampu i nakon zamene tanka nastaviti rad. Brojne su rasprave o ekonomičnosti uređaja i potrošnji mastila. Za razliku od mnogih korisnika štampača, ja sam upotrebljavao (i dalje

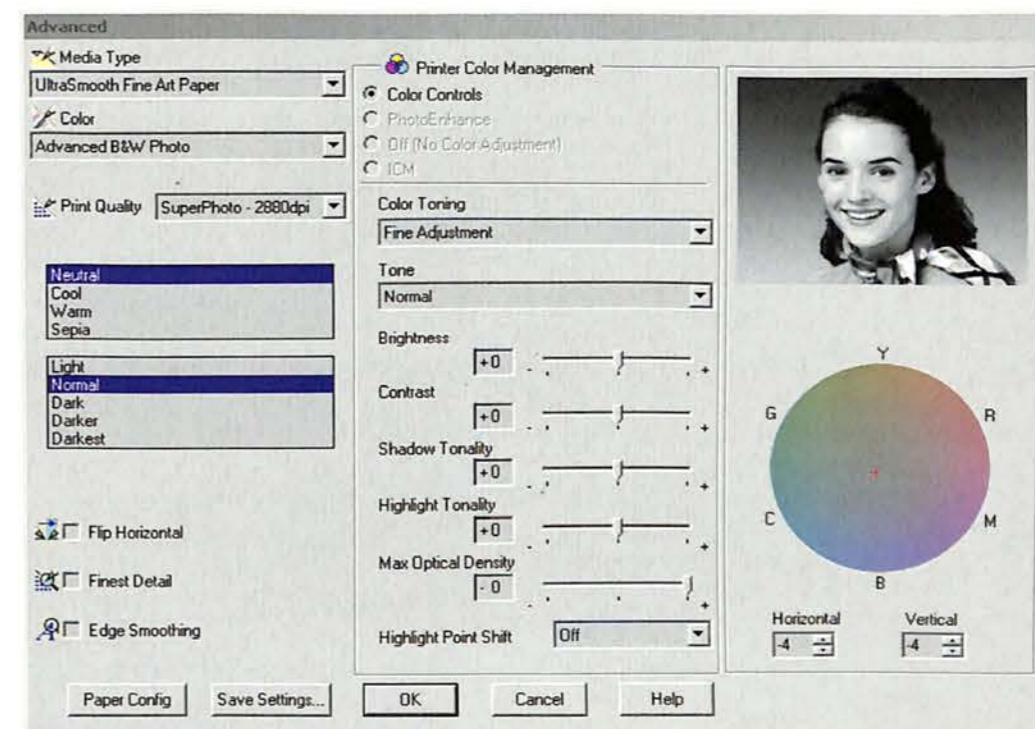
to činim) airbrush za retuš fotografija, ali i za crtanje i imam predstavu o tome koliko mastila ili boje treba da se pokrije određena površina. Predlažem da svako ko misli da je potrošnja velika uzme bilo koju boju i pokuša da kompletno oboji jedan list A4 papira, jer će nakon toga shvatiti koliko su, u stvari, inkdžet štampači neverovatne sprave.

IZBOR PAPIRA

Još jedna stvar odgovorna je za brojne frustracije korisnika ozbiljnih štampača i zove se izbor papira i njegova veličina. Svaki od ovih uređaja ima, u proseku, tri putanje papira, a svaka je namenjena određenoj vrsti i pre svega gramaži. Neki štampači imaju donju kasetu za lake, "obične" papire, dok se kod drugih oni ubacuju u ležište na gornjoj strani. Pored toga, postoje i prednji i zadnji uvodnici papira, od kojih je prednji obično namenjenim najtežim i najdebljim materijalima, i kod pojedinih proizvođača u upotrebi je naziv "Specialty Media Tray". Ukoliko papir ubacimo u pogrešan uvodnik, postoji realna mogućnost da se uređaj fizički ošteti ili da se na površini odštampnog lista pojave oštećenja nastala od kontrolnih vodica. Ozbiljan problem može nastati i ukoliko koristimo papir za koji ne znamo kako će se ponašati prilikom kvašenja.

A SADA DA NEŠTO I ODŠTAMPAMO

Nakon svih ovih objašnjenja i upozorenja vratimo se našem novom štampaču i tome kako da odštampamo našu dragocenu fotografiju. Svaki od programa koji može da "vidi" bitmapiranu sliku može i da je odštampa jer se kontrolni program instalira u operativni sistem i

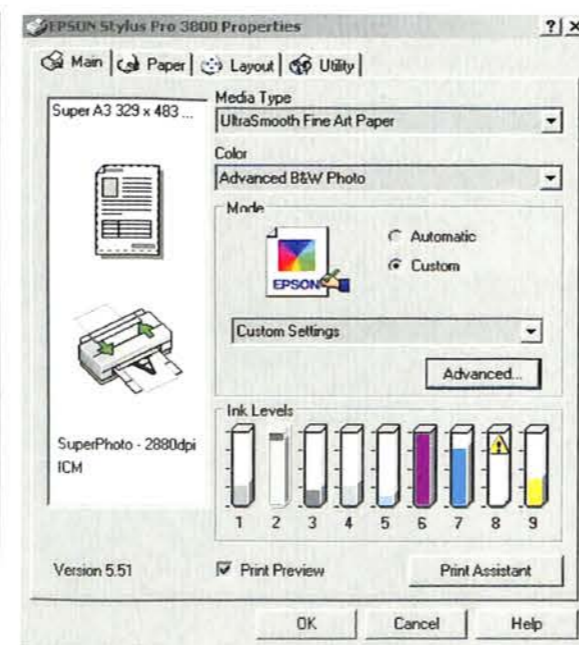
PODEŠAVANJE ZA CRNO-BELU ŠTAMPU

Ako smo odabrali opciju Advanced B&W Print, klik na dugme Advanced otvara ovaj prozor u kojem ćemo podesiti parametre neophodne za dobijanje najkvalitetnije crno-bele fotografije koja se štampa uz korišćenje svih boja. Iza opcije Color Toning nalaze se neutralni, hladni, topli ili sepia tonovi. Odabrao sam mogućnost da ručno podesim ton i meni najviše odgovara da na kolornom krugu pomerim ton na -4 u oba pravca i stoga je vidljiv natpis Fine Adjustment. Još je važnija opcija Tone, jer je obično postavljena na Dark, što rezultira tamnim fotografijama. Zbog toga obično koristim opciju Normal i ne diram ostale kontrole.

dostupan je svim ostalim programima. Ja, ipak, najviše volim da ovaj posao obavim direktno iz Photoshopa. Prva stvar jeste definisanje veličine fotografije u odnosu na veličinu papira pomoću opcije Image Size. Ako je fotografija veća, nije loše ostaviti je takvu kakva jeste, tj. iskoristiti opciju Fit To Page, mada ja uvek koristim promenu dimenzija u centimetrima s isključenim resemplovanjem. Sledeća obavezna stvar jeste prilagođavanje kolornog prostora. Za "Epsonove" štampače to

je sRGB, tako da fotografiju obavezno treba konvertovati, jer u suprotnom otisak neće imati odgovarajuće boje i obično se dešava da izgleda sivo i beživotno. Sličan izgled ima i fotografija odštampana na mat papiru uz korišćenje Photo Black boje, a ako se koristi Matt Black na sjajnom papiru, razliva se boja jer papir ne može da upije veću količinu mastila. I, na kraju, jedino što mogu reći jeste da barem dva puta proverite podešavanja pre nego što konačno kliknete na dugme Print!

MILAN ŽIVKOVIĆ

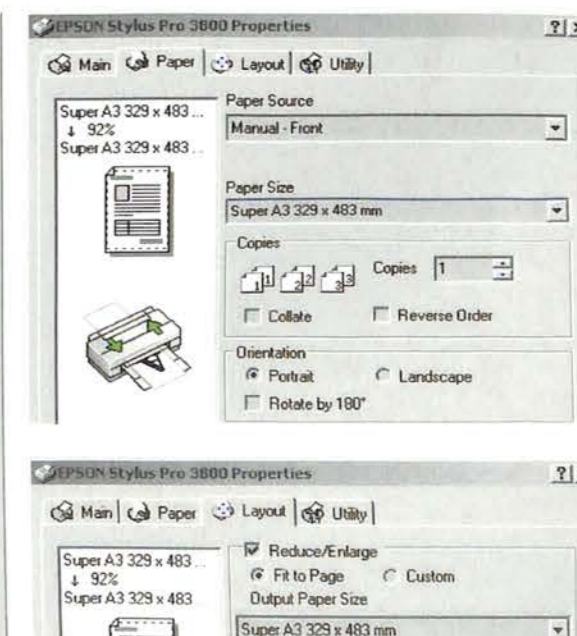
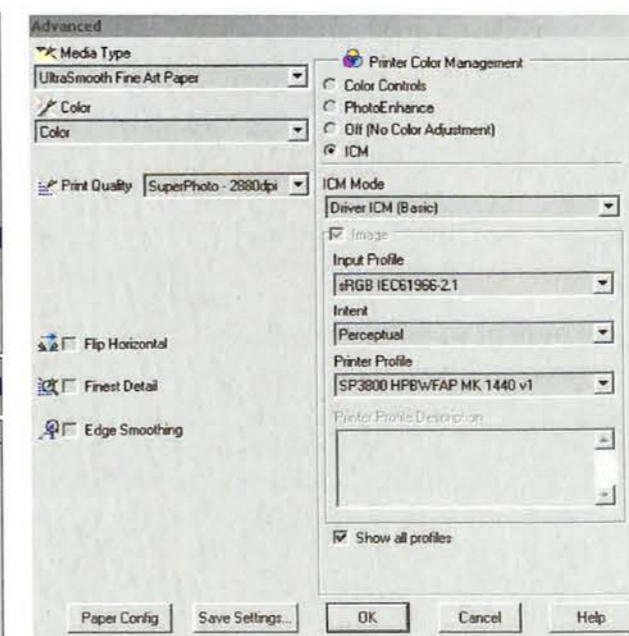

KONTROLNI PROZOR ZA ŠTAMPU

Kada aktivirate opciju File>Print unutar Photoshopa, otvara se ovakav ili vrlo sličan kontrolni prozor. Prva stvar koju moramo uraditi jeste izbor odgovarajućeg štampača. Čak iako nemate veći broj različitih uređaja, brojni programi tu instaliraju neke od svojih opcija, a tu se nalazi i opcija Print To PDF. Od osnovnih podešavanja ovde možemo odrediti broj kopija, položaj fotografije u odnosu na papir, kao i eventualno skaliranje. Ukoliko vaš štampač nema dodatak (plug-in) za Photoshop, sva podešavanja uradićete odavde, a ako ga ima, kao što je to slučaj kod ozbiljnih, pigmentnih štampača, idemo dalje na dugme Page Setup. Važna napomena jeste da ne podešavate veličinu fotografije dva puta, tj. ukoliko unutar dodatka imamo podešavanja veličine, uradićemo ih tamo, a ne na ovom kontrolnom prozoru.

GLAVNI PROZOR

Klik na dugme Page Setup otvara glavni kontrolni prozor u kojem je prva stavka izbor materijala za koje su fabrički urađena sva podešavanja, tako da je dovoljno definisati veličinu papira i štampati. Sledeći je mogućnost izbora kolor ili crno-bele štampe. Custom Settings sadrži sva podešavanja za netipične papire koje smo koristili i sačuvali parametre. Na panelu vidimo i preostalu količinu mastila, a znak upozorenja kaže da je vreme da zamenim Light Magenta tank.

NAPREDNA PODEŠAVANJA

Kako sam rešio da isprobam nove papire namenjene Digraphie postupku, skinuo sam ICC profile s "Epsonovog" sajta i instalirao ih (desni klik mišem na fajl s ekstenzijom ICC i prva opcija je Install). Iza dugmeta Advanced nalaze se fina podešavanja gde možemo proveriti da li smo odabrali odgovarajući medij (Media Type), način štampe (u ovom primeru Color), kvalitet štampe i menadžment boja. Kako imam profil, aktivirao sam opciju ICM i prema uputstvu za odgovarajući papir obavio podešavanja.

IZBOR MEDIJA

Media Type, Color i Custom Settings padajuji meniji. Vidimo da postoji opcija Advanced B&W Photo, pomoću koje postizemo maksimalni kvalitet crno-bele fotografije.

KONTROLA PAPIRA I VELIČINE SLIKE

Iza kontrolne kartice Paper nalazi se jedno od najvažnijih podešavanja – mesto odakle štampač povlači papir, njegova veličina i orijentacija štampe. Greška ne bi trebalo biti jer mogu rezultirati lošim kvalitetom i tragovima vodica. Treća kontrolna kartica namenjena je podešavanju veličine fotografije u odnosu na papir, a svakako najvažnija opcija jeste Fit to Page.

U eri digitalne tehnologije i dalje postoji velik broj poklonika starih fotografskih tehnika iz 19. veka kao što je mokri kolodijumski proces. Za njega vam je potrebno malo veštine, odgovarajuća hemija i stari "pločaš" koji sada možete kupiti i za 100 evra. Ovo je priča o staroj, ali ne i zaboravljenoj tehnologiji koja će sve ljubitelje klasike vratiti u "stara dobra vremena"

© MARK OSTERMAN, "BALLYHOO"

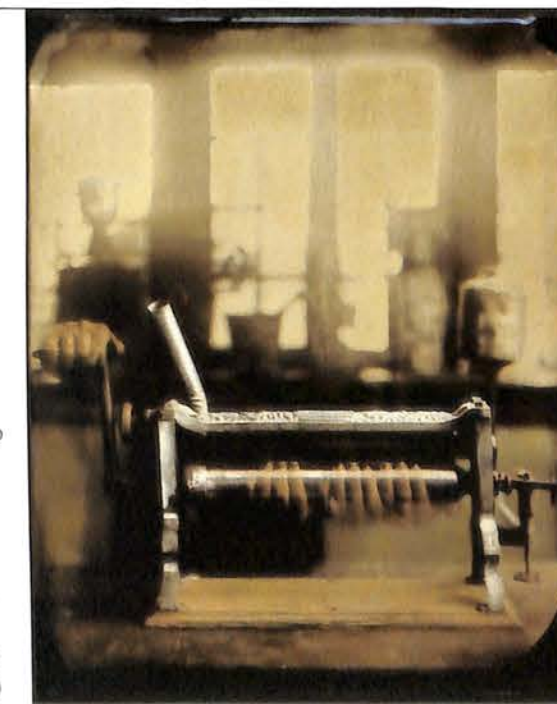
© MARK OSTERMAN, "TURNING THE TIP"

Kao iz starog albuma

FRANCE SCULLY OSTERMAN I MARK OSTERMAN

Preporod starinskih procesa u fotografiji započet je pre petnaestak godina u Sjedinjenim Američkim Državama, a od pre nekoliko godina i u Evropi, Aziji i Južnoj Americi. Među njima posebno mesto zauzima mokri kolodijumski proces. Mnoge umetnike ova tehnika privlači svojim karakterističnim izgledom i "greškama" koje se mogu javiti prilikom izrade. Bilo da su izazvani s namerom ili sasvim slučajno, ovi artefakti mogu doprineti konačnom izgledu fotografije na način koji je u današnje vreme često imitiran, ali ipak nedostižan u svakom pogledu. Ovaj proces može se koristiti za izradu i negativa i pozitiva jedinstvenih po svom izgledu i kvalitetu. Uz to, postoje i mnoge varijante o kojima će biti reči u daljem tekstu. Stari zanati i posebne tehnologije polako ali sigurno zamiru skoro u svim oblastima ljudskog delovanja, ali čini se da u fotografiji ima najviše "zaludenika" koji istoriju i nasleđe

smatraju kulturnim bogatstvom, a ne prastarom tehnikom koju je nemoguće primeniti u današnje vreme. Svako novo znanje čini nas bogatijim i potencijalno kreativnijim, a naše novo znanje može biti staro i nekih 150 godina. Istina je da su brojni procesi isuviše komplikovani i preskupi. Za neke od njih, kao pojedinačac, uopšte ne možete da kupite hemikalije jer su potencijalno opasne po život. Da ne bismo "trošili papir" na priču o stvarima koje su nedostižne, odabrali smo tehniku mokrog kolodijumskog procesa koja daleko od toga da je sasvim jednostavna, ali može se naučiti i primenjivati pojedinačno kod kuće. Da bismo dobili što bolju informaciju o ovoj tehnici, obratili smo se na pravu adresu – tandemu američkih fotografa, bračnom paru Frans Skali Osterman (France Scully Osterman) i Mark Osterman, koji su još 1991. godine

© MARK OSTERMAN, "BURNISHED"

© MARK OSTERMAN, "IDENTITY RETIRED"

© MARK OSTERMAN, "NIGHTSHOW"

MARK OSTERMAN

Poznat kao jedan od najistaknutijih istoričara u oblasti starih fotografskih procesa, Mark Osterman fasciniran je prošlošću u svakom pogledu. U njegov neobičan stil života spada i skoro dvadeset godina putovanja po SAD, u starom "T-fordu" iz 1919. godine, u kom je oživeo uspomenu na putujuće prodavce lekova, raznih eliksira, takozvane čudotvorce u oblasti medicine. Na tim putovanjima nastale su i fotografije iz serije "Free Show Tonight"

(Večeras besplatna predstava), na kojima je on sâm glavni akter fotografija. Mnogi opisuju njegove fotografije kao nadrealne, na šta Mark odgovara da su "sve fotografije zapisi sećanja... moj život je taj koji je nadrealan". U seriji fotografija pod nazivom "Artifacts of the Process" (Predmeti procesa), Mark Osterman bavi se samim procesom mokrog kolodijumskog procesa, pa tako na fotografiji "Hesitation" pokazuje trenutak pre uništenja ambrotipije.

Zajedno sa svojom suprugom, Frans Skali Osterman, drži radionice i predavanja, piše o starim fotografskim tehnikama, a njegovi članci objavljeni su u brojnim knjigama i specijalizovanim časopisima. Njegove fotografije deo su kolekcije Muzeja umetnosti u Hjustonu, George Eastman House internacionalnog muzeja u Ročesteru, Nelson-Atkins muzeja u Kanzas Sitiju i mnogih drugih. Prezentuju ga galerije "Howard Greenberg" u Njujorku i "Tilt" galerija u Finiksu.

osnovali studio "Scully&Osterman".

U ovom studiju primenjuju stare fotografske tehnike, a mokri kolodijumski proces im je jedna od omiljenih i po njoj su poznati u celom svetu.

MOKRI KOLODIJUMSKI PROCES

Upotreba mokrog kolodijumskog procesa datira iz davne 1846. godine, a sâm proces intenzivno se primenjivao tokom trideset godina do 1880. godine. Većina fotografa koji su koristili ovaj proces snimali su komercijalne portrete u studiju, čuvene vizitkarte - "Carte de Visite". S obzirom na to da ova tehnika omogućava da radite negativ ili pozitiv, postojali su i različiti nazivi za sve vrste tehnika. Fotografima su se smatrali samo oni koji su pravili negativ ploče i zatim ih kontaktno kopirali na papir. Oni su, mahom, imali svoj studio u koji su mušterije prvo dolazile radi fotografisanja, a kasnije da preuzmu svoju fotografiju. Za tehniku kolodijumskog pozitivu postojali su različiti nazivi kao što su: tintipija, ferotipija i ambrotipija, a ove tehnike omogućavale su fotografima da budu pokretni i mahom su putovali od mesta do mesta nudeći usluge fotografisanja u zaprežnim kolima.

© FRANCE SCULLY OSTERMAN, "CLAIR"

Kolodijum je osetljiv na UV zrake i plavi deo spektra, ali prilično neosetljiv na mnoge druge boje. Da bi se nadoknadila njegova neosetljivost na tople tonove ljudske kože, lica na većini portreta bila su retuširana.

Neki od poznatih fotografa koristili su ovu tehniku kao što je Džulija Margaret Kameron (Julia Margaret Cameron) i Oskar Rejlander, koji su kreativne mogućnosti ove tehnike doveli do savršenstva.

© FRANCE SCULLY OSTERMAN, "LASZLO AND CAROLE"

FRANS SKALI OSTERMAN

Strastveni poklonik mokrog kolodijumskog procesa, Frans Skali Osterman pripremila je tekst o samom procesu za naš časopis. Na svim fotografijama upravo ona demonstrira tehniku pravljenja staklenih ploča, a ovdje je vidimo i tokom rada u studiju. Predstavila se serijom fotografija pod nazivom "Sleep" (Spavanje), na kojima je prikazala svoje prijatelje, poznanike, najdraže dok spavaju u njenom studiju. "Potrebna je velika doza poverenja da biste nekom dozvolili da vas fotografiše dok spavate, jer je to jedan od najintimnijih

trenutaka koji ne možemo da kontrolišemo" – kaže Frans. Njeni "modeli" obično su dolazili rano ujutro, još mamurni, da bi uz relaksirajuću muziku ubrzo ponovo zaspali. Frans bi neprekidno, dok spavaju, pravila ploče i fotografisala. Nekad bi se desilo da se model okrene usred ekspozicije koja je obično trajala 45 sekundi do nekoliko minuta. Frans naglašava da je veoma neobično gledati ljude dok spavaju, naročito odrasle, koji deluju dosta mlađe. Iz poštovanja prema njihovoj intimi, Frans ih je posmatrala isključivo kroz mat staklo fotoaparata.

Nastavak tih fotografija jeste serija pod nazivom "Bed" (Krevet). Kada bi njeni modeli ustali iz kreveta, ostajale su "posledice" njihovog sna koje je želela da zabeleži. Isto tako, krevet ima snažno simboličko značenje: u krevetu smo najčešće začeti, rođeni i tu najčešće umiremo. Krevet je naša baza, utočište, sigurnost, mesto za odmor...

Obe serije snimljene su na staklenim pločama veličine 18 x 24 cm, tehnikom mokrog kolodijumskog procesa koja daje neverovatnu nisku osetljivost od čak ISO 1! To joj je omogućilo da negativne poveća na prirodnu ljudsku veličinu apsolutno bez zrna i gubitka kvaliteta. Iako prepune detalja, ove fotografije zadržavaju specifičnu teksturu koja podseća na tonske valere u klasičnom slikarstvu. Ovu staru tehniku

Frans Skali Osterman savršeno je uklopila u savremenu tehnologiju, pa su fotografije odštampane na "Epson" foto-inkdžet štampaču na akvarel papiru. Nju, takođe, prezentuju njujorška galerija "Howard Greenberg" i "Tilt" galerija u Finiksu.

© FRANCE SCULLY OSTERMAN, "SLEEPLESS"

© FRANCE SCULLY OSTERMAN, "REM"

SCULLY & OSTERMAN

Mark Osterman i Frans Skali Osterman (France Scully Osterman) osnovali su asocijaciju "Scully & Osterman" 1991. godine. Mark je tokom svog rada u Kansas City Art Institute još 1987. godine počeo s istraživanjem na ovom polju. Zajedno, 1995. godine, pokreću radionice mokrog kolodijumskog procesa u muzeju Georg Eastman House. Držali su časove, demonstracije i radionice u SAD, Kanadi, Meksiku, Japanu i Evropi. Objavljivali su publikaciju "The Colloidon Journal" od 1995. do 2002. godine. www.colloidon.org

Colloidon Journal

Šta se krije iza mističnog procesa

Radi lakšeg razumevanja ove stare fotografske tehnike pripremili smo vam tekst o procesu pravljenja negativa i pozitiva u mokrom kolodijumskom procesu, koji će možda zainteresovati neke od vas da se upuste u ovu neobičnu fotografsku avanturu

PRAVLJENJE NEGATIVA

Od otkrića, pa do današnjih dana, kolodijum se koristi u medicini. Pravi se od pamuka natopljenog u azotnu i sumpornu kiselinu, koji se potom pere i suši, a zatim rastvara u etru i alkoholu. Kada se na ovaj način pripremljena tečnost osuši, pretvara se u čist, tanak i savitljiv film. Godine 1851. Frederik Skot Arčer (Frederick Scott Archer) primetio je da ovo svojstvo kolodijuma predstavlja odlično rešenje za problem vezivanja svetloosetljivih hemikalija za glatku površinu stakla prilikom izrade negativa. Nitroceluloza, kako drugačije zovemo kolodijum, slična je bazi koja će se mnogo godina kasnije koristiti za izradu prvih savitljivih filmova za filmske kamere i fotoaparate.

"Great Hall", Kelinworth, 1851, Frederick Scott Archer. Snimljeno na negativ tehnikom mokrog kolodijumskog procesa.

Kolodijum, obogaćen malom količinom jodi- da i bromida, sipa se na dobro očišćeno parče prozirnog stakla. Kolodijum se zatim pažljivim naginjanjem ploče razliva u sva četiri ugla, pri čemu svaka greška može

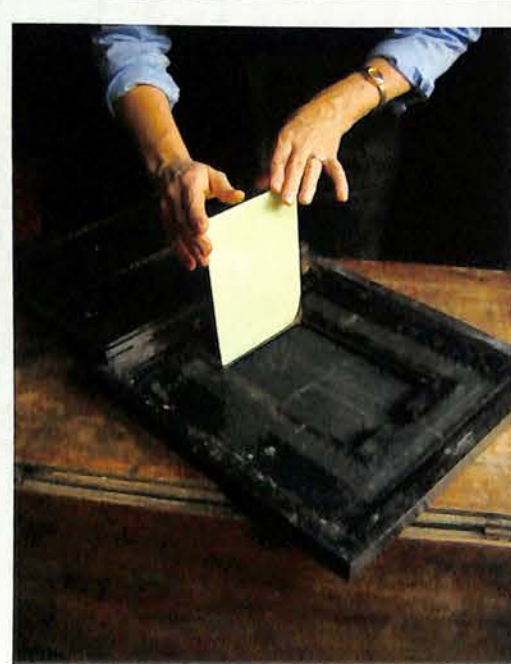
prouzrokovati neravnine na tankom sloju kolodijuma, koje će biti vidljive na finalnom negativu. Višak kolodijuma s ploče sipa se ponovo u bocu.

Nanošenje kolodijuma na staklenu ploču

Potapanje ploče u rastvor srebro-nitrata

Stavljanje ploče u kasetu

Sipanje razvijачa na ploču

Eksponirane ploče sa zaštitnim premazom na stalku za sušenje

Pre nego što etar i alkohol ispare iz kolodijuma, ploča se na nekoliko minuta u mračnoj komori potapa u rastvor srebro-nitrata. Srebro-nitrat se vezuje za jodide i bromide u kolodijumu, i tom prilikom dobijaju se svetloosetljivi halidi srebra na njegovoj površini (kolodijuma). Dok je ploča potopljena u srebro-nitrat, fotograf izvodi poslednje pripreme pred snimanje (fokus, kadriranje itd). Ploča se zatim stavlja u svetlonepropusnu kasetu koja se stavlja u fotoaparat. Ploča je mokra, a male kapi srebro-nitrata prisutne su na njenoj površini i tokom ekspozicije. Iz kasete se izvlači zaštitni poklopac koji pokriva ploču i fotoaparat je spreman za rad. Ekspoziranje se vrši uklanjanjem poklopca s objektiva. Vreme uobičajene ekspozicije za negativ varira od dvadeset sekundi do nekoliko minuta, a zavisi od starosti kolodijuma, vrste objektiva koji se koristi i kvaliteta svetla koje pada na objekat snimanja.

Kada je ekspozicija završena i poklopac kasete vraćen na svoje mesto, kasetu se odnosi u mračnu komoru i iz nje se pod crvenim svetlom vadi ploča. Na ploču se pažljivo sipa razvijач, razblaženi rastvor gvožđe (II) – sulfata, sirćetne kiseline i alkohola. Posle nekoliko sekundi počinje da se pojavljuje slika, a kada se razvijanje u potpunosti završi, ploča se ispira čistom vodom. Kada je dobro isprana, može se izneti iz mračne komore. Razvijena ploča dalje se potapa u posudu s natrijum-tiosulfatom ili kalijum-cijanidom, kako bi se s nje uklonili neiskorišćeni halidi srebra. Potom se ploča ponovo ispira vodom i suši na plamenu alkoholne lampe. Dok je još topla, na nju se sipa topli premaz koji se tradicionalno pravi od sandaraka, alkohola i lavandinog ulja. Ovaj premaz je veoma lepljiv sve dok se u potpunosti ne osuši.

PRAVLJENJE POZITIVA

Pozitiv na metalu naziva se "tintipija", ili tačnije rečeno "ferotipija", zbog toga što se u

njegovoj izradi koriste tanke ploče od gvožđa. Kolodijumski pozitiv na staklu naziva se "ambrotipija". I ambrotipija i tintipija prave se na praktično isti način kao i kolodijumski negativ. Izrada pozitiva zahteva kraću ekspoziciju i upotrebu nešto drugačijih formula. Za fiksiranje pozitiva tradicionalno se koristi kalijum cijanid, zbog toga što daje svetliju boju česticama srebra. Bilo da je reč o izradi negativa ili pozitiva, kolodijum mora ostati vlažan od trenutka kada je nanet na ploču, pa sve do razvijanja, u protivnom ploča gubi osetljivost. Upravo ovo je razlog zbog čega se ova tehnika naziva mokri kolodijumski proces.

VARIJANTE PROCESA

Negativ je moguće kontaktno kopirati na drugu ploču, a kada se tako dobijen pozitiv posmatra ispred izvora svetla, ploča izgleda kao preobratni (slajd) film. Na poledinu ploče može se postaviti bronzani papir ili zlatom

obojeno parče stakla (oroton ploča). Kada se u izradi koristi belo staklo, dobija se pozitiv na mlečnom staklu ili "opaltipija". Širok spektar podloga može biti korišćen u koloidnom procesu, kao što je, na primer, obojeno staklo. Ploča se može retuširati suvim pigmentima, brunirati ili polirati, što daje još jednu novu dimenziju slici. Čini se da je upotreba kolodijumskog procesa limitirana jedino maštom.

Nema sumnje da je postepena zamena konvencionalnih srebro-želatinskih emulzija digitalnom slikom imala veliki udeo u oživljavanju istorijskih procesa u fotografiji, ali ovaj pokret raste iz mnogo dubljih korena. Ono što ga definiše, i zašto je drugačiji od ostalih tehnika, te kako je uopšte nastao – priča je o interesantnom putovanju koje počinje u davna vremena.

FRANCE SCULLY OSTERMAN
(PREVOD UGLJEŠA DAPČEVIĆ)

Zagrevanje zaštitnog premaza

Sipanje zaštitnog premaza na ploču

Svi za jednog, jedan za sve!

Država savetuje poljoprivrednicima da formiraju "zadruga" i tako svoje proizvode zajedno ponude tržištu. Kažu, tako će njihove šljive i maline naći boljeg kupca i lakše se boriti protiv konkurencije, a što u krajnjoj instanci treba da znači sigurniju i bolju zaradu za svakog od njih. U ovom broju na sličan način i mi savetujemo: fotografi, udružite se!

Mnogi od vas već su članovi raznih foto-klubova i udruženja, lokalnih ili nacionalnih, koja svakako imaju svoje mesto na fotografskoj sceni. Mnoga od njih su, međutim, suviše kompleksne mašinerije čija struktura u današnjim okolnostima proizvodnje i konzumiranja fotografije teško da odgovara svima. Bilo da je reč o amaterskom ili profesionalnom udruženju, način njegovog funkcionisanja često zaostaje za dinamičnom fotografskom scenom u svetu. Tako se, recimo, čak i za manje promene mora čekati "skupština" ili sastanak na kom je potrebna većina od ogromnog broja članova. Takođe, zbog tako velikog broja članova (čemu većina udruženja i klubova najviše teži) teško je odgovoriti potrebama pojedinca. Ne zato što su pogrešni ljudi na čelu, već zato što je po svakoj logici to teško ostvarivo. Drugi oblik organizovanja jesu agencije. One zastupaju određeni broj fotografa i rade kao posrednik između njih i klijenta. Dugo vremena agencije su bile glavni stub razvoja fotografa, naročito dokumentarnih. Pomoću njih su dobijali poslove, putovali po svetu, prodavali fotografije, a da nisu morali suviše razmišljati o tada komplikovanoj birokratiji. Onda se, kao što znamo, desila neminovna evolucija – digitalna fotografija, internet, tehnologija. Okolnosti su se drastično promenile. Jeftinija tehnika, veći broj fotografa, napredni internet-servisi koji su promenili navike ljudi itd.

RECISIJA, NAPOKON!

Koliko god tehnologija napredovala, opšta klima nije se u potpunosti menjala. I dalje je vlast mahom bila centralizovana – stari moćnici koji drže veći deo tržišta, ne dopuštajući "novim klincima" prolaz. Upravo je to najveća prednost višegodišnje krize koja je kulminirala globalnom

recesijom – decentralizacija. Razbijanje velikih centara i stvaranje velikog broja manjih, fokusiranih grupa koje po povoljnijim uslovima nude isti ili viši kvalitet. Fotografski konglomerati koji se nisu na vreme prilagodili brzo su propali, a oni koji su opstali, shvatili su nova pravila igre.

NOVI OBLICI UDRUŽIVANJA

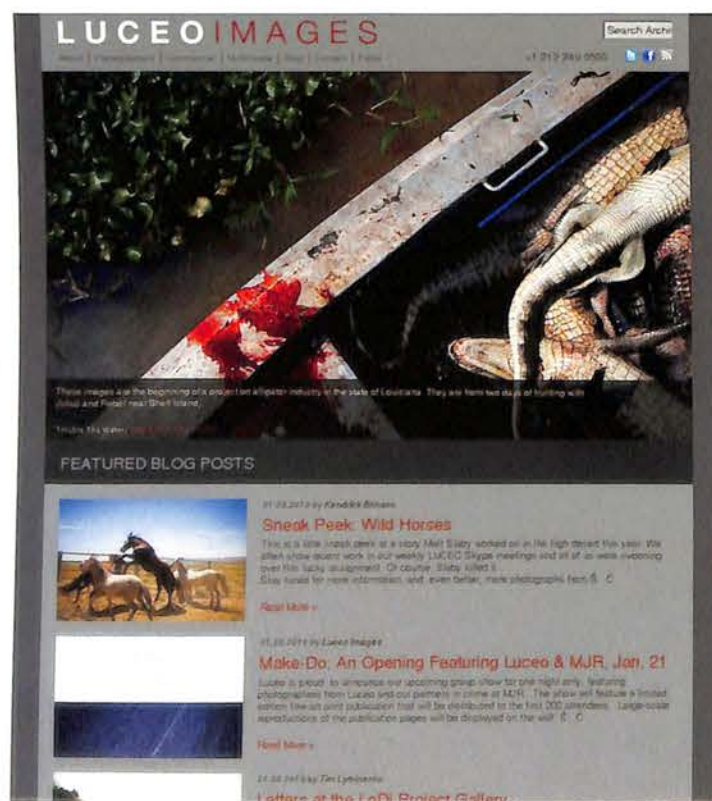
Iako nisu posebno novi, postoji nekoliko načina na koje fotografi mogu da se okupe i pomoću današnjih sistema komunikacije imaju veću korist nego da se pridruže postojećim, mahom zastarelim sistemima. To, naravno, ne znači da je to uvek najbolji izbor, i da članstvo u aktuelnim udruženjima i klubovima nema nikakve koristi – ali se i te kako može isplatiti. Kolektivi su vrlo jednostavna udruženja čiji je cilj da oko jedne ideje okupe određeni, uglavnom manji broj fotografa. Ne funkcionišu

kao agencija, jer uglavnom ne prodaju fotografije i nemaju "komercijalistu" koji će u njihovo ime komunicirati s klijentima. Klasičan primer jeste sajt na kom se mogu videti fotografije, na primer, pet fotografa koji se bave pejzažima. Ili onih koji se u Srbiji bave modnom i glamur fotografijom. Ili fotografišu proizvode. Svako od njih pokaže određeni broj radova, navede kratku biografiju i kontakt. Kolektiv je, dakle, samo skup srodnih fotografa koji na jednom mestu objavljuju fotografije.

Kooperativi su isto što i kolektivi, s tim što je veći naglasak na međusobnoj saradnji članova. Tako jedni drugima mogu pomagati oko projekata, izbora fotografija i sličnog, a, takođe, ulažu vreme i novac u zajedničke projekte. U zavisnosti od dogovora, procenat od svakog honorara mogu stavljati u zajednički fond, iz kog dalje finansiraju marketinške aktivnosti, održavanje sajta, zajednička putovanja itd. Kooperativi ne samo da na jednom mestu prikazuju fotografije već i funkcionišu kao grupa – zajedno izlazu, zajedno se oglašavaju i sl. Na ovom prostoru su u skorije vreme stvorena dva kooperativa: Belgrade Raw iz Srbije (belgraderaw.com) i Treće Mjesto iz Hrvatske (trecejmesto.com).

O razlici između između agencije i kooperativa pitali smo Meta Slejbija (Matt Slaby) iz "Luceo Imagesa". Luceo je formiran 2007. godine i okuplja šest fotografa iz različitih država Amerike, koji se bave dokumentarnom i reklamnom fotografijom.

Met: Kolektiv je po meni grupa ljudi koji prikazuju svoje radove na jednom mestu, za dobrobit svih. Šira ideja jeste da, što su češće prikazivani novi radovi, više posetilaca će doći na sajt i s vremenom svačije ime dobija više "impresija." Prilično jednostavan marketing, ali bitan korak za tržište na kome se fotografi smatraju međusobnom

Prezentacija Luceo Images, kooperativa iz SAD (www.luceoimages.com)

Prezentacija Fotohisa, www.da-fotohisa.si

Prezentacija Belgrade Raw kooperativa (radna verzija novog izgleda) Prezentacija kooperativa Treće Mjesto (www.trecejmesto.com)

konkurencijom. Luceo je formiran kako bi podstakao veće vlasništvo i kontrolu nad našim biznisom i fotografskim proizvodom. Svake nedelje se čujemo, a dva puta godišnje vidamo. Takođe, i kritikujemo radove jedni drugima – zaista, izbor i redosled fotografija na sajtu rezultat je zajedničkih ideja i sugestija. Zato mislim da je Luceo prerastao u nešto više od kolektiva – kooperativ je bolja reč.

Tradicionalna agencija je, po mom mišljenju, bila relevantan model u vreme analognog – kada se fotograf oslanjao na agencijsku mrežu da dostavi fotografiju sa, npr., rolne filma u Africi, preko kurira u avion za laboratoriju u Njujorku, do komercijalnog sektora agencije, koji bi onda telefonirao klijentima i prodao krajnji proizvod. Toj rolni filma bio je potreban veliki ljudski kapital da bi stigla do klijenta, i fotograf je bio izolovan na jednom kraju tog lanca. Da bi se takva mreža održala, agencije su uzimale krupnu proviziju od 25 do 70 procenata. Taj model ima nekoliko problema. Prvo, iako su troškovi prebacivanja slike iz fotoaparata do klijenta drastično smanjeni, provizija ne odražava to smanjenje (ona je i dalje ista kao i u vreme filma). Drugo, agent, u legalnom smislu reči, jeste stranka koja radi u vašoj službi. Agent za nekretnine je savršen primer. On radi za vas – vi ga najamite i otpustite. On nudi svoju mrežu kontakata, iskustvo i specijalizovane usluge za vašu korist. Za uzvrat, uzima proviziju od 3 do 6 odsto. Problem koji se stvara u polju fotografskih agencija jeste da se agenti smatraju poslodavcima, tj. osobama za koga fotograf radi. Iako fotograf izdržava agenciju tako što plaća proviziju, ona ne nudi za uzvrat vlasništvo ili kontrolu nad proizvodom, dugoročne beneficije, zdravstveno osiguranje itd. To je oluja u kojoj svi vetrovi duvaju u jednom pravcu.

Udruživanje fotografa u manje grupe moglo bi da donese mnoge prednosti koje verovatno ne biste imali u velikim udruženjima. Fleksibilnija organizacija – Umesto da čekate na godišnju skupštinu ili sastanak na kom mora da se pojavi 50 odsto članova, vaše sastanke možete održavati u lokalnoj kafani ili nečijem

stanu svake nedelje i donositi odluke i promene praktično bez ikakve muke. Ako ne živite u istom gradu, lako možete napraviti i-mejl listu i tako se dogovarati oko svih planova, komentarisati pojedinačne fotografije ili reportaže.

PREZENTACIJA KAKVU VI ŽELITE

Dobru prezentaciju mogu napraviti sve grupe i udruženja, ali očigledno je da se to u praksi ne radi. Budući da osnivate svoj kolektiv, ne zavisite od velike mašinerije kao što je agencija ili asocijacija da vaš rad prezentuje onako kako vi želite. Drugo, kao izabrana grupa fotografa sa jednom opštom idejom, prezentaciju možete potpuno prilagoditi toj ideji, što svakako ne bi bilo moguće u okviru grupe s ogromnim brojem članova (ako biste uopšte i imali prezentaciju svojih radova u tom slučaju).

KONTROLA NAD KONAČNIM PROIZVODOM

Jedan od najvažnijih razloga zbog kojih se fotografi širom sveta odlučuju na samoorganizovanje jeste upravo kontrola nad konačnim proizvodom. Vi posedujete sva prava nad svojim radom, odlučujete kako će se razvijati i u kom smeru. Šta ako samo vas deset u udruženju od 300 članova želi da koristi video i audio? Ili, ako želite drugačije izložbe, drugačiji vid prodaje? Ako želite da koristite nove internet-tehnologije, a da vam suviše kompleksna struktura postojećih agencija i udruženja to ne dozvoljava? Jednostavno – sami se organizujte. Kvalitetniji prodor na tržište – Bez obzira na to da li vam je cilj prodaja fotografija, učestvovanje na izložbama ili festivalima, ili bilo kakav drugi vid širenja kruga ljudi koji vidi vaše fotografije, samoorganizacija može biti dobar izbor. Fokusiranjem na jednu temu odbacujete jedan deo klijenata (koji vas ionako ne zanima), ali zato velikom snagom privlačite sve one druge koje vaš rad zanima. Ako imate jasnu viziju onoga šta raditi, to će i klijenti videti.

LAŽNA KONKURENCIJA

Jedna od bitnijih psiholoških prepreka za udruživanje fotografa u grupe jeste lažno ubeđenje o konkurenciji. Prava konkurencija postoji samo onda kada imate jasno definisane uslove kvaliteta (tehničkog, likovnog), što u fotografiji uopšte nije lako. Pet fotografa pejzažista mogu biti konkurencija samo ako rade potpuno identično – iste motive na isti način. A nadam se da je svima jasno koliko je to teško. Jedan će raditi HDR, drugi će biti "romantičniji", treći dramatičniji, četvrti će se fokusirati na šume, peti na crno-belu fotografiju, šesti će fotografisati samo ravnice itd. Kada se te fotografije udruže, one neće izgledati kao konkurencija, već kao "veliki izbor različitih, odličnih pejzaža." Publici će to biti interesantno jer okvirno znaju šta da očekuju (pejzaže), ali su međusobni stilovi i interesovanja različita. Budućem klijentu to će biti korisno jer na jednom mestu može da nađe vrlo različite, a vrlo kvalitetne pejzaže. Jednom će mu trebati HDR, drugi put bajkovita scena Vojvodine, treći put nešto apstraktno. Ali će se uvek vraćati.

Na taj način se nešto što je u početku izgledalo kao konkurencija (nekoliko pejzažista na jednom mestu) pretvorilo u zajednički brend koji svakako svima ide u korist.

Zato je savet svima koji čekaju da se nešto lepo i veliko desi samo od sebe – na primer, poziv iz agencije "Magnum" ili Nacionalne Geografije – sedite sa svojim prijateljima i napravite svoju ličnu verziju "Magnuma" ili NG-a. Objavljujte reportaže, putopise, pojedinačne fotografije. Kolektiv s jasnom vizijom, kvalitetnim fotografima i pametnim upravljanjem može vrlo brzo da preraste iz malog sajta u nešto mnogo veće. Za početak – dovoljno je samo malo volje.

DARKO STANIMIROVIĆ

Svuda i uvek AKCIJA

RED BULL ILLUME 2010

Najveći svetski konkurs sportske fotografije za sve ljubitelje akcije i avanture i ove godine doneće mnoštvo fantastičnih fotografija, uzbuđljivih i često potpuno neverovatnih

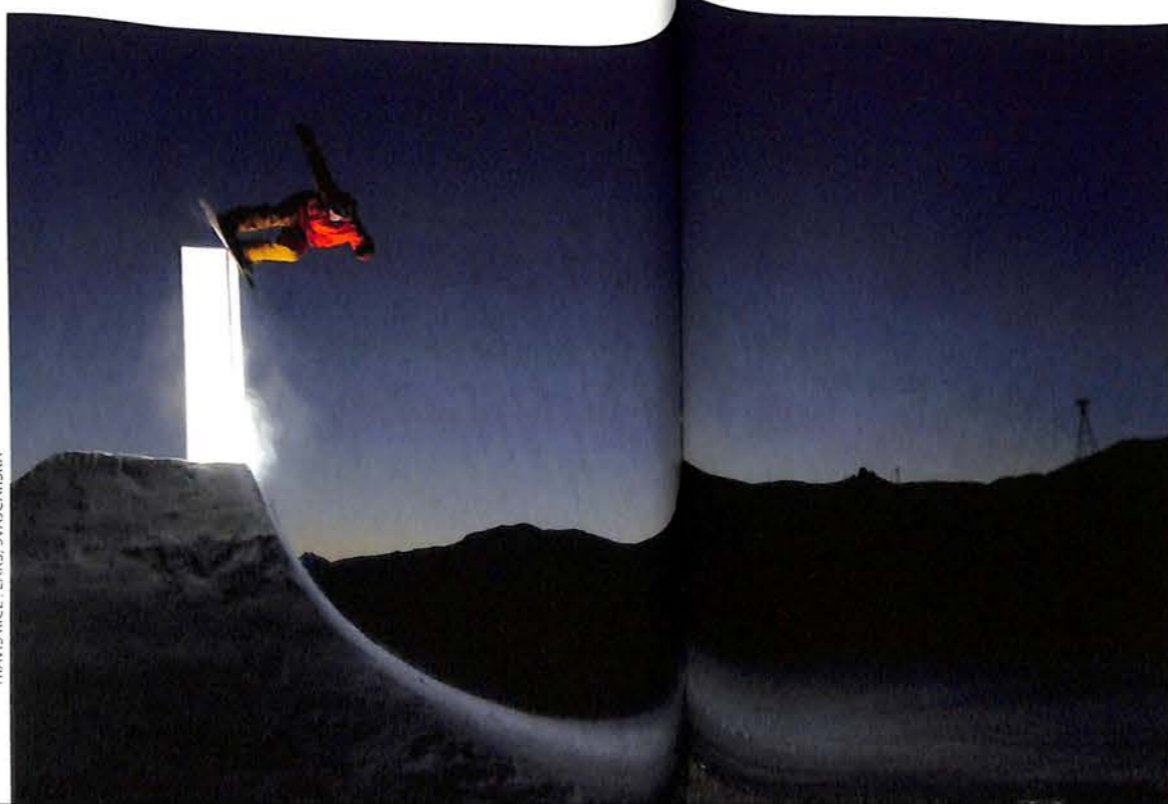
© THOMAS STÖCKLI/RED BULL ILLUME, POBEDNIK U KATEGORIJI: "ENERGIJA", "RETO KESTENHOLZ", SV. KRISTOF, AUSTRIJA

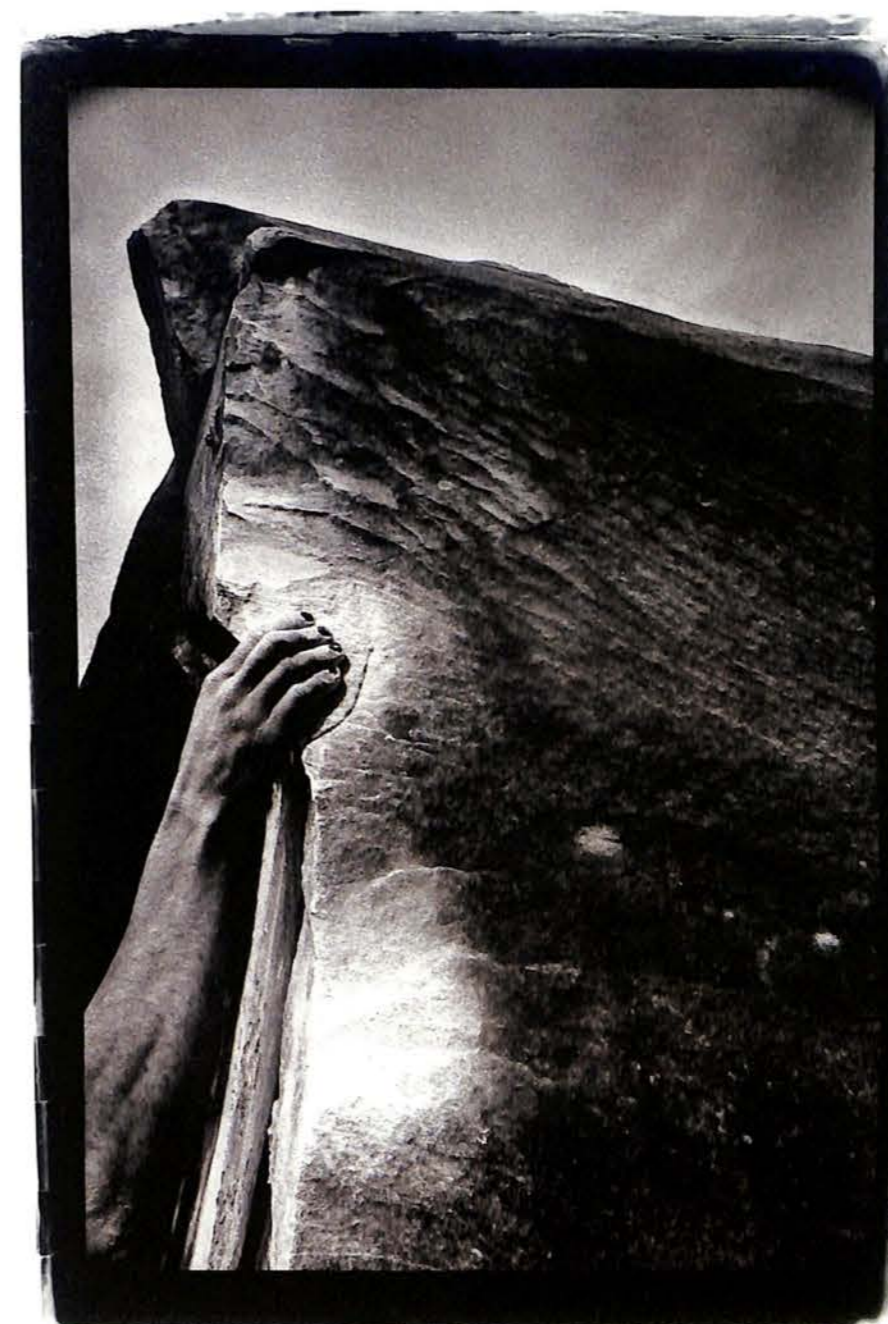
Pod nazivom "Illume", firma "Red Bull" od 2007. godine organizuje foto-konkurs na temu akcije i avanturističke sportske fotografije. To je prvi međunarodni konkurs ove vrste i svake godine doživljava izuzetan uspeh. Do sada, preko dve hiljade fotografa poslalo je radove i time kreiralo fantastičnu kolekciju fotografija akcije, sporta i neverovatnih avantura.

Predviđa se da će konkurs u 2010. godini nadmašiti sve prethodne. Ponovo će akcenat biti stavljen na vrednovanje fotografija koje prikazuju strast, uzbuđljiv životni stil i specifičnu kulturu života ljudi koji se tako hrabro otiskuju u, često, vrlo opasne i neizvesne avanture. Konkurs je podeljen u deset kategorija, tj. deset tema: "Igralište", "Energija", "Duh", "Krupni kadar", "Kriila", "Sekvenca", "Nova kreativnost", "Eksperiment" i "Iluminacija", a otvoren je, za sve fotografe, do 31. 1. 2010. Više informacija i prijave možete naći na adresi www.redbull.com. Pobjednici će biti proglašeni u maju 2010. godine, a naš časopis će svakako ispratiti finale konkursa.

© GIAN PAUL LOZZA/RED BULL ILLUME, POBEDNIK U KATEGORIJI: "ILUMINACIJA", TRAVIS RICE, LANS, SVAJČANSKA

© JIMMY WILSON/RED BULL ILLUME, POBEDNIK U KATEGORIJI: "NOVA KREATIVNOST", "ALEK PARKER", MENTAVAJI OSTRVA, INDONEZIJA

© DAWN KISH/RED BULL ILLUME, POBEDNIK U KATEGORIJI: "KRUPAN KADAR", ADAM STRONG, SEDONA, ARIZONA, SAD

© DESRÉ PICKERS/RED BULL ILLUME, POBEDNIK U KATEGORIJI: "ŽIVOTNI STIL"; "STEVE FISHER, SAM DREVO, DALE JARDINE"; VIKTORIJINI VODOPADI, ZAMBIJA

© DAVID BLAŽEK/RED BULL ILLUME, POBEDNIK U KATEGORIJI: "SEKVENCA"; "PAVEL BRUZEK"; ALPI, FRANCUSKA

PLAVA KUĆA

Jedan od članova Red Bull fotografskog tima, Ulrich Gril (Ulrich Grill), u aprilu 2009. godine dobio je jedinstvenu priliku da snima na neobičnoj i vrlo atraktivnoj lokaciji. To mu je omogućio prijatelj, prepustivši pre rušenja svoju prodatu kuću arhitekti koji ju je celu, spolja i iznutra, obojio u ultramarin plavu boju. Apsolutno svaki detalj u kući bio je plav!

Ovako obojena kuća poslužila je kao odlična scenografija za snimanje bajkera, takođe iz Red Bull tima – Tomasa Ehlera (Thomasa Öhlera). "Poseban izazov na ovom snimanju bilo je kreirati kontrast na fotografijama. Monohromatsko okruženje zahtevalo je pažljivo kadriranje, odabir kolorita svakog detalja kao što je odeća bajkera, do upotrebe svetla" – rekao je Ulrich Gril. Za fotografa ovo je svakako bio veliki izazov, ali isto tako i za bajkera koji ističe da je ovo bila interesantna promena terena za egzibicije s terenskim biciklom (mountain bike), ali isto tako bilo je i veoma naporno

© ULRICHGRILL.COM/RED BULL PHOTOFILES, "THOMAS ÖHLER"

jer je zbog niskih planova stalno postojala opasnost od udaranja glavom. Od foto-opreme korišćen je Nikon D3x sa širokougaonim objektivom 17-35 mm f/2,8, 64 GB SanDisk Extreme Pro memorijska kartica i Broncolor studijski fleševi. Ogroman trud i rad oko bojenja kuće, nažalost, trajao je samo jedan dan, jer je kuća već sledećeg dana bila srušena. Ipak, ova odlična ideja i trud nastavljaju da žive na fotografijama.

© ULRICHGRILL.COM/RED BULL PHOTOFILES, "THOMAS ÖHLER"

DA ONO ŠTO JE U OBJEKTIVU BUDE I NA PAPIRU

Na monitoru i na papiru,
u Vašem oku i na papiru,
u Vašoj mašti i na papiru
da bude isto.

**Štampa velikih formata,
visokog kvaliteta
po povoljnim cenama!**

- FOGRA39 sertifikat garantuje kvalitet digitalnog probnog otiska.
- InkJet printer visokog kvaliteta stampe EPSON Stylus Pro 9880.
- Maksimalna rezolucija 2880 dpi x 1440 dpi.
- Primamo fajlove formata tiff, psd, jpg, eps, pdf.
- Maksimalna širina papira 100cm.
- Micro Piezo glava štampača sa varijabilnom droplet tehnologijom.

orangestudio

Uzun Mirkova 10
11000 Beograd
T/F: 011 263 68 30, 011 303 60 20

<http://www.orange.rs/print>

FotoFiniš

Možemo slobodno reći da je sajt www.fotofinis.org za kratko vreme postao glavno mesto virtuelnog okupljanja fotografa balkanskih zemalja

Prethodnog meseca ovaj sajt dobio je veliki broj novih članova, posebno iz BiH, ali i iz Hrvatske, Makedonije, Crne Gore. Među njima ima i ljudi koji su poreklom s ovih prostora, a žive na drugim kontinentima: u Americi, Kanadi, na Novom Zelandu... Još jednom treba istaći angažovanje razvojne ekipe sajta (programeri i administratori) koja uvažavajući i sugestije korisnika (članova) radi na dodavanju i unapređenju funkcija kako bi sajt bio što interesantniji i funkcionalniji. Napravljen je korak u prezentovanju fotografija, tako da autor može birati

DRUGO MESTO, Pero, tema: "Portret"

pozadinu za prikazivanje radova, a može postaviti i još dve verzije iste fotografije, što autori koriste da prikažu crno-bele ili sepija fotografije, isti motiv iz različitih uglova, ili pak sirovi snimak kako bi drugi videli stepen obrade. Broj učesnika koji šalju svoje radove na takmičenje konstantno se povećava, a objavljivanjem ocena posle glasanja sprečeno je tendenciozno glasanje i eventualne neregularnosti, što je problem kod sličnih sajtova. U ovom broju predstavljamo vam najuspešnije fotografije na teme: "Portret", "Simetrija" i "Jutro".

PRVO MESTO, CnCar, tema: "Simetrija"

Keane, "Bez naziva"

Kontibruno buecherei

PRVO MESTO, Delta, tema: "Portret"

Pigeon, "Mali saputnik"

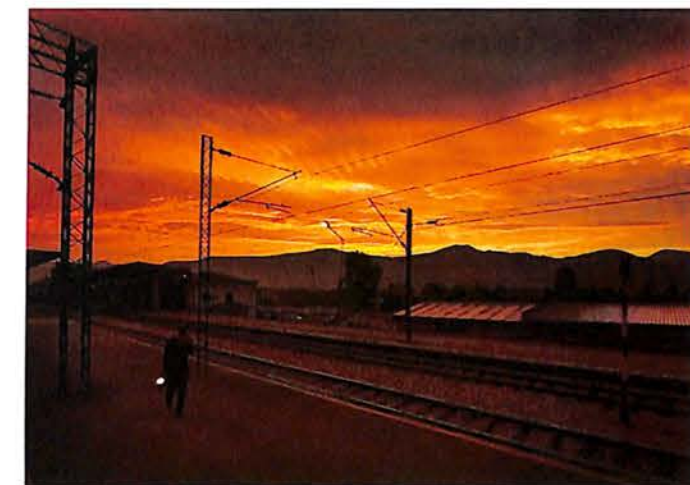
Mirsad, "OH MY GOD!"

DeVil, "Sudar kapljica"

TREĆE MESTO, Aleksandar1602, tema: "Simetrija"

TREĆE MESTO, Bocky, tema: "Jutro"

TREĆE MESTO, Beodra, tema: "Portret"

Travel
MAGAZINE

premijera
subotom u 13.30h
na TV **BEO2**

repriza
utorkom u 23.30h
na TV **BEO2 Info**

svakog meseca
na kioscima

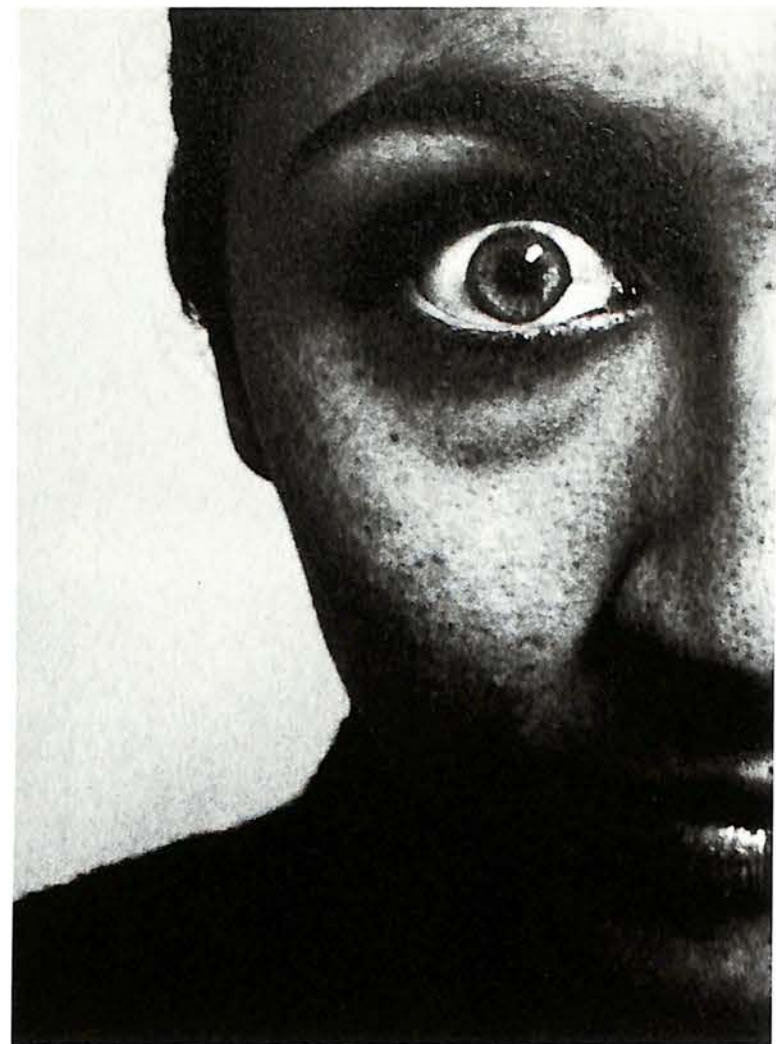
www.travelmagazine.rs

Ceo svet u Kumanovu

Treći međunarodni foto-salon u Kumanovu ističe se dobrom organizacijom, patronatom FIAP-a i PSA i velikim brojem odličnih fotografija

FIAP DIPLOMA ZA KOLEKCIJU – SMITH PETER, "Bike Tracks"

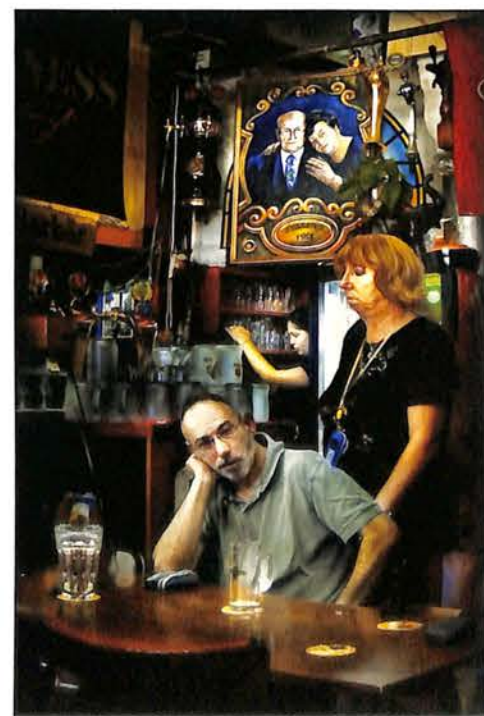

FIAP BRONZANA MEDALJA ZA KOLEKCIJU – DRAGI NEDELČEVSKI, "Maja"

Nekoliko godina zaredom Foto-kino klub "Kozjak 50" organizuje međunarodnu izložbu fotografija pod nazivom "Foto-salon". Izložba je otvorenog tipa, tj. na njoj mogu učestvovati autori iz celog sveta slanjem fotografija na dve teme: "Priroda" i "Slobodna tema". Zahvaljujući uspešnoj organizaciji tri prethodna salona, ovogodišnji foto-salon bio je pod patronažom Svetske fotografske organizacije (FIAP) i Američkog

NAJBOLJA "LAJF" FOTOGRAFIJA "ŽIVKO JANEVSKI" – GLIGOR MAKSIMOVSKI, "Love for bike"

FIAP ZLATNA MEDALJA – VICTOR COUSH, "Haiffa Caffè"

FIAP ZLATNA MEDALJA ZA KOLEKCIJU – SANJA NIKOLIĆ, "Shelter"

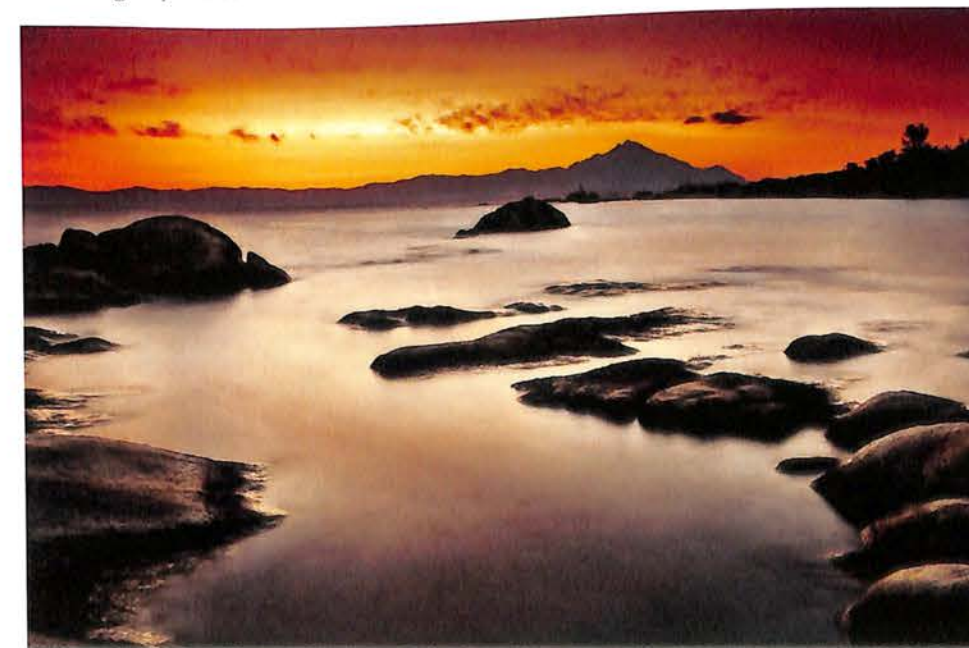
PSA SREBRNA MEDALJA – PHILLIP KWAN, "Great Egret Calling"

udruženja fotografa (PSA), kao dve najveće svetske fotografske organizacije. Na ovom salonu po prvi put je ustanovljena specijalna nagrada za najbolju "lajf" fotografiju u čast Živka Janevskog – doajena makedonske fotografije. Ove godine učestvovalo je 200 autora iz 40 zemalja, čije radove je ocenjivao žiri u sastavu: Boro Rudić, Cvetan Gavrovski i Raša Milojević – svi kandidat i za majstora fotografije. Za izložbu je odabrano 120 fotografija iz "Slobodne teme" i 50 fotografija na temu "Priroda".

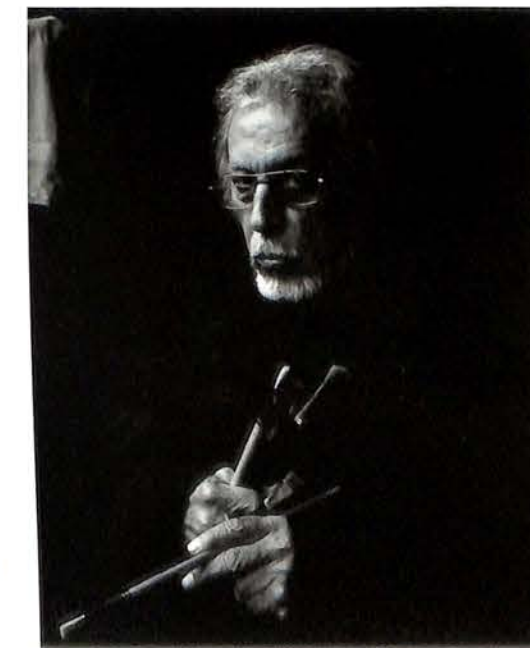
Žiri je podelio predviđene nagrade u dve teme, a treba istaći da je član Foto-kino kluba "Kozjak 50" – Gligor Maksimovski – dobitnik nagrade za najbolju "lajf" fotografiju pod nazivom "Love for bike". Nagrade u kategoriji "Slobodna tema": FIAP zlatnu medalju za fotografiju osvojio je Victor Couch, srebrnu Lucien Wijckmans, bronzanu Vladimir Arsovski iz Makedonije. Tri diplome dobili su: Duško Doceovski, Kishore Ranjan i Orest Lyzhechka. Za

kolekciju fotografija na "Slobodnu temu" nagrađeni su: FIAP zlatna medalja – Sanja Nikolić, srebrna – Marc Apres, bronzana – Dragi Nedelčevski. Diplome za kolekciju dobili su: Peter Smith, Josef Bosak i Mazumder Goutam.

Za temu "Priroda" nagrade su dobili: PSA zlatna medalja – Metljak Drago, drugo mesto osvojio je Philip Kwan, a treće Keith Weir. Diplome su dobili: Mire Slavejkov, David Wheeler i Miljenko Marotti.

PSA DIPLOMA – SLAVEJKOV MIRE, "Daybirth 01"

FIAP DIPLOMA – DUŠKO DOCEVSKI, "Artist 1"

PRIREADIO: SRĐAN ABDEE ABDJEVIĆ

CES noviteti iz Olympusa ZA EKSTREMNE SPORTOVE I MALU DECU

Popularnost fotoaparata otpornih na ono što normalne fotoaparate ubija na mestu jeste sve veća, a nov model **μ Tough-3000** pored neosporne čvrstine može da se pohvali i lepim dizajnom. Fotoaparat je otporan na padove sa visine od metar i po, ide tri metra pod vodu, ima širok (28–102 mm) objektiv s optičkom stabilizacijom, snima HD video i imun je na zaboravljanje kartice jer ima ugrađenu memoriju od 1 GB. Rezolucija senzora je 12 megapiksela.

SOFTVER ZA PENA
Verzija 1.2 softvera za Olympus E-P1 donosi poboljšanje funkcionalnosti u vidu dužeg trajanja uvećanog prikaza prilikom manualnog uoštravanja, ali i ubrzava autofokus s nekim objektivima.

Izbor naprednih amatera u pitanju. Dodatne informacije možete naći na: www.olympus.rs.

Canon

"Canon" je predstavio samo četiri modela: **A3000IS, 3100IS, A490 i A495**. Canon A3000 i 3100 su prvi A-modeli koji koriste Li-jon bateriju i zbog toga su im dimenzije svedene na "ixusoliki" nivo. Model A3000 ima 10 MP, a A3100 – 12 MP i dele isti objektiv raspona 35–140 mm. Nažalost, ovi modeli nemaju

baš mnogo ručnih kontrola po kojima je A-serija nekad bila poznata.

Canon A490 i A495 namenjeni su onima koji žele poznat brend, pristojan kvalitet fotografija i pri tom su vrlo siromašni. Ove fotoaparate krasi 3,3 puta optički zum (37–122), senzor sa 10 MP i niska cena.

ZA MALO NOVCA

Najjeftiniji mali "Olympus" digitalci prošli su tretman podmlađivanja, pa tako modeli **FE-5030, FE-4040, FE-4030 i FE-47** sada dele 14 MP senzor sa skupljom bračom, imaju široke objektivne (sem FE-47 kod koga je napravljen kompromis i čiji objektiv počinje od 36 mm, a završava se na 180 mm) sa stabilizacijom. Ovi modeli slede trend "samopotamnivanja", pa se kod FE-5030 blenda na telefotokraju skupi na neverovatno mračnih f 6,5. Valjda je to način da se korisnicima da do znanja da postoje i kreativnije stvari koje se rade u lošim svetlosnim uslovima...

ZA TURIZAM I VOAJERIZAM

Postoji li išta lepše od super teleobjektiva u džepnom pakovanju? Iz "Olympusa" kažu da ne postoji, pa su zbog toga celu novu seriju Mju fotoaparata opremili prilično dugačkim objektivima. Sada model **μ-9010** ima 10 x

(28–280 mm), **μ-7040 i μ-7030** 7x (28–196 mm), a **μ-5010** 5x (26–130 mm) optički zum. Svi modeli dele isti senzor sa 14 miliona piksela i svi osim μ-7030 snimaju HD video u 720p rezoluciji. Nažalost, mora se konstatovati nepostojanje manualnih kontrola, što ove, inače simpatične fotoaparate, smešta u drugu B-ligu kada je izbor naprednih amatera u pitanju. Dodatne informacije možete naći na: www.olympus.rs.

Adriano Loli TILT ADAPTER ZA MIKOR 4/3

Italijanski konstruktor Adriano Loli ponudio je vlasnicima mikro 4/3 fotoaparata mogućnost da pomoću adaptera svojim M42, Cajs, Lajka R i sličnim objektivima dodaju mogućnost pomeranja i selektivnog fokusa. Zahvaljujući ovom entuzijasti, sada je moguće za skromnih 145 evra dobiti deo onoga što u svetu od 35 mm košta mnogo, mnogo više. Dodatne informacije možete naći na: <http://www.adrianlolli.com>.

Toshiba SD OD 64GB

"Toshiba" je predstavila svoju prvu SDXC (Extended Capacity) karticu i to kapaciteta ni manje ni više nego 64 GB. Brzina čitanja je do 60 MB/s, a upisa 35 MB/s. Više informacija možete naći na: www.toshiba.com.

EF 70–200 mm F2,8L IS II

Najbitnija novost iz "Canona" jeste nova verzija popularnog objektivu 70–200 mm f2,8 IS. Potpuno redizajnirana optička konstrukcija s fluoritnim i UD elementima i nov sistem za stabilizaciju čine ovaj objektiv pravim izborom za profesionalce, kao i amatere koji to mogu sebi da priušte. Minimalna fokusna distanca je sada svega 1,2 m. Objektiv je pretpeo i određene kozmetičke promene, od kojih je najočigledniji širi prsten za fokus. Više na: www.canon.rs.

Casio

Titulu najboljeg predstavljenog kompakta je, po meni, poneo **Casio Exilim FH100** sa 24–240 mm objektivom, neverovatnim mogućnostima rafalnog snimanja (40 fotografija u sekundi) i fantastičnim režimom za video-snimanje kada fotoaparat snima brzinom od 1.000 sličica u sekundi. Velika brzina CMOS senzora koristi se i prilikom snimanja u lošim uslovima kada fotoaparat spaja najbolje delove s nekoliko fotografija da bi se smanjio šum ili napravio HDR direktno u fotoaparatu.

Exilim EX-H15, EX-Z2000 i EX-Z550 jesu malo "klasičniji" modeli prilagođeni širem krugu korisnika. Exilim H15 je sličan modelu FH100 s kojim deli objektiv ali s "običnim" CCD senzorom rezolucije 14 megapiksela. Modele Z2000 i Z550 krasi male dimenzije, širokougaoni objektiv koji kreće od 26 mm, kao i čitav niz dodatnih mogućnosti čija je jedina svrha napraviti kvalitetnije fotografije bez mnogo truda.

GPS BEZ SATELITA

Kako odavno postoje šerpe što prže bez ulja i kuvaju bez vode, red je bio da neko napravi i fotoaparat sa GPS-om ali bez satelita. Šalu na stranu, reč je o prototipu "Casio" fotoaparata koji kada izgubi satelite iz vida, koristi akcelerometar i orijentacioni senzor da bi proračunao gde se nalazi u odnosu na mesto gde je zadnji put video satelite. Dodatne informacije možete naći na: www.casio-europa.com.

Samsung JOŠ "DVOEKRANSKIH"

Samsung TL210 i TL205 jesu novi modeli kompaktnih fotoaparata sa zanimljivo rešenjem problemom autoportretisanja u vidu dodatnog malog displeja na prednjoj strani fotoaparata. Skuplji TL210 poseduje širi objektiv s optičkom stabilizacijom (27–135 mm), veći displej i može da snima 720p HD video. Jeftiniji model, TL205, ima 35–105 mm objektiv bez stabilizacije, manji displej i VGA video. Oba modela dele isti senzor rezolucije 12 megapiksela.

ST5500 I ST5000

Najnovije izdanke "Samsungove" sve brojnije ponude kvalitetnih digitalaca krasi odličan dizajn i impresivan broj mogućnosti. Ovi modeli koriste senzor od 14 miliona piksela, imaju 7 puta optički zum i displeje osetljive na dodir. Na skupljem modelu ugrađen je AMOLED displej, a ima i već uobičajene opcije za bežično povezivanje sa drugim uređajima. Više na: www.samsungcamera.com.

SAMSUNG NX

Koncept "bezogledalnih" fotoaparata s velikim senzorom i izmenjivim objektivima jeste ono što se već duže vreme priprema. Mikročetvorotračinski sistem je prvog takmaca dobio u vidu Samsungovog NX sistema, koji za razliku od 4/3 koristi APS-C senzor. Prvi model koji će se naći na tržištu jeste NX10, za koji bi se moglo reći da je veoma sličan "Panasonikovom" G1 modelu, tj. izgledom podseća na mali D-SLR. Model NX 10 poseduje senzor rezolucije 15,1 megapiksela (verovatno sličan onom iz Pentaxa K7), AMOLED displej od tri inča i elektronsko tražilicu od jednog megapiksela. Zajedno s aparatom predstavljena su i dva objektivna i to standardni i ne preterano zanimljivi 18–55 mm, ali i normalni i brzi 30 mm f/2 u formi "palačinke", kojim NX10 postaje "Lajka za digitalnu sirotinju". Utisak remeti samo izjava da je NX sistem samostalni projekat "Samsunga" i da sve to nema veze s "Pentaxom" što znači da je pitanje da li ćemo videti neke zanimljive objektivne za ovaj sistem s puno potencijala.

Prodaja / Rental / Servis
Jurija Gagarina 149 lok. 40 N. Beograd TC Piramida
Dunavska 12 (u pasažu), Novi Sad

Plaćanje na rate:
6 i 12 mesečnih rata
kreditnim karticama Intesa banke
Čekovima na 3 rate!
Pozovi i dogovori
bolju cenu!
011/311-99-88

Canon EOS 7D kit 18-135mm IS
18.0 Megapiksela APS-C CMOS,
8fps Dual DIGIC4, 3.0inch LCD 920.000

Cena: 1950 eur
Garancija 1 godina

Canon EOS 50D telo
15.1 Megapiksela APS-C CMOS, DIGIC4
3.0 inch LCD 920.000

Cena: 950 eur
Garancija 3 godine

www.bmfoto.rs
011/311-99-88 - 021/522-778 - info@bmfoto.rs

Sony TUĆE NOVIH SONIJA

"Sony" je poznat kao proizvođač koji ne miruje, pa je tako na sajmu CES predstavljeno čak 12 novih kompaktnih fotoaparata.

Modele **HX-5** i **TX-7** krase Exmor senzor s pozadinskim osvetljenjem, koji donosi znatna poboljšanja u kvalitetu fotografija, pogotovo u lošim svetlosnim uslovima. HX-5 je mini ultrazum sa 25–250 mm objektivom, dok je TX-7 ultratanki model s periskopskim Cajs objektivom, koji takođe počinje od 25 mm. Oba modela snimaju video u punoj HD rezoluciji i AVCHD formatu. Optička stabilizacija, mnogo "inteligentnih" modova i kvalitetna izrada podrazumevaju se. W-porodica osvežena je sa čak osam novih modela, od kojih je **W-380** najzanimljiviji jer pored senzora od 14 MP i lepog dizajna donosi i Sony G-objektiv, koji počinje od 24 mm.

Najjeftinija, S-familija, bogatija je za dva nova člana, tj. modele **S2000** i **S2100**, koji koriste AA baterije, nemaju baš široke objektivne (kreću od 35 mm) i nemaju mogućnost povezivanja sa A/V uređajima. Cene uređaja prilagođene su svačijem džepu i kreću se od 100 do 400 evra.

JOŠ JEDNA ALFA

Svojoj neviđeno bogatoj gami Alfa D-SLR fotoaparata "Sony" je dodao još jedan model. U pitanju je Alfa 450, koja za razliku do skuplje Alfe 550 nema sekundarni senzor za živi prikaz slike i pokretni displej. Zadržan je CMOS senzor rezolucije 14 megapiksela, a zahvaljujući smanjenim mogućnostima trajanje baterije je čak 1.000 snimaka. Više informacija na: www.sony.rs.

Panasonic KUD SVI JAPANCITU I MATSUSHITA...

CES ne bi bio sajam potrošačke elektronike kad se na njemu ne bi pojavio i gigant "Panasonic" s nekoliko novih kompaktnih modela. Trenutno i oni šire ponudu tankih fotoaparata s vertikalnim objektivom koji ne izlazi iz tela. U pitanju su tri modela iz FP familije: **FP1**, **FP2** i **FP3** (ovo niko nije očekivao). Svi modeli dele isti objektiv raspona 35–140 mm, a glavna razlika je u senzoru (14 MP kod FP2 i 3, a 12 MP kod FP1) i displeju koji je kod FP3 osetljiv na dodir. Treba li da pomenem da postoji i HD video?

Modeli **FS30** i **FS33** jesu novi kompaktni ultrazum fotoaparati koji u malom telu donose 28–224 mm objektivne sa stabilizacijom i sad već uobičajenim f/3,3–5,9 problem. Panasonic FS30 poseduje displej čije pipkanje rezultuje samo masnim otiscima, dok je displej kod modela FS33 osetljiv na dodir. Trenutni šampioni u disciplini "objektiv noir" jesu **FS10** i **FS11**, jer im se 28–140 mm objektiv završavaju na f/6,9. Ostatak paketa nije loš, imaju senzore sa 12 i 14 miliona piksela, snimaju HD video i poseduju mnogo inteligentnih režima koji pokušavaju da garantuju lakoću korišćenja u svakoj prilici. Više na: www.panasonic.rs.

Rollei "UPERI I PUCAJ"

Nekad davno koristan, a sada otpisan "Rollei" najavio je Flexline 100 kompakt s displejom osetljivim na dodir i dopadljivim dizajnom. Sem izgleda i imena nema baš mnogo toga čime bi se izdvojio od konkurencije, jer je reč o samo još jednom tankom fotoaparatu sa 38–114 mm vertikalnim objektivom i "uperi i pucaj" načinom upotrebe. Više informacija na: www.rollei.com.

Kaiser KAISER VIVICAP

Kompanija "Kaiser Fototechnik" predstavila je još jednu varijaciju na temu ekspodiska, tj. poklopac za objektiv u vidu "mačjeg oka" koji služi za tačno (tj. tačnije) utvrđivanje balansa belog. Ovo zadovoljstvo košta, u zavisnosti od prečnika, između 25 i 30 evra. Više informacija potražite na: <http://www.kaiser-fototechnik.de/>.

Kodak PLAYSPORT

Potražnja za jeftinim malim HD kamkorderima veća je nego što bi se na osnovu uvida u mogućnosti tih uređaja dalo pretpostaviti, pa ih sada nudi sve veći broj proizvođača. Kodak Playsport je tipičan predstavnik svoje vrste s displejom od dva inča fiksnim objektivom i senzorom rezolucije 5 megapiksela. Materijal snima na SDHC kartice. Više na: www.kodak.com.

TUŽBE I POMIRENJA
Kompanija "Kodak" tužila je kompanije "Apple" i "RIM" (Research in Motion) zbog nedozvoljenog korišćenja nekih patenata, dok u isto vreme, a u ime pomirenja, sa "Samsungom" deli tehnologije. I u jednom i u drugom slučaju reč je o patentima za kamere u mobilnim uređajima.

NATIONAL GEOGRAPHIC SRBIJA

NATIONALGEOGRAPHIC-SRBIJA.COM | DECEMBAR 2009 270 din.

SVAKOG MESECA ZAJEDNO OTKRIVAMO SVET

U PRODAJI
SVAKOG
PRVOG PETKA
U MESECU

NATIONAL
GEOGRAPHIC
SRBIJA

SONY α550

Korak dalje, ili...

Senzor za bežični IC daljinski okidač RMT-DSLR1

Vreme je da se krene korak dalje s novim D-SLR fotoaparatom. Može li "Sony" da odgovori tom iskušenju? Pokušaće modelom Sony α550 koji je namenjen svima koji traže nešto više u odnosu na početničke modele. Ima senzor s efektivnom rezolucijom od 14,2 miliona piksela, pokretni displej dijagonale 3 inča, a može da napravi sedam snimaka u sekundi

Verovali ili ne, "Sony" ima čak pet modela D-SLR fotoaparata namenjenih amaterima, dok ostali proizvođači u ovoj kategoriji imaju u punudi najviše dva fotoaparata. Pokretanjem ove potkategorije fotoaparata blizancima Sony α550 i α500 nije hteo da privuče postojeće korisnike D-SLR fotoaparata, već da ima bogatiju ponudu za one koji tek kupuju D-SLR. Sony α550 je top-model ove ponude, a α500 razlikuje se po efektivnoj rezoluciji senzora od 12,3 miliona piksela i manjoj rezoluciji displeja. Kako je tehnologija hrana i piće za "Sony", tako ni ovaj model ne oskudeva njome. Efektivna rezolucija CMOS senzora iznosi 14,2 miliona piksela, ima veliki pokretni displej od tri inča, mogućnost da fotografiše brzinom od sedam snimaka u sekundi. Glavna uloga dodeljena je očiglednim tehnološkim dostignućima kao što su: ugrađena stabilizacija, sistem za čišćenje senzora od prašine i BIONZ procesor za obradu snimljenih fotografija s više kreativnih elemenata i povećanom osetljivošću od čak ISO 12.800.

STANDARDAN STIL: Odmah se može primetiti da nema velikih promena u izgledu od uobičajenog alfa stila. To je zdepast fotoaparat i verovatno ne izgleda previše atraktivno na policama u nekoj od radnji koja prodaje fotoopremu. Ali, nemojte dozvoliti da vas ovo udalji od pozitivnih elemenata, pošto "Sony" zna šta radi kada je tehnologija u pitanju. Karakteristike koje odlikuju ovaj fotoaparat svakako su pre korist nego smicalica i oni koji vole proizvođača kakav je "Sony" svakako će ceniti različitosti ponude koja dolazi. Napravljen je od plastike solidnog kvaliteta, s gumiranim delom na rukohvatu konvencionalnog oblika, koji podseća na ranije modele α300 i α350, a ne na noviju liniju koju imaju α230, α330 i α380. S gornje strane na levom delu nalazi se toččić za izbor ekspozicijskih režima rada, a ima veliki broj izdvojenih dugmadi koju su dobro pozicionirani i dostupni. Nema poseban kontrolni displej, a sve informacije o postavljenim elementima za fotografisanje nalaze se na displeju. Meni fotoaparata nije

Poseđuje sistem za stabilizaciju slike (Super SteadyShot) koji imaju svi Sony D-SLR fotoaparati, a koji pomera senzor kako bi obezbedio stabilizaciju slike, bez obzira na to koji objektiv koristite.

Nema klasičan video-izlaz, već samo HDMI video-izlaz za prikaz fotografije i video-zapisa na televizorima velike rezolucije.

Ugrađeni blic pokriva vidno polje objektiv od 18 mm (ekvivalentno 27 mm), a može se iskoristiti da bežično upravlja potpunom TTL kontrolom rada s drugim eksternim blicevima, ali bez puno opcija za podešavanje parametara.

Displej s dijagonalom od 3 inča i dobrom rezolucijom omogućava jasno pregledanje snimljenih fotografija i kontrolu rada kada se koristi živi prikaz slike. Dozvoljava pomeranje za 45 stepeni nadole kada ga držimo iznad glave ili za 90 stepeni nagore kada fotografišemo, a fotoaparat je postavljen nisko.

puno promenjen. Ispred okulara nalazi se senzor koji automatski isključuje displej, tako da nam njegova svetlost ne smeta kada oko približimo tražilu. Displej dozvoljava pomeranje za 45 stepeni nadole kada ga držimo iznad glave ili za 90 stepeni nagore kada fotografišemo, a fotoaparat je postavljen nisko. Pokretni displej znatno povećava iskorišćenost živog prikaza slike na displeju.

PUNO MOGUĆNOSTI: Kada ga pogledamo malo bolje, postoji mnogo stvari koje će vas oduševiti i iznenaditi. Ima tražilo od slepljenih ogledala kao pentaprizma, jedno pokretno ogledalo koje preusmerava sliku dobijenu kroz objektiv na okular ili na senzor za prikaz žive slike na displeju. Za razliku od svih ostalih D-SLR fotoaparata sa živim prikazom slike, ima neverovatno brzo automatsko izoštravanje. To je zato što u odnosu na druge D-SLR fotoaparate koji za živi prikaz koriste sliku dobijenu s glavnog

Ovaj fotoaparat koristi Li-jon bateriju NP-FM500H od 1.650 mAh. Mali je potrošač energije, pa je jednim punjenjem moguće snimiti oko 950 snimaka, naravno, kada se ne koristi živi prikaz slike. Za njega možete nabaviti dodatni nosač baterija s vertikalnim rukohvatom VG-B50AM, čime se osnovni rukohvat produžuje, ali tako da malim prstom ne možete slučajno dohvatiti dugme vertikalnog okidača. Zahvaljujući nižoj poziciji vertikalnog rukohvata, ukupan prostor za vašu ruku u vertikalnom položaju otprilike je isti kao i kada nije montiran na fotoaparat.

Kada otvorite poklopac za memorijsku karticu, videćete da sada ima prostor za dve memorijske kartice. Jednu od najpopularnijih memorijskih kartica kao što je SD/SDHC, koju koristi većina kompaktnih digitalnih fotoaparata i sve veći broj D-SLR fotoaparata, i MS DUO, koju koriste "Sony" kompaktni digitalni fotoaparati. Izbor koju ćemo karticu koristiti nije automatski, već prekidačem koji se nalazi pored prostora za memorijske kartice.

senzora "Sony" upotrebljava sasvim drugačiju tehnologiju – sa drugim senzorom koji se nalazi u tražilu iznad okulara. Za izoštravanje koristi isti sistem kao i kada se ne koristi živi prikaz slike, nema pasivni (sporiji) način izoštravanja na glavnom senzoru i ne podiže se ogledalo. Ovakav način prikaza žive slike ima manu – ne daje sto procentnu tačnost prikaza slike, već kao i tražilo, vidimo samo 95 odsto prikaza slike, ali to je donekle rešeno jer α550 poseduje nov "MF CHECK LV" način rada gde kao i svi ostali D-SLR sistemi koristi sliku koju stvara glavni senzor, ali u tom slučaju autofokus ne radi, već je moguće samo ručno izoštravanje. Za one koji uživaju više u kreativnim režimima koje nudi sâm fotoaparat nego da kasnije u računaru doteruju fotografije ima ugrađen HDR (High Dynamic Range), gde fotoaparat automatski i jednostavno stvara efekat HDR fotografija. Fotoaparat je snimio tri snimka u trenutku i zatim ih je spojio praveći samo jednu

fotografiju. Detalji u senci su uočljiviji, ali fotografija može delovati isprano, tako da se mora pažljivo birati objekat kada koristite ovaj režim rada. Trenutno poboljšanje osvetljenost tamnih delova i opsega tonova na vašoj fotografiji omogućeno je postojanjem DRO (Dynamic Range Optimiser)

Sony α500 je brat blizanac modela α550. Ima identične mogućnosti, a jedina razlika jeste što ima manju efektivnu rezoluciju senzora od 12,3 miliona piksela i manju rezoluciju displeja.

škola fotografije Foton

profesionalna · umetnička · kreativna · hobi fotografija

savremeni program i metode nastave · vežbe u profesionalnom studiju sa flash rasvetom akademski obrazovani predavači · zatražite program škole na: skolafotografije@gmail.com pogledajte kompletnu ponudu na našem sajtu: www.skolafotografije.com 064 11 598 00

SIGMA 18-250 mm F/3,5-6,3 DC OS HSM

Superzum

"Sigmin" nov superzum objektiv sada ima veći raspon žižne daljine od 18 do 250 mm, što je ekvivalentno žižnoj daljini od 27 do 375 mm, i namenjen je isključivo D-SLR fotoaparata sa APS-C formatom senzora. Biće sigurno zanimljiv svim korisnicima koji žele da imaju sve u jednom objektivu

S an svakog korisnika D-SLR fotoaparata jeste da ima jedan objektiv koji pokriva veliki raspon žižne daljine, a da pri tome ne bude suviše težak. Upravo ovi objektiv koji pripadaju kategoriji superzum objektiv i pokrivaju veliki raspon žižne daljine, mogu da budu dobar pratilac na putovanju kada izbegavamo da nosimo suvišnu opremu. Naravno, život je pun kompromisa, pa je tako konstrukcija ovog objektiv i ne može se očekivati isti kvalitet snimljene fotografije kao kada se koriste profesionalni objektiv i manjim rasponom zuma ili objektiv i fiksnom žižnom daljinom.

TIŠI I STABILNIJI: Kvalitet izrade, konstrukcija i završna obrada za ovu klasu superzum objektiv su odlični. Njegova masa nije mala, ali kada se koristi, na primer, na fotoaparatu Nikon D90, dobro je izbalansirana s telom, ali već kod lakših i manjih fotoaparata kao što je, na primer, D5000, oseti se disbalans s telom fotoaparata. Prsten za zumiranje širok je oko 3 cm i obložen je gumom, a ispred njega je prsten za ručno izoštravanje. Prsten za zumiranje ima veći otpor pri kretanju, a prednja grupa sočiva kreće se linearno i ne okreće se, pa možete nesmetano koristiti filtere, kao što je polarizacioni. I pored toga što ovaj objektiv poseduje HSM motor za izoštravanje, ručno izoštravanje moguće je jedino kada se prekidač na objektivu prebaci u položaj za ručno izoštravanje. Ali je zato izoštravanje tiše i dosta precizno u uslovima vrlo slabog osvetljenja, što je ugodno iznenađenje.

Na levoj strani nalazi se i prekidač kojim se uključuje i isključuje sistem za stabilizaciju slike (OS). Dužina objektiv od 100 mm za žižnu daljinu od 18 mm povećava se na 190 mm kada je objektiv postavljen na žižnu daljinu od 250 mm. Zato je "Sigma" na ovom objektivu dodala i kočnicu koja blokira objektiv u najkraćem položaju, pa ga možemo nositi bez straha da će

se sam izvući i na taj način postati ranjiv na moguće udarce. Na prstenu za izoštravanje vidljivo je označena skala s udaljenostima, dok se na delu prednjeg tubusa koji se izvlači vidi skala s označenim uvećanjima za izabranu žižnu daljinu.

VEĆI RASPON

ŽIŽNE DALJINE: Namenjen je isključivo D-SLR fotoaparata sa APS-C formatom senzora, pa vidni ugao koji pokriva ovaj objektiv odgovara ekvivalentnoj žižnoj daljini od 27 do 375 mm kod formata od 35 mm ako se koristi na "Nikonovim" D-SLR fotoaparata ili od 29 do 400 mm ako se koristi na "Canonovim" D-SLR fotoaparata sa senzorom manjim od formata od 35 mm. Ima sistem za optičku stabilizaciju slike (OS), koji, sudeći po preporukama proizvođača, omogućava fotografisanje oko tri stepena dužim ekspozicijama, što je veoma korisno za ovakav objektiv. S minimalnom daljinom izoštravanja od 0,45 m moguće je snimiti i veoma sitne predmete. Kao i svi zum objektiv i s većim rasponom, ima manju svetlosnu jačinu, koja se kreće između f/3,5 kada je objektiv postavljen na žižnu daljinu od 18 mm, dok za žižnu daljinu od 250 mm ima maksimalan otvor blende od f/6,3. To u ovom slučaju nije smetnja jer ekspozicije mogu biti duže zbog ugrađene stabilizacije slike, ali ne može dati toliko malu dubinsku oštrinu poželjnu za fotografisanje portreta i dobijanje jako izražene pozadinske neoštine kao svetlosno jači objektiv. Koristi filtere prečnika 72 mm, a senilo se isporučuje s objektivom.

TEHNIČKI PODACI

OSNOVNE INFORMACIJE	SIGMA 18-250 mm F/3,5-6,3 DC OS HSM
Cena (sa PDV)*	53.500 din. (535 evra)
Bajonet	Nikon F(DX), Canon EF-S, Pentax, Sony a, Sigma
Žižna daljina	18-250 mm
Ekvivalentna žižna daljina za format od 35 mm	27-375 mm (1,5 x), 29-400 mm (1,6 x), 31-425 mm (1,7 x)
Maksimalni otvor blende	f/3,5 (18 mm) i f/6,3 (250 mm)
Minimalni otvor blende	f/22
Konstrukcija (br. sočiva / br. grupa sočiva)	18 / 14
Broj lamelica blende	7
Stabilizator slike	da
Minimalna daljina izoštravanja	0,45 m
Maksimalno povećanje	1:3,4
Prečnik filtra	72 mm
Senilo	dobija se s objektivom
Dimenzije / masa	101x79 mm / 630 g
Sadržaj kutije	prednji, zadnji poklopac i senilo
Informacije	www.foto-oprema.com, tel.: 011/71-29-136

* Cene su orijentacione i podložne promenama

S KOMPROMISOM: Kada kupujete objektiv iz kategorije superzum objektiv, uvek kupujete kompromis između velikog raspona žižne daljine i ukupnog kvaliteta snimljenih fotografija. Ako gledamo ovaj objektiv s optičke strane, i pored velikog raspona koji nudi, daje prilično dobre rezultate, što je, u principu, veliki problem kod svih objektiv s velikim rasponom zum objektiv. Za ceo raspon žižne daljine do otvora blende f/11 oština je ujednačena, ali vrhunac oštine i perifernih delova ima za otvore blende između f/8 i f/11, i iznad toga počinje znatnije da se kviri. Jedina ozbiljnija optička mana jeste nešto povećana hromatska aberacija i izraženija distorzija za žižnu daljinu od 18 mm.

B. BJELICA

- + Veliki raspon žižne daljine, kvalitet izrade, stabilizator slike.
- Nije moguće direktno ručno izoštravanje, svetlosna jačina objektiv od f/6,3 za telepoložaj objektiv, distorzija na 18 mm.

OCENA

KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE	★★★★
MOGUĆNOSTI	★★★★
KVALITET OPTIKE	★★★★
CENA / KVALITET	★★★★
UKUPNA OCENA	★★★★

UTISAK

Ovaj objektiv, za razliku od prethodnika 18-200 mm, nudi veći raspon žižne daljine za 50 mm i to ga čini još primamljivijim za poklonike objektiv s velikim rasponom žižne daljine. Jedan objektiv u vašoj torbi menja više objektiv: od širokougaonog do teleobjektiv. Jeftiniji je od, na primer, "Nikonovog" i "Canonovog" 18-200 mm, ali ima manju svetlosnu jačinu objektiv za telepoložaj - f/6,3. Pored toga što poseduje HSM motor, nije moguće direktno ručno izoštravanje.

SANDISK IMAGEMATE ALL-IN-ONE

Sve u jednom

S ovim USB čitačem prenos fotografija u računar je brz, jednostavan i siguran, a podržava sve popularne vrste memorijskih kartica, bez potrebe za adapterom

Jednostavnog i modernog dizajna, izgleda kao mali crni pravougaonik koji se može montirati na srebrni metalni stalak uz pomoć magneta. Jedino što mu se može zameriti jeste sjajna crna boja koja je prosto magnet za otiske prstiju. Podržava sve formate memorijskih kartica bez potrebe za adapterom, kao što su: SD, SDHC, mini SD, mini SDHC, microSD, microSDHC, MultiMediaCard, MMCplus, MMCmobile, RS-MMC, RS-MMC DV, Memory Stick, Memory Stick PRO, Memory Stick Duo, Memory Stick PRO Duo, Memory Stick PRO-HG Duo, xD, xD Type M, xD Type M+, xD Type H i CompactFlash. Brzina prenosa (čitanja i pisanja) koja se navodi u specifikaciji jeste do 34 MB/s, međutim, po rečima proizvođača, to je samo u situacijama kada se koriste SanDisk Extreme IV Compact Flash ili nove SanDisk Extreme Compact Flash memorijske kartice. Probali smo druge marke i formate memorijskih kartica i maksimalna brzina prenosa se razlikovala, ali s većinom brzih memorijskih kartica ona je bila skoro kao i deklarirana maksimalna brzina. Na osnovu toga može se reći da je ovo jedan od najbržih USB 2.0 čitača koji se može naći na tržištu. Na vrhu čitača

nalazi se prekidač koji, kada se pritisne, automatski prebacuje podatke na izabranu lokaciju, a to onda zahteva i preuzimanje softvera sa sajta: www.sandisk.com/ImageMate.

CENA: 3.399 dinara.
INFORMACIJE: REFOT B, 011/64-56-151,
www.refot.com
OCENA: ★★★★★

WWW.PROLIGHTPHOTO.NET

EPSON STYLUS 3880 PRO

Nov kralj desktopa

Pre dva meseca imao sam priliku da probam nov Nikon D3s, koji izgleda isto kao i njegov prethodnik, model D3. Sada sam dobio priliku da pored mog Epson Stylus 3880 Pro štampača stavim još jedan, naizgled potpuno isti. I kao što nov fotoaparatus pruža mogućnosti koje su do juče bile nezamislive, nov Stylus 3880 Pro predstavlja ulaznicu u ligu najozbiljnijih uređaja kojima se digitalna fotografija iz, uslovno rečeno, virtuelnog prostora pretvara u nešto opipljivo i trajno

Iako "Epson" nije izmislio inkdžet štampače (proces je patentiran 1976, a 1988, pojavio se prvi komercijalni uređaj), nijedna druga kompanija nije učinila više u ovom segmentu informatičke industrije. Danas je samo ime "Epson" pojam napretka i razvoja fotoštampača, mada ovaj naziv treba uzimati samo namenski jer je kvalitet fotografija dobijenih ovim postupkom odavno prevazišao bilo koji drugi poznati fotografski proces. Zahvaljujući, prvenstveno, jedinstvenom procesu rada zasnovanom na Mikropijezo (MicroPiezo) tehnologiji koju koriste samo "Epsonovi" štampači, ovo su bez ikakve sumnje najprodavaniji uređaji namenjeni prvenstveno fotografima koji žele najviši mogući kvalitet i to u kućnim uslovima.

"Epson" ima dve paralelne linije fotoštampača: Stylus Photo i Stylus Pro, a glavna razlika jeste u tome što se svaki Pro štampač kalibrise tokom proizvodnje. U ponudi, takođe, postoje i štampači sa tri različita tipa mastila: Claria (namenjena svakodnevnim poslovima), Durabrite (izuzetan kvalitet i trajnost na svim materijalima) i Ultrachrome K3 (pigmentna mastila namenjena najzahtevnijim korisnicima). U ovoj visokoj klasi osnovni model je doskora bio 3800, koji je sada dobio naslednika - Epson Stylus 3880.

NOV VLADAR DESKTOPA

Iako je sposoban da odštampa fotografije do veličine A2, Epson 3880 je i dalje dovoljno mali i kompaktan da ga možemo smatrati desktop uređajem. Na tržištu štampača ovog formata nema mnogo uređaja koji koriste pigmentna mastila zaslužna za dugotrajne i pre svega kvalitetne otiske, kako kolorne, tako i crno-bele. Epson 3880 nema nekih opcija koje mogu izgledati veoma ozbiljno,

kao što su kolorna kalibracija ili veći broj mastila, ali sve to postaje prednost kada uređaj izvadite iz kutije i počnete da štampate. Iako će možda zvučati kao poslovice "Svaki Ciga svoga konja hvali", jer odavno koristim prethodni model, nov uređaj je jedan od najboljih, ako ne i najbolji A2 štampač koji trenutno možete kupiti.

Ne treba zaboraviti ni to da mikropijezo štampačuće glave konačan kvalitet postižu zahvaljujući sposobnosti da generišu tri veličine kapljica, od kojih najmanje unapređuju štampu svetlih površina, i obrnuto. Da kucnem u drvo, do sada nisam imao problema sa zapušanim dizincama, ali treba reći da je mogućnost nastanka tog problema tehnološki potisnuta u drugi plan konstrukcijom glava koje su dobile specijalni sloj koji odbija čestice pigmenta. Pozicioniranje kapljica poboljšava HD tehnologija, dodatno redukuje bilo kakvu mogućnost pojave metamerizma i daje fine prelaze između boja i tonova, što se posebno vidi na fotografijama koje su "teške" za reprodukciju i imaju veliki kontrast koji se u štampi dodatno pojačava. Epson 3880 nema nikakvih problema i umesto da "sabija" tonove, radi suprotno i "otvara" kritična mesta. Napredak je primetan i kada koristite Ultra Smooth papire koji imaju tendenciju da "ubiju" saturaciju, ostavljajući snažnom samo crvenu boju.

NOVA MASTILA, GLAVE I RIP TEHNOLOGIJA

Napredak tehnologija rezultirao je nastankom novih mastila s oznakom Ultrachrome K3 Vivid Magenta, ali do pojave modela 3880 upotreba ove tehnologije (koja proširuje gamut fotografija) bila je rezervisana samo za mnogo veće uređaje. Upotreba novih mastila poboljšala je konstrukciju glava za štampanje, što je smanjilo količinu buke koju uređaj proizvodi tokom rada. Odmah moram napomenuti da je ovo jedan od tihih štampača, koji će vam omogućiti rad i tokom noći, i buku proizvodi samo kada se koristi gornji mehanizam za uvlačenje tankih listova papira. Iako postoji veliki broj različitih uređaja koji koriste iste tehnologije, ovog puta sve novotarije upakovane su u kućište koje je apsolutno identično modelu 3800, a jedina razlika jeste u nalepnici mastila i broju modela. Nov model, pored već poznatih osobina, koristi UltraChrome K3 with Vivid Magenta mastila, AccuPhoto HD2

tehnologiju dobijanja rasterske tačke, MicroPiezo AMC glave za štampanje i poboljšani Advanced Black and White metod štampanja. Nova boja daje kvalitetniju i "življu" reprodukciju boja korišćenjem dva nivoa: Vivid Magenta i Light Vivid Magenta. Kada smo kod mastila, treba reći da štampač koristi osam mastila, odnosno devet, koliko ih ima, i da menja crnu boju u zavisnosti od površine (Glossy ili Matt) na kojoj štampamo. Nova AccuPhoto HD2 tehnologija dobijanja rasterske tačke i njenog pozicioniranja na papiru razvijena je u saradnji sa Rochester Institute of Technology's Munsell Color Science Laboratory i zahvaljujući veoma kompleksnim matematičkim proračunima daje još bolji kvalitet odštampane fotografije, s nežnim i ravnomernim tonovima i prelazima boja.

KVALITET OTISKA

Uobičajeno je da prvi otisci služe za bacanje, tj. prvenstveno za upoznavanje s uređajem. Kako sam pretpostavio da su kontrole slične onima na mom "starom" štampaču, isprobao sam materijale koji nisu na listi "Epsona". Folije namenjene inkdžet štampi i teški papiri zahtevaju probe jer nije lako podesiti uređaj koji naizgled ne može da ih koristi. Ipak, malo dovitljivosti i pokušaja daje zanimljive rezultate ukoliko vam nije neophodna apsolutna kolorimetrija, već umetnički efekat. Nije baš jednostavno uočiti razliku u kvalitetu štampe između istih fotografija odštampanih na ova dva slična uređaja. Razlika ipak postaje vidljiva kada dve fotografije stavimo jednu pored druge. Tada širi gamut i neznatno veća rezolucija postignuta preciznim postavljanjem tačaka postaju vidljivi i svakako utiču na pojavu želje "moram ovo da imam".

Kada saberem sve utiske, postaje jasno da ovaj štampač predstavlja kategoriju za sebe i da je to najbolji desktop štampač na tržištu. U poređenju sa drugim, sličnim štampačima, on je manji (veličina ovog A2 štampača ista je kao A3+ uređaja drugih proizvođača) i tiši, iako ne i brži. Moram priznati da se meni čak i sviđa taj usporeni ritam, tj. precizno i lagano uvlačenje papira koje izrađuje fotografije pretvara u svečani čin. Nedostatak mogućnosti rada s rolnama papira, kao manju, mogu primetiti samo oni koji prvenstveno snimaju panorame (a njih je veoma malo), a ako vam baš zatreba neki od papira, uvek možete rolnu iseći na meru i ručno "nahraniti" štampač.

M. ŽIVKOVIĆ

LOWEPRO CLASSIFIED AW TORBE

Ponesi me

Tajna ove torbe jeste da uopšte ne liči na torbu za fotoaparatus. Modernog je dizajna, a s njom ste okretni i oprema vam je brzo dostupna

Na prvi pogled ove torbe izgledaju jednostavno, ali su elegantne i izuzetno praktične. Imaju lep, vitak profil, oblikovan tako da stoji uz telo. Uopšte ne liče na torbu u kojoj se nalazi fotoaparatus, već na poslovnu torbu. "Lowepro" ih je namenio fotoreporterima i svima kojima je potrebno da s njom budu okretni i da je sva oprema brzo dostupna. Posедуje mnogo dodatnih džepova, držača za olovke, a dobijate i novčanik za memorijske kartice koji se kači na tračnicu da slučajno ne bi ispao iz torbe. Tu su

i skriveni džepovi i kišna navlaka koja prekriva čitavu torbu. Unutrašnji prostor torbe moguće je proširiti kada se otvori rajsferšlus na prednjoj strani. Proizvodi se u četiri veličine i dve boje (crna i sepija). U najveću torbu - Classified 250 AW može se staviti i prenosivi računar s displejom dijagonale do 15,4 inča. Kada je jedna od ove dve najveće torbe puna foto-opreme, to nije prijatno za vaše rame kada se duže nosi, ali je malo olakšano dodatnim kaišem za struk.

B. BJELICA

Ima mnogo dodatnih džepova

Kožni držač na remenu treba da spreči spadanje fotoaparatusa s ramena.

Navlaka za kišu (All Weather Cover™)

Na prednjem poklopcu moguće je dodatno zakačiti neku od "sliplock" torbica.

Torba se može zakačiti i na kofer

Fleksibilne pregrade moguće je prilagoditi vlastitim potrebama, a u jednoj pregradi krije se i krpa od mikrofibera za brisanje fotoaparatusa.

TEHNIČKI PODACI

OSNOVNE INFORMACIJE	Classified 140 AW	Classified 160 AW	Classified 200 AW	Classified 250 AW
Boja	crna i sepija			
Spoljne dimenzije	25 x 22 x 30 cm	34 x 22,5 x 35,5 cm	46,5 x 25 x 35,5 cm	46,5 x 28 x 35,5 cm
Unutrašnje dimenzije	16,5 x 16 x 22,5 cm	22,5 x 16 x 28,5 cm	38 x 16 x 28 cm	38 x 16 x 28 cm
Šta može da stane u torbu	D-SLR sa standardnim zum objektivom, jedan dodatni objektiv ili blic i sitan pribor	D-SLR sa zum 70-200 mm f/2,8 objektivom, jedan dodatni objektiv ili dva dodatna objektivna ili blic i sitan pribor	jedan ili dva D-SLR s vertikalnim rukohvatom sa zum 70-200 mm f/2,8 objektivom, dva ili tri dodatna objektivna ili blic i sitan pribor	jedan ili dva D-SLR s vertikalnim rukohvatom sa zum 70-200 mm f/2,8 objektivom, dva ili tri dodatna objektivna ili blic i sitan pribor, plus računar s displejom do 15,4 inča
Cena *	11.490 dinara	14.490 dinara	17.490 dinara	18.990 dinara
Informacije	REFOT B, 011/ 64-56-151, www.lowepro.com			

* Cene su orijentacione i podložne promenama

75%
POPUSTA NA SPECIJALNA IZDANJA

Pojedinačna cena: **490 din**
Cena kompleta: **980 din**

Poručite vaš primerak
www.pcpres.info/pc-akcija/ ili
pozovite Jelenu na **011/ 276-55-33**

PC
PRESS

Vodeći japanski proizvođači fotoaparata bili su (alfabetskim redom): "Canon", "Minolta", "Nikon", "Olympus" i "Pentax". "Minolta" je ispala iz "trke", ali su se pojavili "Sony" i "Panasonic". "Pentax" je opstao, i ujedno ostao na svom visokopozicioniranom mestu vodećih proizvođača fotoaparata. Ali kako? Saznaćemo već u sledećem pasusu. Sa oko 400 modela analognih fotoaparata za filmove širine 16, 35, 40 i 60 mm, uz APS, kao i znatnom proizvodnom gamom digitalnih fotoaparata, ova fabrika svakako zaslužuje našu pažnju

ASAHI PENTAX

ISTORIJA: Pre devedeset i jednu godinu, preciznije, davne 1919, u Tokiju je pod imenom "Asahi Kogaku Goshi Kausha" otvorena fabrika stakala za naočare. Od 1931. ovde su počeli da se proizvode i objektiv za kamere, a 1938. godine fabrika menja naziv u Asahi Optical Co. Ltd. Za vreme Drugog svetskog rata celokupna proizvodnja posvećena je optičkim instrumentima za vojne potrebe, da bi fabrika posle rata, valjda za kaznu, bila zatvorena – sve do 1948. godine kada je krenula proizvodnja objektiv i dvogleda za "Konicu" i "Minoltu", koje su se tada drugačije zvale. Prvi japanski jednooki refleksi fotoaparati "Asahiflex" još 1952. godine napravila je upravo ova fabrika.

Istočnonemačka firma "VEB Zeiss Ikon" 1957. prodaje kompaniji "Asahi Optical" kombinaciju svojih zaštićenih brendova "Pentaprizm" i "Contax" i tako nastaje novo ime "Pentax" – kao sinonim visokog kvaliteta fotoaparata i drugih optičkih proizvoda. Početkom 2008. godine "Pentax" je prestao da postoji kao samostalna kompanija, a postao je deo poznate optičke kompanije "Hoya", pod imenom

"Hoya Pentax HD Corporation". Zatvorena je "Pentaxova" fabrika u Tokiju, proizvodnja objektiv preseljena je u Vijetnam, a D-SLR fotoaparata na Filipine.

Na kraju istorijata "Pentaxa" napomenuću još i to da se u Americi Pentax prodavao pod imenom Honeywell, umesto Asahi, a modeli su imali donekle slične ili nešto izmenjene oznake. Interesantno je pomenuti i da je od 2005. godine dosta "Pentaxovih" D-SLR fotoaparata i objektiv razvijeno u zajednici s korejskim "Samsungom", koji pored kompatibilnosti, imaju i delimično slične oznake.

ASAHI FLEX, PRVI JAPANSKI SLR FOTOAPARAT: Kao što sam već napomenuo, 1952. godine fabrika "Asahi Optical Co. Ltd" pustila je na tržište svoj prvi jednooki refleksi fotoaparati: Asahiflex, sa šahat tražilom, a uz njega i optičkim. Standardni objektiv Takumar 3,5/50 mm imao je navoj za izmenu prečnika 37 mm i blendu s manuelnim podešavanjem. Zavesni zatvarač bio je s rasponom ekspozicija između 1/20 do 1/500

s. Na prednjem delu je sinhro kontakt za FP bleskalice. Ovaj prvi model Asahiflexa je prilično redak, njegova kolekcionarska vrednost dostiže i do 500 evra. Godinu dana kasnije stiže Asahiflex IA sa 1/25 s umesto 1/20 i sa sinhronizacijom i za elektronski fleš (F i X kontakti) na prednjem delu fotoaparata.

Asahiflex IIB (1954) dobija povratno ogledalo kao poboljšanje, a model IIA, napravljen 1955. godine, i regulator dugačkih ekspozicija s oznakama 2, 5

i 10, smešten kao kod Leice – na prednjem delu fotoaparata. Kolekcionarska vrednost ova tri poslednja modela kreće se oko 300 evra. Asahiflexi, zavisno od modela, bili su u proizvodnji do 1957. godine. U Americi su se prodavali pod imenom Tower, uz numeričku oznaku 22, 23 i 24. Asahiflexi bili su prvi i veoma značajan korak u proizvodnji SLR fotoaparata ne samo ove fabrike nego i cele japanske industrije fotoaparata. No, život je zahtevao snažnije, veće i brže korake i tako su nastali novi, savremeniji SLR fotoaparati.

FOTOAPARATI S NAVOJEM ZA IZMENU OBJEKTIVA M42: Osnovne karakteristike novih "Pentaxovih" SLR fotoaparata jesu: pentaprizma, navoj M42 za izmenu objektiv, poluga za brzi transport filma, sklopljiva poluga za vraćanje filma u kasetu, povratno ogledalo, zavesni zatvarač, jednostavnost izrade, robustna konstrukcija i lako rukovanje. Ako svemu tome dodamo i prijatan dizajn svakog modela ovih fotoaparata, jasno je kako su novi Pentaxi, uz pristojnu cenu, postali miljenici velikog broja fotografa, ujedno i jedan od najznačajnijih stubova temeljca firme "Pentax". Pogledajmo ih malo detaljnije.

ASAHI PENTAXI: Prvi fotoaparati nove klase proizveden je 1957. godine. Isporučivan je sa "pre-set" objektivima Takumar 2,2/55 mm, 2,2/58, ili 2,4/58 mm. Regulator dugih ekspozicija smešten je na prednjem delu fotoaparata. Kolekcionarska vrednost mu je oko 200 evra.

Asahi Pentax S, sem novih oznaka ekspozicija (1, 2, 4, 8, 15 itd.) identičan je prethodnom modelu. Na njemu je objektiv Takumar 1,8/55 mm, dugme sa sklopljivom polugom je crno obojeno, kolekcionarska vrednost mu je oko 100 evra.

Asahi Pentax K (1958) dobija internu vezu radi zatvaranja blende na unapred nameštenu vrednost, kao i centralno raster polje u sredini

ASAHI PENTAX SPOTMATIC, 1964

HONEYWELL PENTAX, 1972

mat stakla, koje olakšava uoštavanje. Iako njegov objektiv ima ime Auto Takumar, on ipak nema potpuno automatsku blendu, nju je potrebno manuelno napeti pre snimanja. Kolekcionarska vrednost ovog fotoaparata iznosi oko 150 evra. Dužan sam da napomenem da ovaj Pentax, iako je s oznakom K, ima navoj za izmenu objektiv i ne treba ga mešati s kasnijim K-Pentaxima.

Asahi Pentax S2 ima samo jedan regulator ekspozicija (1–1/500 s) smešten na gornjem delu fotoaparata, kao i indikator koji pokazuje da li je zatvarač nategnut. Kolekcionarska vrednost s objektivom Auto Takumar 2/55 mm iznosi oko 100 evra.

Asahi Pentax S3 (1961) ima oznake ekspozicija između 1 i 1.000, objektiv Auto Takumar ima automatsku blendu, kolekcionarska vrednost mu je oko 100 evra.

Asahi Pentax S1 (1961) ima 1/500 s kao najkraću ekspoziciju, cena mu je oko 80 evra.

Model S2 (1961) ima 1/1.000 s. Pravljen je samo za japansko tržište i vrednost mu je stotinak evra.

Asahi Pentax SV, izrađen 1962. godine, ima nekoliko poboljšanja: autoknips, automatski brojač snimaka i nov objektiv, Super Takumar 1,8/55 mm, s potpuno automatskim radom blende. Ovaj fotoaparati može da se nabavi za osamdesetak evra.

Asahi Pentax S1a (1962) sličan je modelu SV, ali ima oznake zatvarača do 1/500 s. Ako se regulator ekspozicija pomeri na sledeći neoznačeni "klik" položaj, dobićemo hiljaditi deo sekunde. Ovakvi detalji poznati su i kod drugih proizvođača, a prave se iz marketinških razloga i da bi njihova niža cena imala neko razumno opravdanje. Vrednost: šezdesetak evra.

PENTAXI SA TTL SVETLOMEROM – SPOTMATIC: Pentax Spotmatic, izrađen 1964, jeste potpuno nov fotoaparati sa TTL merenjem svetlosti. Njegove dve CdS ćelije direktno su vezane s regulatorima blende i ekspozicije, kao i s regulatorom osetljivosti filma. Iako se zove "Spotmatic", ovaj fotoaparati meri prosečnu količinu svetlosti koja pada na mat staklo i to pri stvarnom otvoru blende.

Prodavao se uglavnom s novim Super Takumarima 1,4/50 mm ili 1,8/55 mm. To je jedan od najpopularnijih fotoaparata s navojem M 42 i danas se dosta koristi. Kolekcionarska vrednost ovog modela je oko 100 evra.

Asahi Pentax SL (1965) izgleda kao prethodni model, a pravljen je za fotografe koji svetlost mere

zasebnim svetlomerom jer na njemu svetlomera nema. Njegova kolekcionarska vrednost nešto je više od 100 evra.

Pentax Spotmatic 500 (1971) jeste pojednostavljen model, bez autoknipsa i 1/500 s kao najkraćom ekspozicijom, a vredi do 80 evra.

Pentax Spotmatic Motor Drive (1967) ima donji deo posebno podešen da na njega može da se priključi motor. Predviđen je za profesionalnu upotrebu. Kompletan fotoaparati s motorom, držačem baterija i objektivom, među kolekcionarima vredi i preko 400 evra.

Pentax Spotmatic II je modernija verzija običnog Spotmatica. Dobio je direktan sinhro kontakt za elektronski fleš, smešten na gornjem delu pentaprizme. Raspon osetljivosti filma sada je proširen (20–3.200 ASA). Vrednost mu je do 150 evra.

Pentax Spotmatic II Motor Drive mogao se dobiti posebnom porudžbinom. U priboru se nalaze: motor, držač baterija, intervalometar, daljinski okidač, kao i kasetna za snimanje 250 snimaka. Njegova vrednost je preko 300 evra.

Pentax Spotmatic II – Honeywell (1972) pravljen je samo za američko tržište. Ima poseban senzor za automatsku kontrolu pri snimanju blicem iste firme, s oznakom Strobobar, a kolekcionarska vrednost mu je do 120 evra.

Spotmatic F (1973) dobija TTL merenje svetlosti pri punom otvoru objektiv, što je veliki korak napred, a uz to na okidaču ovog fotoaparata sada postoji i kočnica. Njegova vrednost sa standardnim objektivom SMC Takumar 1,4/50 mm kreće se do 120 evra.

Pentax Spotmatic 1000 napravljen je 1974. godine i to je poslednji Pentax s navojem M42 za izmenu objektiv. Na njemu nema autoknipsa, kao ni "vrućeg" kontakta za blic na vrhu pentaprizme. Sa standardnim objektivom 2/55mm vredi do 120 evra.

PENTAXI S NAVOJEM M42 I ELEKTRONSKIM ZATVARAČEM: Vreme mehaničkih zatvarača na fotoaparata počelo je polako da ističe početkom sedamdesetih godina prošlog veka. Konstruktori "Pentaxa" na vreme su to shvatili i 1971. godine pojavio se nov Pentax s elektronski kontrolisanim zatvaračem. Isto tako, prevaziđena je i izmena objektiv putem navoja, ali fabrika još nije donela odluku kom sistemu izmene objektiv (tipu bajoneta) će se prikloniti. Tako su nastali "hibridni" modeli s kombinacijom elektronskog zatvarača i starog navoja M42. To su bili tzv. razvojni modeli i kratko su se proizvodili.

Pentax Elektro Spotmatic napravljen je 1971. godine, imao je elektronski kontrolisan zatvarač s rasponom ekspozicija (1–1/1.000 s), a mogao se nabaviti samo u Japanu. Podatke o njegovoj kolekcionarskoj vrednosti nisam mogao da nađem. **Asahi Pentax ES** (1972) jeste sledeći fotoaparati, sada već "pun" elektrone. Snima prioriteto blende, automatskim merenjem i određivanjem ekspozicije. Njegov zavesni zatvarač elektronski je kontrolisan, s rasponom ekspozicija (8–1/1.000 s). Ali, ako baterija "zataji", snimanje ipak neće propasti. Rezerva je u zatvaraču koji ima i mehaničke brzine ekspozicije, između 1/60 i 1/1.000 s. Merenje svetlosti je pri otvorenoj blendi, autoknips nedostaje, ali, postoji "vruć" kontakt za fleš. Kolekcionarska vrednost sa standardnim objektivom iznosi stotinak evra. Crna verzija je nešto jeftinija, a ako ona ima i motor, onda je to dvadesetak evra više.

Asahi Pentax ES II (1973) bio je logičan korak u razvoju "Pentaxovih" elektronskih fotoaparata. Praktično, sve što je nedostajalo prethodnom modelu, našlo se u njemu, uključujući tu zavesu okulara kako bi se sprečio nepoželjan ulazak svetlosti kroz okular i njen uticaj na merne ćelije svetlomera. Imao je kočnicu okidača, kao i povećan raspon osetljivosti filma (14–36 ondašnjih DIN-a). **Hromirani ES II** među kolekcionarima vredi preko sto evra, crni model nešto manje, a crni ES II s motorom i preko 150.

PRVI U SVETU

Konstatacija iz ovog podnaslova ne odnosi se na tehničke podatke o Pentaxima, već je nešto drugo u pitanju.

Činjenica br. 1: Predstavnik "Asahi Optical Co." za Evropu bio je Belgijanac Maurice Rondou. Čovek, u svom inače skladnom braku, nije imao potomke i usvojio je devojčicu iz tadašnje Jugoslavije. Zbog posla, a i radi "rodbinskih" veza, često je posećivao ove prostore i prijatelji se tako s mnogim našim fotografima i novinarima, uključujući tu i pisca ovih redova.

Činjenica br. 2: Godina 1973. Na Beogradskom sajmu, između 29. oktobra i 4. novembra, održava se Četrta međunarodna foto-kino izložba, na kojoj učestvuju skoro svi svetski proizvođači fotoaparata i opreme, uključujući tu i "Pentax" s novim modelom ES II.

Zahvaljujući poznanstvu s gospodinom Rondom, a verovatno i mom prethodnom radu u "Fotokino reviji", jedne večeri, po završetku radnog vremena, dobijam ES II sa sedam objektiv, uz molbu da fotoaparati sutra u 10 sati bude na štandu "Pentaxa". Radim cele noći, sutradan vraćam fotoaparati, a posle nekoliko dana izlazi decembari broj časopisa s kompletnim testom najnovijeg Pentaxa i onih sedam objektiv.

Činjenica br. 3: "Popular Photography", najveći američki, verovatno i svetski fotografski časopis, u svom decembarskom broju objavljuje kratku vest s naslovom "Novitet: Sin Asahi Pentaxa ES na putu". U isto vreme, Jugoslaveni već čitaju test najnovijeg Pentaxa ES i njegovih objektiv, napisan na tri strane.

Nekoliko nedelja kasnije dobijam pismo – zahvalnicu od "Pentaxa", s napomenom da je to prvi kompletan test objektiv u svetu. Eto, šta sve zgodna prilika može da stvori.

ASAHI FLEX IIB, 1954

PENTAX ES II, 1973

PENTAX ME, 1976

"PENTAXOV" "K"-BAJONET ZA IZMENU OBJEKTIVA:

Prelazak na vlastiti bajonet za izmenu objektivu otvorio je "Pentaxu" potpuno nove perspektive, omogućivši da se fotoaparati ove fabrike ponovo priključe samom svetskom vrhu.

Pentax K2, izrađen 1975. godine, ima najsavremeniji elektronski zatvarač s vertikalnim kretanjem i ekspozicijama između osam sekundi i njenog hiljaditog dela. Silicijumska plava dioda obavlja TTL merenje svetlosti i svi elementi snimanja vidljivi su u tražilu. Osetljivost filma između 8 i 6.400 ASA i izmenljiva mat stakla pružaju veliki komfor pri snimanju. Hromirana i crna verzija imaju sličnu kolekcionarsku vrednost, oko 150 evra, dok DMD model proizveden 1976. godine (s datumarom i motorom) vredi i preko 400.

Pentax KX je nešto jednostavniji i jeftiniji model, napravljen iste godine. Zatvarač ima ekspozicije između 1 i 1/1.000 s, elementi snimanja i kazaljka svetlomera vidljivi su u refleksnom tražilu. Vrednost i hromirane i crne verzije jeste oko 170 evra.

Pentax KM (1975) još je jednostavniji, u tražilu se vidi samo kazaljka svetlomera, a kao merna čelija služi CdS foto-otpornik. Kolekcionarska vrednost iznosi preko 100 evra. Znatno skuplji od njega jeste KM s oznakom Motor Drive, koji je pravljen po posebnim porudžbinama.

Pentax K1000 sličan je prethodnom modelu, ali nema autoknips, niti mogućnost blokiranja refleksnog ogledala. Ukupno je između 1976. i 1994. napravljen pet tipova ovog modela. Jedan model s telom od plastike pravljen je u Kini. Prosečna kolekcionarska vrednost je oko 100 evra, ako pored oznake K1000 stoji još i SE, fotoaparat je presvučen braon kožom, prodavao se samo u Americi i vredi do 150 evra. Ako na fotoaparatu

piše "Aniversary", to znači da je napravljeno samo 300 primeraka i cena je znatno viša.

KOMPAKTNI PENTAXI: Verovatno, po ugledu na "Olympus" koji je oduvek bio lider u proizvodnji kompaktnih fotoaparata, i "Pentax" je krenuo u istom pravcu.

Model **ME** (1976) bio je prvi kompaktni Pentax. Iako malih dimenzija, lepo je ležao u ruci. Radio je na osnovu prioriteta blende i automatske ekspozicije koja se, u rasponu između 8 i 1.000 s, videla u tražilu pomoću LED indikatora. Na ovom fotoaparatu nije bilo moguće ručno podešavanje vremena ekspozicije. Postojala je mogućnost priključka za motor. Vrednost i crne i hromirane verzije nije viša od 80 evra, a model koji je presvučen braon kožom i s oznakom Special Edition, prodavao se u Americi i vredi nešto više.

Pentax ME-SE je sličan prethodnom modelu, razlika je u mat staklu koje kod njega ima presečenu sliku. Kolekcionarska vrednost mu je 60 – 80 evra.

Pentax ME Super, napravljen 1986. godine, predstavlja poboljšanu verziju modela ME. Ima raspon ekspozicija između 4 i 1/2.000 s. Moguće je ručno podešavanje brzina ekspozicije, ima mogućnost priključka za motor. Njegova vrednost je osamdesetak evra, crna verzija je nešto skuplja.

Pentax MV (1979) jeste jeftinija verzija modela ME, bez mogućnosti priključka na motor, dok **MV-1** ima ovaj priključak. I jedan i drugi vrede oko 60 evra.

Pentax MG (1982) predstavlja modernizovani ME, ima mogućnost automatske kontrole snimanja prilagođenim elektronskim blicevima. Raspon ekspozicija je između pune i 1/1.000 dela sekunde. Njegova kolekcionarska vrednost jeste šezdesetak evra.

Pentax MX (1976) je kompaktni fotoaparat s ručnom kontrolom elemenata snimanja. Njegov zavezni zatvarač, s horizontalnim kretanjem, ima raspon ekspozicija između 1 i 1/1.000 dela sekunde. Kao merna čelija koristi se Galijum fotodioda. S izmenljivim mat staklima za uoštravanje ovaj fotoaparat, iako malih dimenzija, pružao je ozbiljnom fotografu široke mogućnosti snimanja. Hromirani MX vredi oko 150 evra, a crna verzija je desetak evra skuplja.

PENTAX LX: Napravljen 1980. godine, LX je posvećen naprednim amaterima i profesionalcima. Dovoljno je pomenuti zavezni zatvarač od titanijuma, različite prioritete snimanja, merenje ambijentalne svetlosti i svetlosti blica, direktno s površine filma. Na LX mogu se priključiti motor, kao i magacin za 250 snimaka. Do 1994. godine izrađeno je ukupno šest verzija. Kolekcionarska vrednost je oko 300 evra, ali od ovoga treba izuzeti pozlaćeni model, zatim model izrađen od titanijuma i onaj napravljen od crnog titanijuma. Zlatni i LX od crnog titanijuma napravljeni su u po 300 primeraka, a standardni titanijumski u 1.000. Nema podataka o njihovim kolekcionarskim vrednostima.

U sledećem broju biće reči o ostalim fotoaparatima iz "Pentaxovog" proizvodnog programa.

Zahvaljujem se: Branku Ignjatoviću, Miši Miloviću i Predragu Vučkoviću na konsultacijama i pozajmici nekih fotoaparata, čime su mi znatno pomogli prilikom pisanja ovog članka.

MIROSLAV NIKOLJAČIĆ
miniko@sezampro.rs

PENTAX MX, 1976

PENTAX MX SUPER, 1986

PENTAX LX, 1980

Skriveno.
Diskretno.
Poverljivo.

© Lowepro. Zadržava sva prava. Foto: Mark Francis

U seriji su: Classified Sling 180 AW, Classified Sling 220 AW.
15,4" laptop može stati samo u model 220 AW.

Predstavljamo vam Classified Sling AW seriju, novog člana porodice DSLR sling torbi.

Brzo se prebacuje napred - obezbeđuje maksimalno brz pristup opremi.

Ugrađeni Lowepro patent, All Weather AW Cover™ kabanica pruža maksimalnu zaštitu od kiše i snega, lako se pakuje kada se ne koristi.

Za kompletnu specifikaciju svih Lowepro proizvoda, posetite www.lowepro.com

REFOT B, ekskluzivni uvoznik i distributer, Pčinjska 15a, 11000 Beograd, t. 011 6456 151, f. 011 786 0234, e. info@refot.com, www.refot.com, www.lowepro.com

KOMENTATORSKI PAR IVANA & MILAN

Učestvujte i vi

Pošaljite nam vaše fotografije za rubriku Foto-komentar, napišite šta mislite o komentarima i našem radu, pošaljite nam vaše ideje kako bismo bili što bolji i vama korisniji. Broj fotografija za slanje nije ograničen, a ako imate bilo kakvu zanimljivu priču "iza fotografije", slobodno je priključite uz fotografiju i rado ćemo je objaviti. Ako vi učite od drugih, znači da i drugi mogu da nauče od vas!

Refoto, za "Foto-komentar",
Pčinjska 17, 11000 Beograd

MORE, KAMEN JOVAN ĐORĐEVIĆ, JAGODINA

Četnaestogodišnji Jovan poslao nam je desetak fotografija snimljenih fotoaparatom veoma skromnih mogućnosti, kako sâm kaže. Sve fotografije karakteriše krupan kadar, tj. izdvajanje neke teksture, zbog čega skoro sve deluju veoma apstraktno, što je dobar pristup kada je u pitanju ova tema. Izdvojila sam fotografiju kamena na moru kao najbolje likovno rešenje: ceo kadar zasniva se na tekaturi, krivim linijama i repetitiji, a inače veoma dvodimenzionalan motiv zbog direktnog usmerenog svetla nagoveštava treću dimenziju. Fotografiji

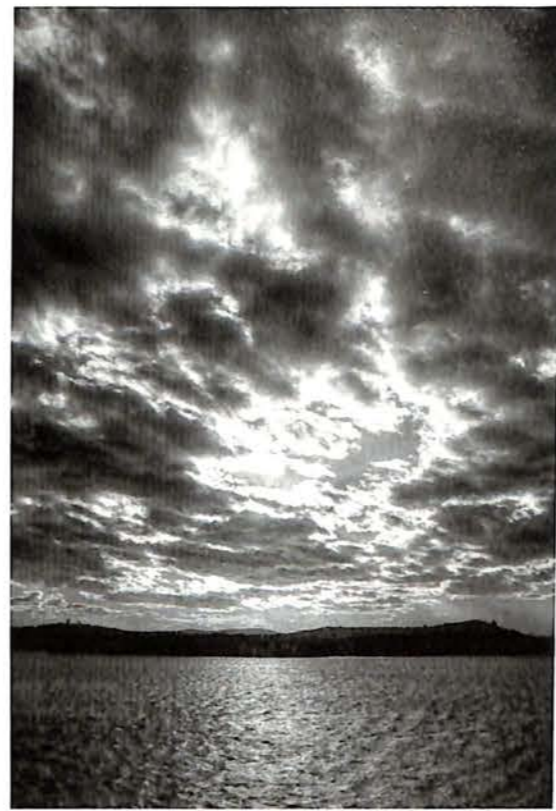

jedino nedostaje kontrast i bolji balans boja, tj. da se umanj dominantna magenta kao na našem primeru, a može se konvertovati u crno-belo što deluje veoma efektno. Inače je fotografija monohromatska, pa crno-bela varijanta deluje sasvim prirodno.

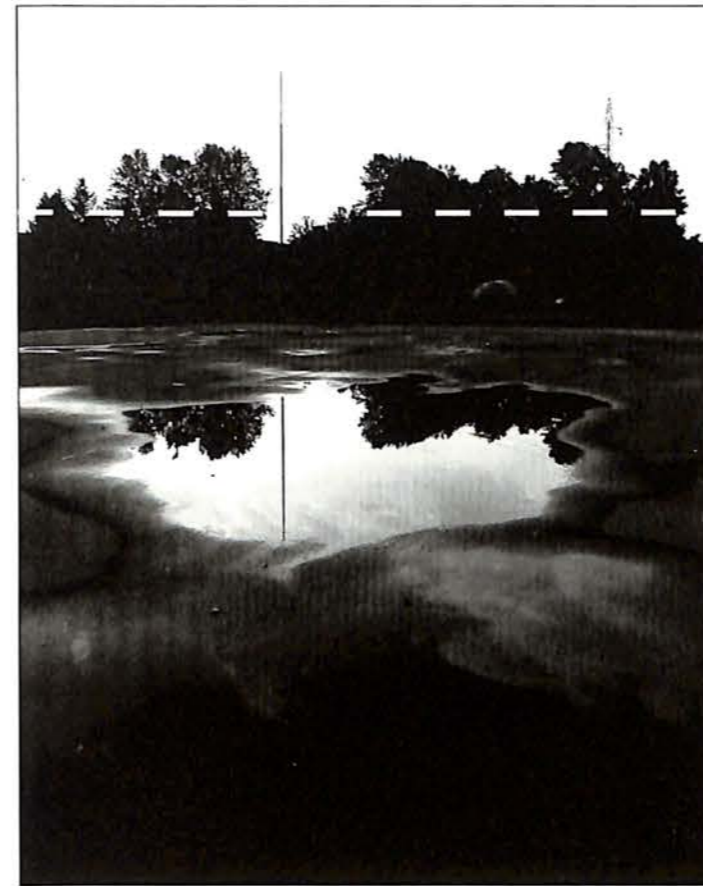
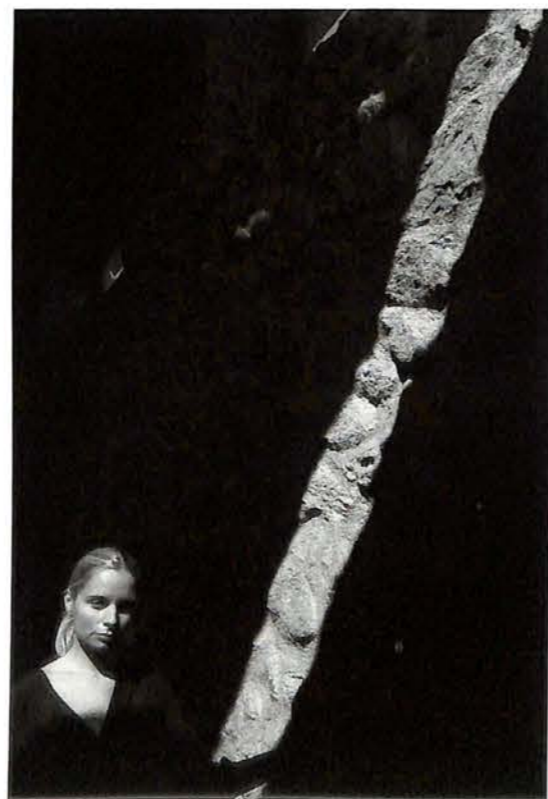
IGRA OBLAKA NA MORU GORAN KALABA, BEOGRAD

Jedna od mnogih, skoro uvek istih fotografija zalazaka ili izlaza sunca. Jedina razlika je u tome što je ova fotografija konvertovana u crno-belo i to bez nekog posebnog razloga. Niti je nedostatak boje doprineo povećanju dramatičnosti, koje uzgred i nema jer se ništa ne dešava, niti nam je pružio mesto koje bi trebalo biti centar interesovanja. Iako naziv fotografije sugerise dešavanje (igru oblaka) na moru, ono na fotografiji zauzima samo jednu (idealnu) petinu, a i previše je tamno i uzburkano da se ta zamišljena igra vidi. Mislim da je tokom obrade fotografije preterano korišćenje alatke Shadows&Highlights doprinelo pojavi tog neprijatnog sivog tona.

MANASTIR ZORAN SOLJAGA

Zaista mi se dopada ova fotografija, ali njen naziv nikako. Kada već dajete imena fotografijama, trudite se da ime korespondira s njenim sadržajem ili barem da izaziva asocijacije. Dominantan element ovde jeste dijagonala koju je kreirao trag svetla. Taj isti trag svetla formirao je trougao od devojčinog lika, koji se vrlo lepo izdvojio iz tamne pozadine na kojoj se, ipak, naslućuje tekstura. Autor nas tačno vodi ka glavnom motivu fotografije, a kontrastno svetlo doprinosi dramatičnosti inače veoma mirne scene.

OTIŠLI TURISTI TOMISLAV PLISKO, PULA

Veliki sam ljubitelj geometrije jer donosi red (Frojd bi tu svašta zaključio). Naravno, geometrija radi geometrije je veoma mrtva i dosadna, dakle nedostaje joj čovek, ali ovde to nije slučaj jer male, ali ipak dovoljne siluete ljudi, daju životnost celoj sceni. Mirna atmosfera, pročišćenost kadra jasno

ukazuju na temu koja je data u samom nazivu fotografije. Iako ovo nisu nikakve ruševine, sve deluje kao neki ostaci – ostaci horde turista koji nemilosrdno iskorišćavaju svaki metar zemlje i sve ostalo što im se nudi. Priroda i sve oko nje sada može da odahne, a mi da uživamo u lepom večernjem suncu i huku mora.

BEZ NAZIVA MINA GUDURIĆ, POŽEGA

Mina je uspešla da snimi dve fotografije u jednoj, a linija koju sam nacrtala to jasno pokazuje. Gornji deo fotografije baš i nije mnogo zanimljiv, mada čini celinu i veoma podseća na grafike. Drugi deo je i druga priča, mnogo zanimljivija, kako svojim sadržajem, tako i likovno. Barica vode kao jasno definisano i najsvećnije polje prosto nas uvlači u fotografiju. To se naziva linearan prostor – kada se granice prikazanog objekta završavaju unutar granica fotografije. Fotografi koriste takav način prezentacije prostora kada žele da nas uvuku u scenu koju su snimili. Tu nema

nedoumice, ili ste unutra ili ne. Ipak, postojeća tekstura ne dozvoljava sceni da pređe u puku apstrakciju i stoga je ta ambivalentnost između realne scene i apstraktnog doživljaja vrlo zanimljiva.

VATRA NENAD ILIĆ, MLADENOVAC

"Pokušao sam da fotografišem vatru. Deluje jednostavno ali u zatvorenom vatra je vrlo nezgodna, jer temperatura "muti" fotografiju..." – napisao je Nenad. Fotografisanje vatre svakako je zanimljiva tema i, kao u svakoj oblasti, i ovde ima mnogo načina da se postignu zanimljivi rezultati. Prva je izbor ekspozicije jer se vatra ponaša kao fluid, pa kratke ekspozicije daju oštre detalje, a duge stvaraju zamućene trake plamena u kojima se naziru oštre konture predmeta koji gori. Naravno, za duge ekspozicije neophodan je stativ. Od količine plamena zavisi izgled snimka, ali i to koliko ćete blizu moći da pridete. Mislim da je upotreba UV filtera neophodna kako bi od toplote zaštitili premaze na objektivu, a dobro rešenje je i upotreba teleobjektiva. Vreo vazduh uvek izaziva efekat zamućenja pa mislim da tu nema pomoći.

DUPLE TRAKE

NIKOLA RANĐIĆ, LESKOVAC

Pun mesec vrlo dramatično osvetljava put i oblake – noćne fotografije uvek su mistične i dramatične. Dopada mi se donji rakurs i upotreba širokougaonog objektiva koji je naglasio ogromno prostranstvo neba. Akcenat crvene u vidu traga svetla prolazećeg automobila dobar je kontrast dominirajućoj hladnoj plavoj

boji, ali je kompozicija sasvim pogrešna. Umesto da dijagonala puta koja prosto ulazi u fotografiju i nastavlja se u beskonačnost, zauzima dve trećine donje polovine, ona nestaje u sredini fotografije, a s desne strane ostaje prazna površina trave bez ijednog zanimljivog detalja. Tako je uništena dinamika fotografije, a mesec je postavljen tačno u sredinu – kao neka rupa u papiru.

KUĆICA U PRERIJI

BRANISLAV MAMIĆ, NOVI SAD

Još samo da se doda neki naslov i kratak uvod i eto idealne duplerice u nekom časopisu za avanturiste u zimskoj idili na nekoj planini.

Branislav je zaista lepo snimio ovaj ledeni prizor, a konvertovanjem u crno-belo izbegao je muku oko balansa bele. Svi detalji na snegu su zadržani, što je dobro i nema "bušnih" mesta, tj. belih bez ikakvih tonova (to lako proverite u Photoshopu klikom pipete na problematično mesto i očitavanjem vrednosti u Info). Da bi sve bilo savršeno, volela bih da se ipak malo nazire u levoj polovini fotografije deo brda, ili šuma u pozadini, ili neka druga kućica, kao što vidimo na desnoj strani. Tada bi fotografija imala savršen balans.

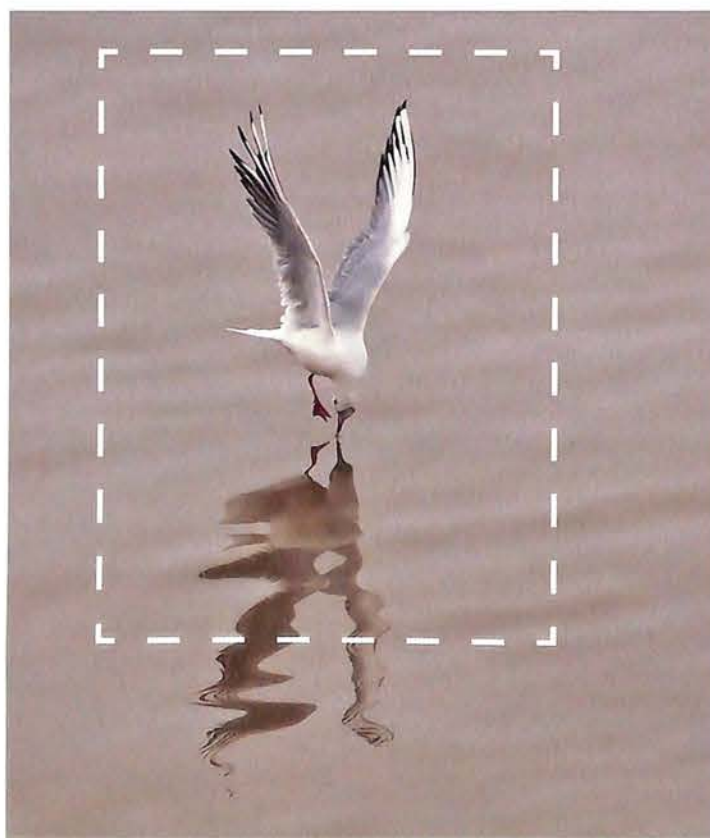
BALET NA VODI

PREDRAG PETKOVIĆ, SMEDEREVO

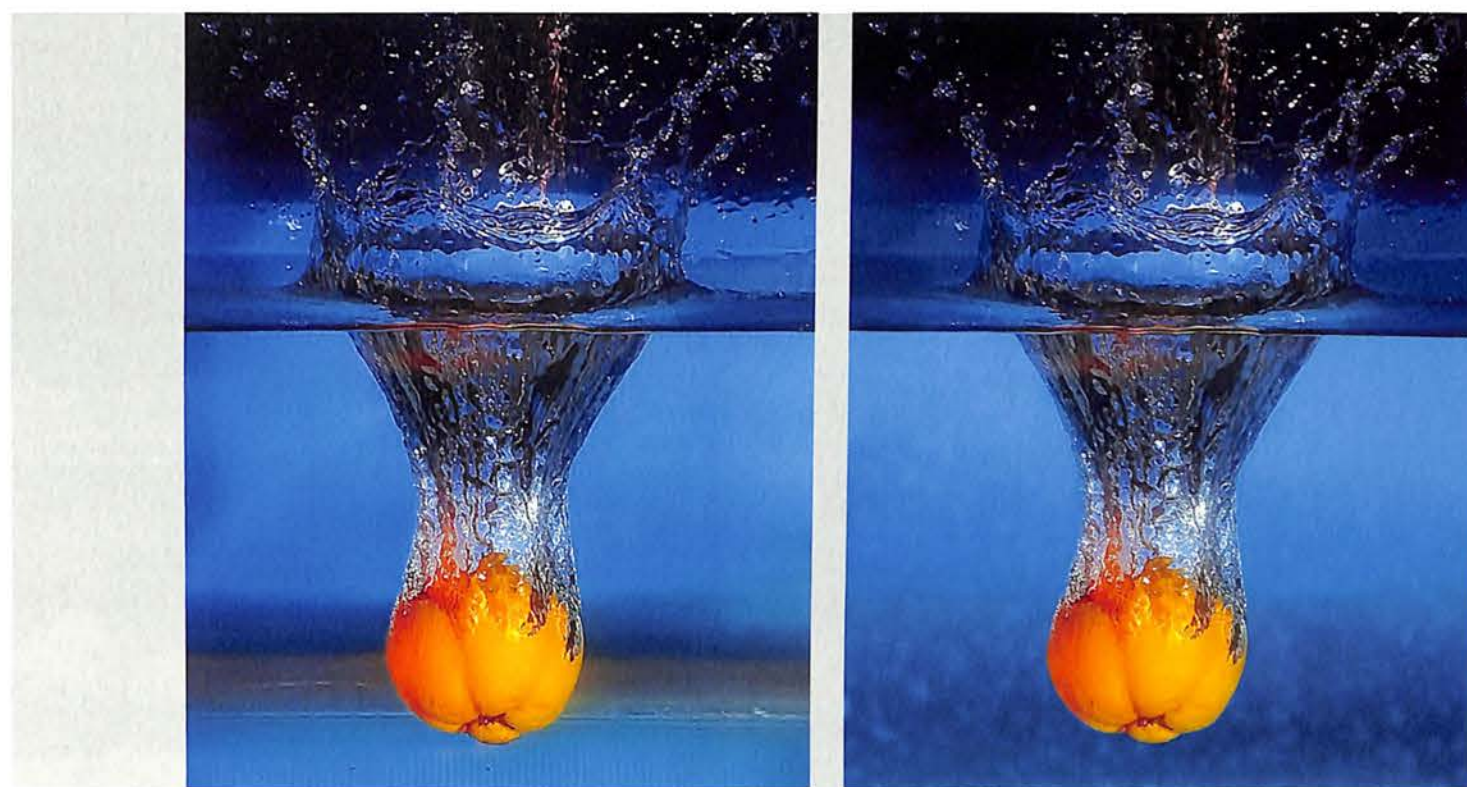

"Većina galebova ne haje da nauči nešto više do osnovne letenja – kako da stigne od obale do hrane i natrag. Jer, većinu galebova ne zanima let, već jelo. A ovog galeba nije zanimalo jelo, već let. Galeb Džonatan Livingston najviše je voleo leteti. Takav način razmišljanja, uvideo je, ne pridonosi popularnosti među pticama". Ovo je kratak citat iz knjige koja je još uvek među mojim omiljenim, "Galeb Džonatan Livingston". Priča o upornosti i želji da se dostigne što je moguće više bez obaziranja na podsmehe ili kritike okoline. Ovakvu priču doživljava svako ko se upusti u bilo kakvu umetničku avanturu, pa i onu fotografsku jer će morati da istrpi mnogo toga – pa i kritiku.

Predragu je Dunav na dohvat ruke i on je verovatno fasciniran galebovima, jer nam je poslao veliki broj fotografija na kojima ove ptice izvode najraznovrsnije bravure u vazduhu i na vodi, i iz tog mnoštva izdvojio sam ovu. Savršeno uhvaćen trenutak kada krila izgledaju kao da miruju, a opet su svi mišići napeti i ptica prosto odiše snagom koja je skoncentrisana u tački dodira kljuna i vode. Ali, kako ništa nije savršeno, i ovde ima nekoliko zamerki, a prva se odnosi na veoma loš kvalitet fotografije snimljene dobrom opremom (Nikon D90), pa ne znam da li je u pitanju veliki izrez ili loša obrada koja se ogleda i u opštem, crvenkastom tonu koji dominira fotografijom. Dunav je blizu, a i galebovi su tu...

DIGITALAN FOTO-KOMENTAR

DUNJA U VODI

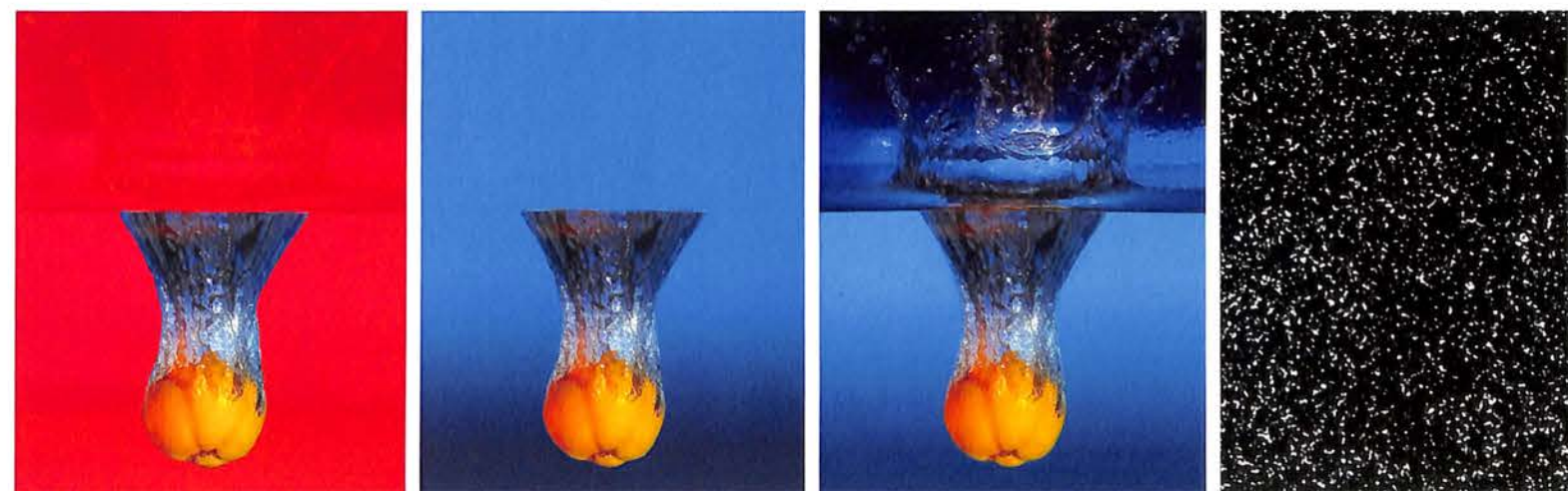
DRAGI PETKOVIĆ, SMEDEREVO

Nikon D90, ekspozicija 1 sekunda, blenda 16 i blic aktiviran najverovatnije rukom. Ovo su parametri snimanja fotografije koju nam je poslao Dragi Petković i koja prikazuje

veoma dobro "ulovljen" trenutak kada dunja probija površinu i zaranja u vodu, povlačeći za sobom mehuriće vazduha. Ali kada probu prvo ushićenje, postajemo svesni nekoliko grešaka koje prosto budu oko. Jasno je da objekat uleće pravo u akvarijum, jer se vidi ivica posude i to kako je lepljena silikonom.

Pojavljuje se i tekstura podloge i jedan pomalo nejasan detalj, a to je siva traka između dna akvarijuma i neoštre pozadine. Sve ovo autor je mogao izbeći na veoma jednostavan način, pažljivijim pozicioniranjem fotoaparata, odnosno osa objektiva trebalo je da bude apsolutno upravna na površinu stakla.

QUICK MASK

Kako je snimanje završeno, za ovaj put preostaje nam samo da se latimo alata i pokušamo da obradom ispravimo ovih nekoliko grešaka. Ponovo se priča nadovezuje na tekst "Digitalna škola", odnosno priču o selektovanju. Pozadina nije idealno, niti ravnomerno obojena, pa selektovanje na najlakši način, putem magične alatke, neće dati zadovoljavajuće rezultate. Selektovanje običnim lasom trajalo bi dugo i ne bi bilo kvalitetno i stoga sam se odlučio za magnetno laso. Ovakav izbor logičan je zbog mogućnosti da dobijemo selekciju koja neće biti "upegšana", već će zadržati prirodan izgled. Nakon nekoliko proba, na kritičnim mestima najmanjeg kontrasta odredio sam veličinu alatke i prateći konture mehurića provukao laso i na kraju napravio selekciju koju sam, da bismo je bolje videli, prebacio u Quick Mask Mode.

GRADIENT

Najlakši način da popunimo prostor gradijentom jeste kreiranje novog sloja (Layer>New Layer), okretanjem selekcije komandom Select Inverse (Shift+Ctrl+I) i popunjavanjem prostora unutar selekcije gradijentom čije je krajnje tačke neophodno definisati kako bi se lepo uklopile s ostatkom naše montaže. Izborom alata Gradijent (do kojeg je prečica taster G) otvara se kontrolni prozor u kojem je moguće podesiti boje i način rasprostiranja. Kao najtamniju tačku gradijenta pipetom sam odabrao tamnoplavu boju s dna akvarijuma, a kao drugu, svetloplavu uz gornju ivicu površine vode. Povlačenjem gradijenta (pritisnut taster Shift kontrolniše ravnaje), od donje ivice dunje do blizu površine vode, kompletan sloj ispunjen je bojom. Možda ćete se sada zapitati zašto nisam bolje odradio selekciju?

BRISANJE VIŠKOVA

Izrada precizne selekcije zahtevala bi dodatno vreme, a ovako sam jednostavno i brzo selektovao ceo gornji deo alatkom za pravougaonu selekciju, pritisnuo taster Del i obrisao najveći deo nepotrebne "ispune". Potom sam aktivirao običnu gumicu i pažljivo obrisao višak uklapajući tako donji i gornji deo fotografije. Kao što to uvek napominjem, koristite razne tehnike i alate na način koji je najbrži mogući i daje zadovoljavajući rezultat. Tako vam ostaje više vremena da se pozabavite poslom koji pretpostavljam volite mnogo više od sedenja ispred računara, a zove se fotografija. Sada fotografija izgleda bolje, ali je naša intervencija veoma vidljiva iz jednog razloga: previše je savršena. Kako bismo umanjili taj efekat elektronske šminke, gumicom sam, na nekoliko mesta, obrisao delove slike.

IZRADA MEHURIĆA

Brisanje je popravilo stanje, ali je i dalje sve savršeno. Zato pribegavamo malom triku o kojem sam pisao pre nekoliko godina, samo što sam tada generisao snežne pahulje, a sada ću dodati teksturu mutnih mehurića. Napravio sam nov alfa kanal i u njemu generisao šum (filter Noise). Kako je fotografija malih dimenzija, lako sam dobio konačan rezultat, u suprotnom, moramo skalirati deo alfa kanala dok ne dobijemo željenu veličinu. Potom primenimo filter Blur kako bismo malo ublažili oštre ivice. Klikom na panel RGB vratimo se fotografiji, napravimo još jedan sloj, učitamo selekciju (Select>Load Selection>Alfa 1) i ispunimo je svetloplavom bojom pomoću komande Alt+Del.

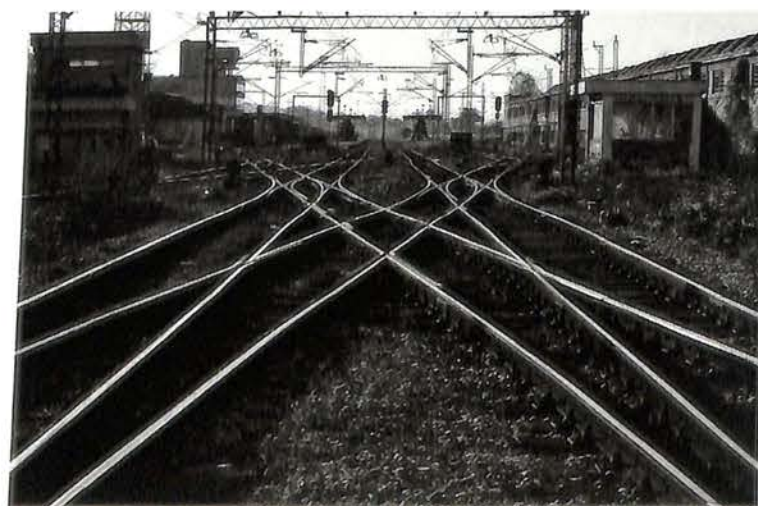
Nagrada: EPSON MFP STYLUS SX115
 GORAN STAMENKOVIĆ, Bašaid,
 "Consumer society"

Praksa na delu PERSPEKTIVA

BOŽIDAR DOSENOVIĆ, Banja Luka, BiH, "Livada"

ALEKSANDAR DEDIĆ, Niš, "Juzna pruga blues"

DARIO MATIĆ, Vukovar, HR, "Cres Church"

DUŠAN POPOVIĆ, Beograd, "Gelender"

JOVANA MILETIĆ, Beograd, "Putem prošlosti"

MARIO RADAKOVIĆ, Sisak, HR, "Čovjek na visokom položaju"

MARIJA BOBIĆ, Beograd, "Zlatibor"

KRISTINA ČIRIĆ, Beograd, "Violina 1"

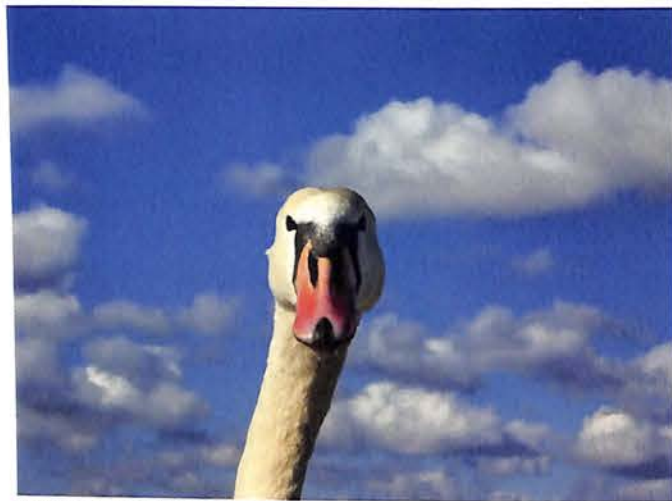
IVAN ČIRIĆ, Pirot, "Dreams"

MILAN JOVANOVIĆ, Zemun, "BUC"

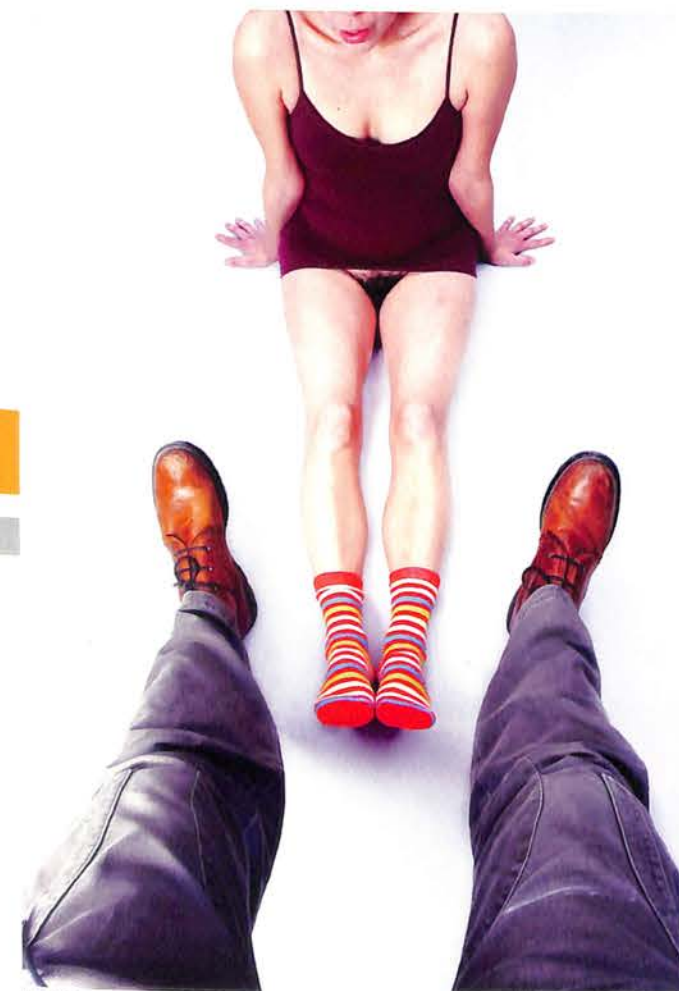
ANDREJA BUDEVAC, Beograd

BOŽIDAR DOSENOVIĆ, Banja Luka, BiH, "Livada"

JOVANA RELJIĆ, Subotica, "Pogled"

MARKO ERCEGOVIĆ, Novi Sad, "Dragana"

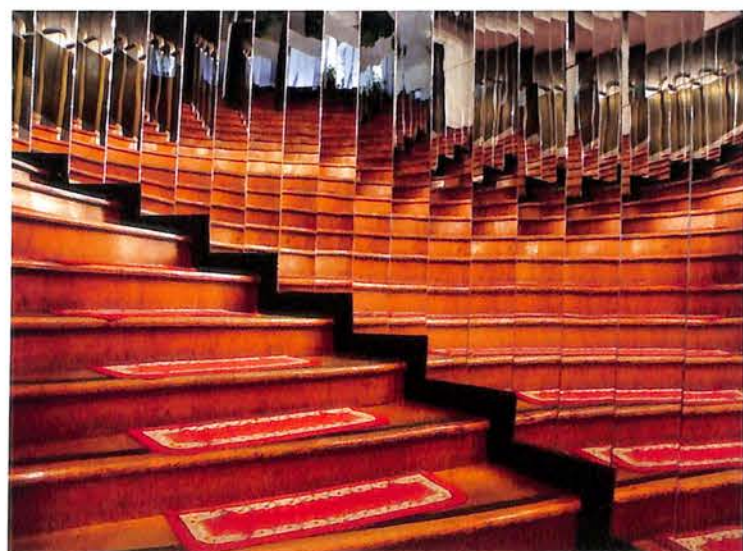
VLADIMIR PAVLOVIĆ, Beograd, "Metalni vodopad"

NENAD KARLIĆ, Novi Sad, "Rizik"

BORIS MRĐA, Beograd, "Istočna kapija"

VLADIMIR ČURČIN, Beograd, "Stepenice 3"

PROPOZICIJE KONKURSA:

Tema: vezana za rubriku *Praksa na delu*
Broj radova: do 10 fotografija po autoru
Tehnika: analogne i digitalne fotografije
Format: minimalno 13 x 18 cm za fotografije koje se šalju poštom (za digitalne fajlove 300 dpi). Ukoliko šaljete preko sajta, pročitajte ograničenja na stranici za upload
Radovi moraju biti propisno obeleženi (na poleđini fotografije, kod digitalnih fajlova u File Info ili File Properties, upisati naziv fotografije, ime i prezime autora, adresu i telefon, naziv fotoaparata)

ROK ZA SLANJE: DO 15. 2. 2010.

Fotografije slati na adresu: REFOTO, Pčinjska 17, 11000 Beograd za konkurs "Praksa na delu"

BUDIMIR JEVTIĆ, Sombor, "Pecaroš"

STEVAN BIČANIN, Niš, "Vrtoglavica"

ROBERT SEMNIC, Novi Sad, "African landscape"

Konkurs za najbolju fotografiju na temu
PRAKSA NA DELU

UČESTVUJTE U NAGRADNOM FOTO KONKURSU "PRAKSA NA DELU" KOJI ORGANIZUJE EPSON I ČASOPIS REFOTO, UZ PODRŠKU KOMPANIJE BS PROCESOR.

Konkurs će biti otvoren do 10. novembra 2010. godine. Nakon završenog konkursa najbolji radovi će biti nagrađeni od strane Epsona i adekvatno prezentovani javnosti.

Više informacija o konkursu i propozicijama možete pronaći na www.bsprocesor.com/fotokonkurs i www.refoto.co.rs.

Autor fotografije: Andrej Momčilović

IGRA SVETLOSTI

ĐORĐE PETROVIĆ, Vrnjačka banja, "Paviljon"

DRAGAN ĐURĐEVIĆ, Valjevo, "Populus No96"

PERO CREPULJA, Beograd, "Jato"

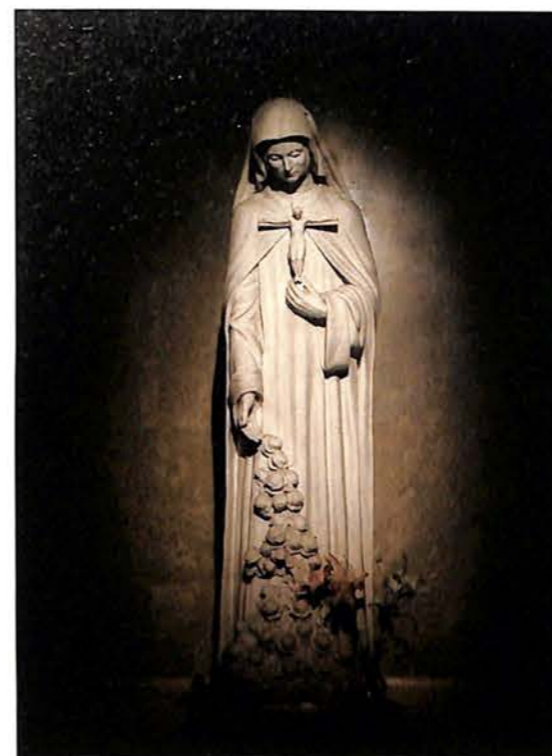
KRUNOSLAV VEČENAJ, Koprivnica, HR, "Pozdrav"

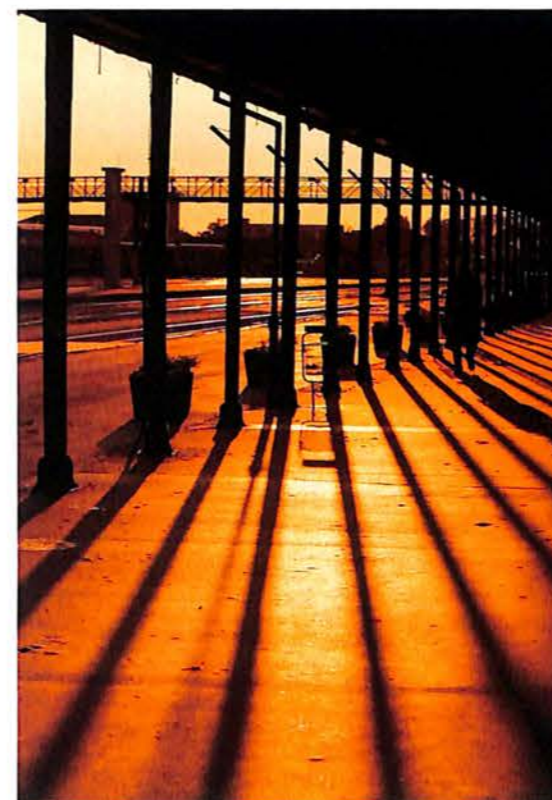
DRAGAN PANIĆ, Beograd, "Travke"

DARIO FUŽINATO, Novi Sad, "Roll 30 004"

ALEKSANDAR JAKŠIĆ, Beograd, "Svetlost u tami"

DARIO MATIĆ, Vukovar, HR, "Na peronu"

DRAGAN ŠAPONJIĆ, Nova Varoš, "Sunrise"

ALEKSANDAR BUDEVAC, Kragujevac, "Čika Vlada mornar"

STEFAN JOVANOVIĆ, Bačka Palanka, "Love"

KATJA SHTRKOVA, Skopje, Makedonija, "Rushing towards the light"

ROMINA MILETIĆ, Bitola, Makedonija, "Treptaj"

VLADIMIR ŽIVKOVIĆ, Đakovo, HR, "Ponoc"

ELVIS KOSINA, Karlovac, HR, "Zmaj"

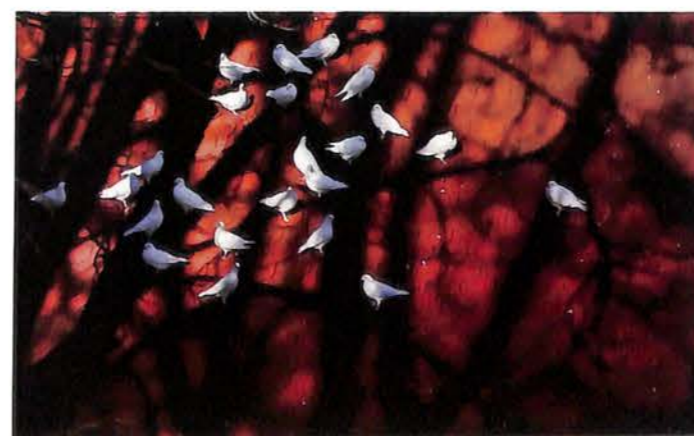
GORAN STAMENKOVIĆ, Bašaid, "Nišvil 1"

MARKO SOLIĆ, Split, HR, "Munje"

RENATA ZELIĆ, Tuzla, BiH, "Solitude"

NENAD VELJKOVIĆ, Beograd, "Pahuljice"

SLOBODAN ANĐELKOVIĆ, Irig, "Time effect"

PROPOZICIJE KONKURSA:

Tema: Igra svetlosti
 Broj radova: do 10 fotografija po autoru
 Tehnika: analogne i digitalne fotografije
 Format: minimalno 13 x 18 cm za fotografije koje se šalju poštom (za digitalne fajlove 300 dpi). Ukoliko šaljete preko sajta, pročitajte ograničenja na stranici za upload
 Radovi moraju biti propisno obeleženi (na poleđini fotografije, kod digitalnih fajlova u File Info ili File Properties, upisati naziv fotografije, ime i prezime autora, adresu i telefon, naziv fotoaparata)
ROK ZA SLANJE: DO 15. 2. 2010.
 Fotografije slati na adresu: REFOTO, Pčinjska 17, 11000 Beograd za konkurs "Praksa na delu" ili poslati elektronski na adresu: www.refoto.co.rs – link Konkursi UPLOAD

BUDITE I VI KREATOR VAŠEG OMILJENOG ČASOPISA

POZIV ČITAOCIMA

Ako mislite da imate sjajne fotografije koje i ostatak sveta treba da vidi, informišite se za koje rubrike možete poslati fotografije i kako

KONKURSI

– Konkurs časopisa PRAKSA NA DELU;
 – Konkurs s temom IGRA SVETLOSTI;

RUBRIKE

– PUTOPIS

Do dvadeset fotografija, kratak tekst u kojem ćete opisati vaše utiske i iskustvo koje ste stekli na putovanju. Fotografije minimalne veličine 18 x 24 cm u rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG.

– U FOKUSU

Pošaljite do tri fotografije (po jednom broju časopisa) minimalne veličine 18 x 24 cm u rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG.

– FOTO-KOMENTAR

Do pet fotografija minimalne veličine 13 x 18 cm u rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG.

– DIGITALAN FOTO-KOMENTAR

Do pet fotografija minimalne veličine 13 x 18 cm u rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG.

INT@RNET

– Na našoj internet-prezentaciji odredili smo prostor za veb-galeriju. Do deset fotografija, portret i kratak tekst o vama. Fotografije veličine do 500 piksela (duža strana) u rezoluciji 72 dpi, JPEG, RGB.
 – Na ovoj adresi možete poslati vaše fotografije za sve konkurse:

<http://www.refoto.co.rs/prijava.php>

Kako da pošaljete fotografije

@-POŠTOM

– prikačite samo jednu fotografiju uz vaš mejl i u file info napišite ime i prezime, adresu i eventualno tehničke podatke o fotografiji;
 – ograničite veličinu fotografije na 1,5 MB;

U FOKUSU, citaoci@refoto.co.rs, subject: U fokusu
FOTO-KOMENTAR, citaoci@refoto.co.rs, subject: Foto-komentar
DIGITALAN FOTO-KOMENTAR, citaoci@refoto.co.rs, subject: Digitalan foto-komentar

POŠTOM

Fotografije odštampane na papiru ili narezane na CD (a možete i jedno i drugo). Ako ih šaljete za više rubrika, nije potrebno da šaljete više kompaktdiskova, već ih samo rasporedite u posebne foldere i imenujte ih nazivom rubrike ili teme. **Obavezno napišite podatke na poleđini fotografije ili u fajl info (ime, prezime, adresa, kontakt, naziv rada, eventualno tehnika rada).** Pažljivo ih upakujte (najbolje u kovertu s vazdušnim jastucima) ili ih dodatno ojačajte kartonom.

Adresa je REFOTO, Pčinjska 17, 11 000 Beograd.

U NOVOM BROJU

68 MART, 2010

- Portfolio
- Fabio Sgroi je italijanski fotograf koji je svoju fotografsku strast usmerio ka dokumentarnoj fotografiji i kreiranju foto-priča po uzoru na čuvene Magnumovce
- Finalisti konkursa Hasselblad Masters 2009
- Praksa na delu
- Kompozicija – Osnova svake dobre fotografije je dobra kompozicija. Ona se često podrazumeva i retko o njoj razmišljamo kao o pravilu koje treba naučiti i primenjivati.
- Putopisi
- Svetlana Dingarac preneće vam deo atmosfere daleke Kambodže koju karakterišu prijatni ljudi i prelepo svetlo
- Moje iskustvo
- Ovoga puta, dirigentsku palicu Svetislav Dragović prepustiće svom kolegi-fotografu iz Ženeve koji će preneti svoja iskustva u snimanju akt fotografija
- Photoshop
- Priča o metodi izrade selekcije izuzetno je dugačka i kompleksna pa smo je podelili u nekoliko nastavaka.
- Foto-škola
- Efektno bez Photoshopa – kako postići efektne fotografije uz upotrebu: vazelina, najlon čarape, plastike, šablona od kartona...

ŠIROKUGAONI ZUM OBJEKTIVI
 Idealni su za snimanje pejzaža, ali i široki ugao koji oni pokrivaju otvara potpuno nov pogled na svet. Napravili smo kompletan pregled aktuelnih širokogaonih objektivna koji se danas mogu naći na tržištu.

OLYMPUS E-P2
 "Olympus" se nije uspravio sa svojim novim mikročetvorotredinskim sistemom i ponudio je već novi model fotoaparata. Mi smo ga najavili kao novitet, ali sada imamo priliku i da ga probamo.

CANON LEGRIA HF20
 Ako želite da se oprobate i u snimanju pokretnih slika, prepromili smo i mali test HD kamere koja snima na 32 GB interne memorije ili na SD/SDHC memorijsku karticu.

PRETPLATITE SE NA REFOTO

I DOBIĆETE POKLON I ČASOPIS GRATIS

UKUPNO
835
DINARA

+
poklon

Dimenzije torbe: 14x6,5x16 cm

lowepro Peak PX 60 FOTO-TORBA

Za samo **3.000 dinara**, koliko iznosi pretplata na 12 brojeva + 1 GRATIS, dobićete vaš omiljeni časopis na kućnu adresu + **poklon Lowepro Peak PX 60** foto-torbu za kompaktni fotoaparati ili video kameru. Ukoliko želite, možete se pretplatiti i na 6 brojeva + 1 GRATIS za samo **1.500 dinara** (bez poklona). Za BiH pretplata na 11 + 1 brojeva iznosi **88 km** (bez poklona) Poštarina je uključena u cenu.

NAPOMENA: POKLONI SE DOBIJAJU UZ PRVI SLEDEĆI BROJ! PONUDA S POKLONOM VAŽI SAMO ZA PODRUČJE SRBIJE DOK TRAJU ZALIHE!

PRETPLATA ZA SRBIJU
ZA 12 + 1 BROJEVA IZNOSI 3.000 DINARA
ILI ZA 6 + 1 BROJEVA IZNOSI 1.500 DINARA
(poštarina je uključena u cenu)
Kopiju uplate dostaviti na faks: 381 11 78 60-234, ili pošaljite elektronskom poštom na: pretplata@refoto.co.rs

TEKUĆI RAČUN (dinarske uplate)
255-0009780101000-19
(Samo za područje Srbije)
SVRHA UPLATE: PRETPLATA ZA REFOTO.

PRETPLATA ZA BIH
ZA 11 + 1 BROJEVA IZNOSI 88 KM
(poštarina je uključena u cijenu)

ŽIRO RAČUN
5520230002214998 Hypo Alpe Adria Bank
Banja luka
SVRHA UPLATE: PRETPLATA ZA REFOTO.

PRETPLATA ZA INOSTRANSTVO (bez BiH)
ZA 12 BROJEVA IZNOSI 80 EVRA

NAPOMENA: Specijalna ponuda ne važi za inostranstvo.
PAYMENT INSTRUCTIONS:
56A: Receiver's corr.
57A: Account with institution: HAABRSBG Hypo Alpe Adria Bank ad Beograd Bulevar Mihajla Pupina 6 11070 Beograd
59: Beneficiary customer: RS35 1650 0020 2450 2382 71 REFOT B d.o.o. Beograd

ZA SRBIJU:
UPLATNICOM KOJU POŠALJETE NA ADRESU:
REFOTO, Pčinjska 17, 11000 Beograd ili
POZOVITE 011/30-34-373 NIKON Shop
u kojem možete kupiti sva ponuđena izdanja ili
POŠALJITE NAM E-MAIL NA:
pretplata@refoto.co.rs

ZA BIH:
UPLATNICOM KOJU POŠALJETE NA ADRESU:
REFOT BH, Kralja Petra I Karađorđevića 111, Banja Luka ili
POZOVITE 051/324-440 REFOT BH
u kojem možete kupiti sva ponuđena izdanja ili
POŠALJITE NAM E-MAIL NA:
pretplata@refoto.co.rs

www.refoto.co.rs info.refoto@refoto.co.rs

NARUČITE

ČASOPIS ILI NAŠA DRUGA IZDANJA

"Elementarna tehnika fotografije" prof. Dragoljub Kažić, din. 450 + 140 PTT

Povezan komplet REFOTO časopisa za 2006 i 2007. godinu - 2.000 din. + 160 PTT po kompletu;

"Dragoljub Tošić - Fotografije", Foto-monografija, din. 1.500 + 180 PTT

SPECIJALNA PONUDA STARIH BROJEVA

SAMO
150
DINARA

UPOTPUNITE SVOJU ARHIVU ČASOPISA REFOTO (BROJEVI OD 1 DO 6, 9, 43 I 45 SU RASPRODATI). OD BROJA 7 DO 44 CENA PO KOMADU JE 150 DIN. OD BROJA 45 IZNOSI 250 DIN PLUS POŠTARINA OD 60 DINARA PO KOMADU

6. Međunarodni fotosajam
13.3.2010. ZAGREB
Pučko otvoreno učilište
Ulica grada Vukovara 68
od 10 do 16 sati
www.fotosajam.com

Oglasite se na ovoj strani
PO SPECIJALNIM CENAMA!
Za više informacija pozovite
Refoto Marketing
011 / 344 - 9641
344 - 9642

Prijatelj časopisa ReFoto
studio B
radio na frekvencijama
99,1MHz
100,8MHz
105,4 MHz

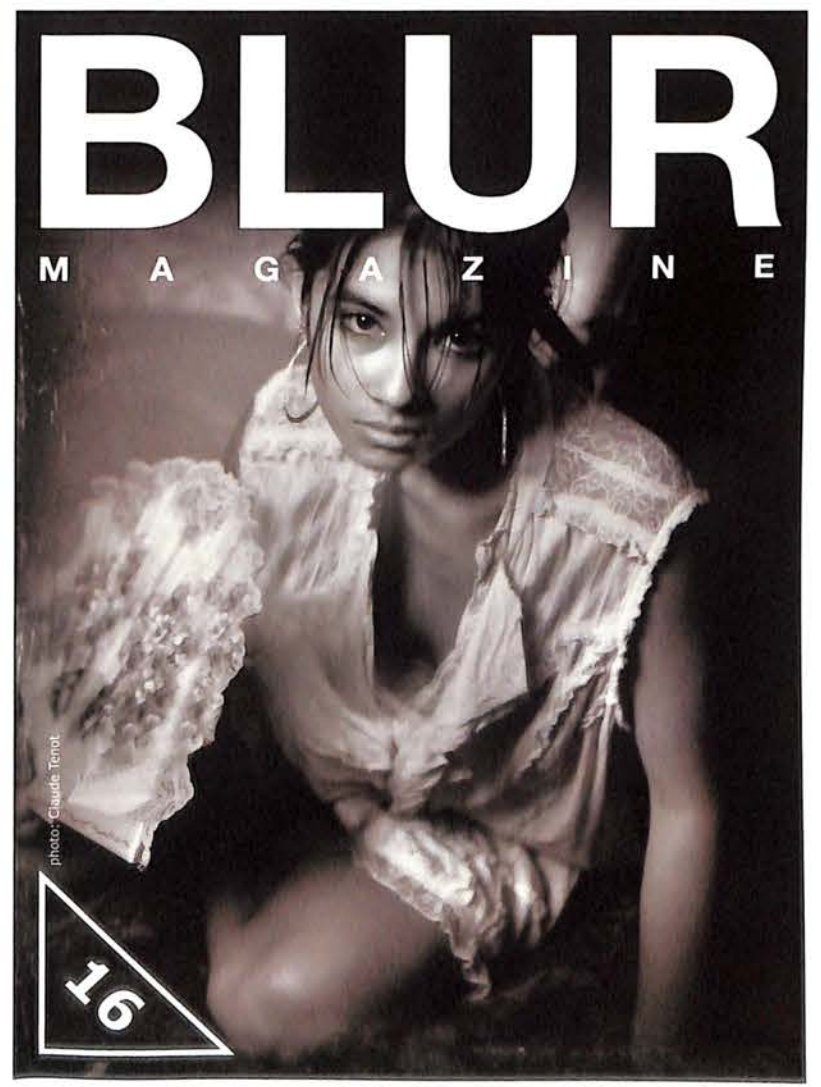
Pozivamo Vas na
1. međunarodni sajam foto i video opreme
od 4. do 9. marta 2010. godine
Novosadski Sajam, Hala "Master"

Organizator
Novosadski sajam
www.sajam.net
Kontakt:
Brisel Gegić, tel: 021/483 11 39
brisel.gegic@sajam.net

Suorganizator
Moneta-Beograd
www.moneta.rs
Kontakt:
Milan Radulović, tel: 063/305 931
fotoekspertmr@gmail.com
Ognjen Ivanović, tel: 011/334 59 62
ivanovitognjen@gmail.com

FOTO SVET
www.fotosvet.rs
Moneta, Bulevar kralja Aleksandra 84
011/344 84 77 • moneta93@gmail.com

BLUR

M A G A Z I N E

sistem 5m
Stanoja Glavaša 153
16000 Leskovac
tel: 016/453 969, 452 607
mob. 063 449 549
www.sistem5m.rs

Generalni zastupnik i ovlašćeni serviser
XANTE proizvoda

- * Demo centar
- * Servis i tehnička podrška
- * Prodaja

XANTE

- * Degrava DP8500
- * Violet CTP
- * Illumina 502
- * Illumina DEP
- * Illumina DPP
- * Symphony Workflow

www.xantebalkans.com

STEFAN
Uredniku,

Zovem se Stefan i studiram grafički dizajn na prištinskom Fakultetu umetnosti u Kosovskoj Mitrovici, treća sam godina. Refoto čitam redovno, ali svaki put pre no što kupim časopis postavim sebi pitanje – zašto? Onda se setim uvodne reči, koju pročitam prvu, uvek! Fotografija je za mene kao bluz. Poziv srca koji nas odvodi s puta udobnosti ka mračnim ulicama saznanja obećavajući nam možda nešto što ne bismo smeli da odbijemo – lepotu! Ali bluz nastaje iz gubitka, iz patnje prevarenog čoveka koji je "primoran" (nije ni znao da zna) da peva. A šta nas pokreće da fotografiramo? Čini mi se da zaljubljenost u fotografiju sve više postaje zaljubljenost u fotoaparati i zarobljenost tehnologijom. Ali i ja sam najviše bih voleo da mi moj mali digitalac bude dovoljan u profesionalnom radu dok mi sve sa strane govori da NEĆE! Društvo je oduvek nametalo temu umetnicima, hteli mi to da priznamo ili ne. Na kraju, umetnost je namenjena ljudima. Sada mi se čini da dobar deo te društveno prihvatljive teme čini upravo TEHNOLOGIJA. I mnogi fotografi se tu osećaju bezbedno. Puni para, puni "znanja", jedini problem stvara im malo šuma koji jedino oni vide. Sjajne slike, sjajno svetlo, možda i prava duboka ideja iza svega, ali jedino što ja vidim to je ropstvo čoveka pod sopstvenim izumom. Sasvim iskreno. Dok većina pokušava da negira fotografiju kompaktnog digitalca (digitalne beležnice), ja ću biti hrabar i reći ću – kupite D-SLR i niste za bolje! Ushičenje! To je osećaj koji sam imao kada sam pročitao da ste Vi, Ivana, sada profesorka na Fakultetu likovnih umetnosti u Novom Sadu. Ipak, ovo je moje prvo javljanje, a ono neka druga priča. Trebalo bi da vam pošaljem svoje fotografije. Do tada, veliki pozdrav.

R Za mene je pak fotografija više slična džez muzici... Fotografi su oduvek imali pomalo fetišistički odnos prema svojoj opremi, pa se tu ni danas ništa nije promenilo. Ali bavljenje fotografijom lepo je iz mnogo razloga, a jedan od najvažnijih jeste i stvar izbora medija. Danas je više nego ikad taj izbor neverovatno širok, pa nema nikakve potrebe za osvrtnjem ili kritikovanjem onoga šta drugi rade. Kao što ćete primetiti, već u ovom broju imamo tekstove o mokrom kolodijumskom postupku, tekst Svetislava Dragovića o i dalje živom filmu i klasičnoj fotografiji koja iz dana u dan dobija na vrednosti u kolekcionarskim krugovima. S druge strane, tu su i najnovije tehnologije, priča o inkdžet printerima i metodama rada na raznim materijalima. Pre nekoliko meseci upoznali smo italijanskog fotografa koji nosi malu, kompaktnu Minoltu, u kojoj je crno-beli film, što mu ne smeta da snima

fantastične fotografije. Prema tome, na Vama je da odaberete svoj način rada i stepen vezanosti za tehnologiju, a drugi neka iste probleme rešavaju na svoj način. Niko nije primoran da se bavi fotografijom, niti za to mora da kupi određeni fotoaparati. Uostalom, ne znam ko to negira fotografije snimljene kompaktnim digitalcima, jer kada napravite povećanje, na njemu ne piše čime je fotografija snimljena, tako da može da bude dobra ili loša. I, na kraju, da Vas podsetim da čekamo Vaše fotografije.

ZORAN SOLJAGA
Poštovani, najpre, želim da vam zaželim sve najlepše u Novoj godini, ličnu sreću i puno uspeha u karijeri, a posebno na poslovima u vezi s izvanrednim časopisom Refoto. Moje ime je Zoran Soljaga i veliki sam ljubitelj vašeg časopisa. Ja sam i veliki amater, ako tako mogu da kažem, jer sam oдавно počeo malo ozbiljnije da fotografiram, iako me je oduvek privlačila fotografija. Prvi kvalitetniji fotoaparati (Nikon Coolpix P80) dobio sam prošle godine i vaš časopis kupujem od avgusta 2009, tako da tek učim prve korake. Smatram da je Refoto odličan časopis, da pruža mogućnosti za unapređenje fotografskih veština i sticanje znanja, kako za početnike, tako i za već iskusne fotografe. Odlučio sam da vam se obratim iz dva razloga. Prvi je da vas zamolim da mi preporučite neku školu fotografije u Beogradu gde bih imao priliku da, za početak, naučim osnove fotografije (elementi fotografije, podešavanje fotoaparata, osnovna tehnika obrade fotografije itd.). Svestan sam da se danas o fotografiji može učiti i preko Interneta, kupovinom knjiga i tematskih časopisa, ali ja sam ipak više za živu reč i praktičnu nastavu. Hteo bih da mi preporučite školu u kojoj se ozbiljno radi s polaznicima, odnosno gde su predavači posvećeni tome da prenesu svoja znanja i iskustva. Drugi razlog mog obraćanja jeste taj što želim da vam ovom prilikom pošaljem par svojih fotografija za rubriku foto-komentar. Fotografija "Amsterdam" je slikana analognim fotoaparatom Olympus, fotografija stene Uluru u Australiji je slikana digitalnim fotoaparatom Olympus, dok su ostale fotografije napravljene fotoaparatom Nikon Coolpix P80. Srdačan pozdrav.

R Zahvaljujem se na pohvalama a mi, kao i uvek, radimo najbolje što možemo u ovim našim uslovima koje je jedan od ostalih čitalaca slikovito nazvao vanzemaljskim. Što se škole fotografije tiče, ima ih nekoliko i sve se reklamiraju u našem časopisu. Prva škola je Workshop Peternek i traje tri meseca, drugu školu drži Imre Szabó i namenjena je budućim fotoreporterima, a treća je škola Saše Preradovića. Od vaših afiniteta i materijal-

nih mogućnosti zavisi "kome carstvu ćete se prikloniti". A što se tiče komentara, verovatno ste već videli da je u toj rubrici mesto našla fotografija pod nazivom "Manastir".

NENAD ILIĆ
Pozdrav, kupivši novi broj časopisa bio sam iznenađen promenom kvaliteta. U prvi mah mi se učinilo super što je lepljen, ali kasnije, kada sam ga raspakovao, iznenađio me je kvalitet papira koji je na nivou konkurencije. Pretpostavljam da ovaj izgled časopisa nije trenutno stanje i da će kao takav nastaviti da izlazi, što mi je krivo... Nadam se da će fotografije, tekstovi i teme ostati na dosadašnjem nivou.

R Kao što ste primetili, mi smo rešili da novu godinu započnemo u novom ruhu, koje je uslovljeno novom tehnologijom štampe, a ona, opet, najveću prednost donosi u oblasti brzine. To nama daje mogućnost da pokušamo da u saradnji s distributerima časopis što pre dostavimo i najudaljenijim čitaocima. Što se tiče lepljenja, kao i uvek, ukusi su različiti, jer veliki broj čitalaca tokom godina pitao nas je upravo suprotno, a najviše im je nedostajala "rikna", odnosno hrbat na kojem se sada nalaze godina, broj i deo sadržaja, tako da je lakše pronaći određeni broj na polici. Ovo je prvi broj štampan ovako, a u budućnosti će biti još promena i sve one usmerene su ka jednom zajedničkom cilju: da Refoto bude bolji, lepši i što je najvažnije – sadržajni. A kada već pominjemo sadržaj, iz broja u broj trudimo se da raznovrsnošću tema i načinom njihove prezentacije budemo sve bolji, tako da naš cilj nije da držimo neki nivo, već da ga stalno unapređujemo i taj nivo pomeramo na gore.

DRAGAN TODOROVIC, MAJIDANPEK
Poštovana Redakcijo! Želim da vam čestitam na izuzetno lepim i kvalitetnim Refoto izdanjima u 2009. godini koja sam svakog meseca željno iščekivao, a posebno mi je drago što sam u pojedinim konkursima doprineo njegovoj lepoti. Takođe, želim vam uspešnu i 2010. godinu i da istrajete u kvalitetu. Bez namere da utičem na uređivanje časopisa, predlažem vam da u 2010. godini objavite foto-konkurs na temu "Vanzemaljskih dešavanja kod nas". Puno vas pozdravljam i želim puno zdravlja i sreće u Novoj godini!

R Osim velikog hvala za uspešnu saradnju i aktivno učestvovanje u sadržaju, preostaje nam jedino da Vas, a i sve ostale čitaoce, pozovemo da budu još aktivniji i da nam šalju priče o svim fotografskim dešavanjima (izložbama, klubovima, zajedničkim izletima), po mogućstvu pre nego što se dogode, jer na taj način drugi mogu saznati i eventualno učestvovati u njima, što će proširiti krug ljubitelja fotografije.

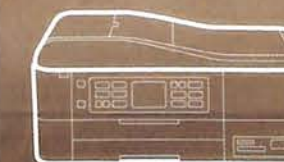
ŠTAMPAJTE SA BILO KOJE LOKACIJE

VAŠ DOM ZASLUŽUJE OVAKAV UREĐAJ

Naši novi moderni multifunkcijski Wi-Fi štampači su dizajnirani tako da se savršeno uklapaju u vaš moderni stil života. Kada su povezani na Wi-Fi mrežu, možete štampati, skenirati, slati fakseve i kopirati sa bilo kog mesta u svom domu. Za samo 17 sekundi, Epson će vam pružiti fotografije čiji kvalitet je bolji nego da su razvijane u mračnoj komori, a naši individualni kertridži za mastilo uštedeće vaš novac.

Saznajte više o ovim uređajima na www.epson.rs

EPSON
EXCEED YOUR VISION

PRODAJA KROZ AUTORIZOVANU DILERSKU MREŽU
BEOGRAD: BEL COMPUTERS 354 11 25 • BIG BANG 22 86 652 • COMPUTERLAND 30 99 595 • COM TRADE SHOP 344 63 57 • DESK 329 21 40 • EWE COMP 3165 111 • GIGATRON 24 11 479 • GRAPPOLO INTER-NATIONAL 309 14 21 • LIST COMPUTERS 361 91 92 • MARKANTEX 712 91 17 • MEGASTORES ELEKTRONIKI DOO 22 22 898 • MULTICOM 32 25 123 • ONLINE COMPUTERS 328 44 55 • PAKOM COMPUTERS 0700 107 107 • PC PRACTIC 208 36 77 • PC 4U 218 01 34 • SOLUTION JM 30 89 500 • WIN WIN 26 88 933 • BOR: SIM COMPUTERS 030 459 210 • ČUPRIJA: INTERCOM COMPUTERS 035 477 077 • GORNJI MILANOVAČ: USPON 032 714 552 • NOVI SAD: IQ COMPUTERS 021 453 833 • LIM-IT 021 422 447 • NOVEL 021 426 100 • PC4U 021 4722 688 • POSITIVE 021 472 03 88 • SOROBAN 021 469 977 • WIN WIN 021 63 96 950 • NIŠ: PAKOM SHOP 018 513 153 • COMTEL 018 530 353 • WIN WIN 018 517 477 • ČAČAK: USPON 032 340 410 • WIN WIN 032 303 000 • JAGODINA: LINK 035 245 245 • KIKINDA: BUS COMPUTERS 0230 32 102 • KRAGUJEVAC: MINE DOO 034 304 970 • MULTICOM 034 36 57 75 • WIN WIN 034 365 735 • KRALJEVO: USPON 036 235 749 • WIN WIN 036 235 875 • KRUSÉVAC: LINKOM 037 44 33 71 • LESKOVAC: IT LESKOVAC 016 23 41 01 • KATALOG 016 213 313 • LOZNICA: PC4U 015 89 17 36 • NOVA PAZOVA: BETATRON DOO 022 323 636 • PARAČIN: GMG COMPUTERS 035 569 444 • POŽEGA: SKY COMPUTER CENTER 031 825 125 • PANČEVO: DM COMPUTERS 013 355 567 • RAŠKA: USPON 036 736 050 • RUMA: LIM-IT 022 432 552 • SENTA: SABOTRONIC 024 815 307 • SMEDEREVO: PLANINKA 026 643 021 • SREMSKA MITROVICA: LIM-IT 022 615 154 • STARA PAZOVA: ALF-COMPUTERS 022 316 419 • SUBOTICA: DG COMPUTERS 024 557 689 • SABAC: PC MARKET 015 310 133 • TUTIN: ANSOFT 020 810 180 • UŽICE: DATA COMM 031 512 122 • PETAR PAN 031 511 139 • WIN WIN 031 524 981 • VALJEVO: URIDIUM TRADE 014 292 222 • VRŠAC: AB KANON TEHNOBIRO 013 838 884 • ZAJEČAR: GENIUS SHOP 019 42 67 68 • ZRENJANIN: FEDRA COMPUTERS 023 589 780 • MPA 023 566 414 • BRČKO: BSP +387 (49) 230 290